

ligunt creaturas tuas pro te! Anima quæ mundum diligit, peccato servit, et absque te nunquam quieta, neque segura erit. Unde Augustinus: « Fecisti me, Domine, ad te, et inquietum est cor meum, donec requiescat in te. » O dulcissime Jesu, quando te videbo? quando apparebo ante faciem tuam? *Psal. xli, 3.*) quando satiabor pulchritudine tua, in quem desiderant Angeli prospicere? (*I Petr. 1, 12.*) O quam excelsus tu es, qui excelsior cœlo es. Et tamen in tantum te humiliare dignatus est, quod animas humiles in habitaculum tibi elegisti. Ergo domum tuam decet sanctitudo (*Psal. xcii, 5*). Hujus tam gloriosi et tam dilecti hospitis possimus sic considerare utilitatem; quoniam mentis quam inhabitat, torpentia excitat, quia gallus est; inquieta frenat, quia magister est; frigida accendit, quia ignis est; accensa moderatur, quia unguentum est; emollit rigida, quia ratio est; fluxa restringit, quia medicina est. Est igitur manifestum, quia amor tuus non est otiosus; quia qui te diligit, non tepescit. Da mihi igitur, optime Jesu, te diligere, et indesinenter meditari de te. Odor tuus, pie Christi Domine, et sponse amantissime, suscitatur mortuos, curat ægros. Fac me igitur, charissime Domine Jesu Christe, hæc semper habere in memoria mea, et recordari amaritudinis aceti et fellis, quod tu, æterna dulcedo, pro nobis gustasti in morte.

104. Consolamini, qui sub chlamyde voluntariæ paupertatis nutrimini, qui lectos sericis tectos respicitis; quia vobiscum Deus in paupertate. Non cubat in deliciis splendidi cubilis. Non invenitur in terra suaviter viventium (*Job, xxviii, 13*). Vere delicata nimis, in o fatua et inhonesta esset sponsa, quæ sponsum suum sapientem, pulcherrimum et delicatum videret recubentem in loco humili super fenem, et ipso vidente fugeret, ac sic loco voluptuoso se collocaret. Quid sponsus posset de tali credere, nisi quod vellet divortium sui et sponsi querere? Noli, anima mea, separationem querere, sed dic: *Mihi adhærere Deo bonum est (Psal. lxxii,*

A 28). Et nusquam mihi salus, nusquam jucunditas, neque perfecta requies, nisi in te, Jesu Christe sponse fidelissime. Si vis ut recedam a te, da mihi alium te, ut de te fugiam **497** ad te; alioquin non recedam a te. Pauper tecum, vilis tecum, et abjecta multo magis desiderio, quam habitare in tabernaculis peccatorum (*Psal. lxxxiii, 11*). Mora grata est mihi separari a te ad tempus propter te: sed mora nimis difficilis, aliquo tempore esse sine te; cum tamen tui ad hæc misera caream, sine quo tamen esse non possum.

105. Surgam ergo et circuibo omnia loca quæ potero: non dabo somnum oculis meis, nec requiem pedibus meis, donec inveniam quem diligit anima mea. Effundite lacrymas, oculi mei, et p'orate, et nolite deficere, et nolite quiescere, donec illum inveniat. Sed quid faciam, ut illum inveniam? quo me vertam? ad quem ibo? a quo consilium petam? quam interrogabo? quis mei miserebitur? quis me consolabitur? quis mihi indicabit quem diligit anima mea, ut requiescat? Circumspicio, si viderem illum, et non video. Vellem illum invenire, et non invenio. Me miseram! quid agam? quo enim abiit dilectus meus? Quæsivi, et non inveni illum; vocavi, et non respondit mihi. Heu! heu! quo abiit gaudium meum? ubi latet amor meus? ubi est dulcedo mea? cur dereliquisti me, salus mea? Heu mihi! Domine, heu! miserere animæ meæ! Recessisti, consolator vitæ meæ, nec valedixisti; mihi; et quid faciam? ubi te unicum bonum meum requiram? et quando te inveniam ego miserabilis? Renuit consolari anima mea (*Psal. lxxvi, 3*), nisi in te, dulcedo sancta mea. O Salvator meus, veniat, obsecro, tempus quando revelatis oculis inspiciam quem nunc a longe inclamo, apprehendam quem desidero, et amplectar, in abyso amoris tui totus absorbear. Nihil mihi, quæso, sine te dulcescat, nil pretio um arrideat mihi. Sed da mihi, bone Jesu, in te vivere, et pro amore tuo mori, qui pro me dignabaris amaræ mortis subire tormentum. Amen.

VITIS MYSTICA

SEU

TRACTATUS DE PASSIONE DOMINI

Super, *Ego sum vitis vera.*

Hic tractatus non est S. Bernardi, sed cujusdam alterius auctoris pii, nec indocti, nec inelegantis, qui parvos sermones conscripsit, ex num. 53.

498 PROCEMIUM.

Jesu benigne, vitis vera, lignum vitæ, quod in medio paradisi situm est; Domine Jesu Christe, cujus folia sunt in medicinam, fructus vero in vitam æternam; benedictus flos et fructus Virginis Matris

D castissimæ, sine quo nullus sapit, quia tu es æterni Patris Sapientia: mentem meam debilem et aridam pane intellectus, et aqua sapientiæ salutaris dignare reficere, ut te, o clavis David, aperiente, mihi reserentur obscura; et te, o vera lux, radiante, tene-

pandantur : ut per me ministrum humilem, ipso manifestante et elucidante, loquentes si-
audientes vitam habeamus æternam Amen.

CAPUT PRIMUM.

Christum Jesum esse veram vitem.

Ego sum vitis vera (Joan. xv, 1). Ipso Domino Christo adjuvante videamus quasdam proprietates terrestres, in quibus etiam illius supercœlestis proprietates nominare possimus : nec in ea, quæ exterius ad culturam eidem exhibentur, consideremus. Et primo quidem, quod plantæ vitis in terra, non seminari, translata de loco : quod ad conceptionem Jesu mihi pertinet. Vitis enim primo nata de vite, est Deus factus de Deo, Filius de Patre, cœternus et consubstantialis ei, de quo genitus est. Sed ut majorem fructum, plantatus est in terra, id est in Virgine Maria conceptus, factus quod non erat, manens verus. Benedicta terra hæc, omnium gentium mater et benedictionem. Vere benedicta, quæ Deo ob benignitatem, tam benedictum protulit fructum. Hæc est terra, de qua scriptum est : *Terram perabatur quisquam, sed irrigabatur a fonte lente de paradiso* (Gen. ii, 5, 6). Terra quippe non accepit operationem humanam, ut conciperet in ea Filius Dei ; sed aqua Spiritus sancti irrigavit : ita enim legis, *Spiritus sanctus superveniet et virtus Altissimi obumbrabit tibi* (Luc. i, 35). De hac terra scriptum est : *Aperiat terra, et eminabit Salvatorem* (Isai. xlv, 8). Aperta terra fuit per fidem, credens et obediens angelo : navitque vitam salutarem, Salvatorem nostrum et vitæ præmia largientem. Hac itaque vite in lucem edita quædam proprietates culturæ continentur adhibitæ sunt.

CAPUT II.

Excisione vitis, sive de variis mysteriis adnotatum exinanitionis Christi spectantibus.

Solet enim vitis fructifera præcidi : quod et literaliter, et figurative accipi potest. Circumcissim fuit Jesus ; non quod hac circumcissione tolleret, quæ in antiquis Patribus debebat originale tum, sicut Baptismus in nobis. Nihil enim tollitur originali per concupiscentiæ vitium condebat, quia sine omni concupiscentia carnis conceptus erat ; sed ne legem, quam ipse dissolvere videretur. Moraliter vero docens nos esse non ægre ferre, si quando pœnas peccati sustulerit, quod in nobismetipsis non recognoscimus, ipse peccatorum purgator non fuerit indignatus nobis subire remedium peccatorum. Consoletur ergo dolores nostros, qui nequaquam sine dolore sumus, doloribus illius, qui non pro se, sed pro nobis doluit et vulneratus est, non pro se, sed ut pro nobis vulneribus mederetur. Vide quantum ad sustulendos dolores festinavit, quam paratus et promissus sanguinem effundere. Circumcissus pro nobis in octavo mense (Luc. ii, 21). Utinam nos in octavo anno non nihil pro Domino pate-

remur. Sed quid dicimus, cum plures inveniamus, et post octo plantatos, vel post octoginta annos, cum naturaliter erit eorum labor et dolor, nec voluntate saltem ad Dominum converti, nec tam mature impensi sanguinis pretiosi memores, tamdiu vanitati subjectam corrigere vitam ? Quid miserius ? Christus octavam diem a nativitate sua vix expectat ut suum tibi sanguinem impendere incipiat : tu post non dico octo dies, sed nec post octoginta menses, imo et octoginta annos solam non rependis voluntatem ? Ille vix natus sanguinem tibi effundit : tu jam mortuus voluntatem tuam non refundis ? Bonus profecto Jesus, qui etiam in quarta vigilia venientem servum suscipit pœnitentem. Dedisti robur annorum juvenilium hosti Christi ! Christo saltem misericorditer expectanti infirmam tribue voluntatem : nec dubites quin illam accipiat. Puer enim natus est nobis (Isai. ix, 6), ut parvulis munusculis consoletur ; quia parvum parva decet. Quod si quod offers parvum non fuerit, id est humile, per hoc ipsum ad ipsum humilem intrare non poteris, qui de se dicit, *Ego sum ostium* (Joan. x, 9) : et alibi, *Venite ad me, omnes ; et discite a me quia mitis sum et humilis corde* (Matth. xi, 28, 29).

3. Possumus et alio modo accipere præcisionem vitis nostræ : ut dicamus omnia ab eo præcisa, quibus caruit in hac vita, cum ea tamen habere potuisset ; et accipiamus hanc præcisionem a verbo Apostoli dicentis : *Qui cum in forma Dei esset, exinanivit semetipsum, formam servi accipiens* (Philipp. ii, 6, 7). Ipsa enim exinanitio, quædam præcisio est. Sicut enim minuitur vitis, quando præciditur, ita vera vitis Christus incarnatione minoratus ab Angelis, imo et infra omnes homines humiliatus fuit. Quomodo amputata fuit in eo gloria cultro ignominie, potentia cultro abjectionis ; voluptas cultro doloris, divitiæ cultro paupertatis. Vide nunc quantum præcisa fuerit. Ille cui famulatur omnis gloria cœlorum, imo ipse qui solus vera gloria est, quasi abjicit gloriam. Servuli circumdatus indumento sustinet ignominias, confusionibus operitur, ut te a confusionibus redimeret, et ad gloriam pristinam revocaret : ille cujus potenti nutui omnia inferna, terrestria, et supercœlestia sunt subjecta, sic fit abjectus, ut reputaretur omnium virorum novissimus (Isai. liii, 3). Subjicitur fami, siti, caloribus, frigoribus, doloribus, infirmitatibus ; et post hæc tanta mortis supplicium non evadit. Ille qui lucem inhabitat inaccessibleem (I Tim. vi, 16), in quem desiderant Angeli prospicere (I Petr. i, 12), cujus solius odor sanctorum sic mentes inebriat, ut et mundi præsentis, et sui ipsorum obliti totis viribus currant post ipsum ; tanto doloris subjicitur, ut in ipso veraciter noscatur impletum quod ante dixerat per Prophetas : *O vos omnes qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor similis sicut dolor meus !* (Thren. i, 12). Ille in quo omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei sunt absconditi (Coloss. ii, 3). Rex regum, dives in om-

nes, solus nullius egens, sic fit pauper, ut, ipso teste, et vulpibus terræ et volucribus cœli pauperior inveniatur, cum dicit: *Vulpes foveas habent, et volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet* (Matth. viii, 20). Pauper in nativitate, pauperior in vita, pauperrimus in cruce. Natus enim pastum habet lac virgineum, tegmen pannos viles. In vita vero si tegumentum habuit, sæpius in victualibus defecit. In morte et nudum invenies, et sitiens: nisi forte ad sitis ipsius remedium velis adhibere acetum myrrha et felle mixtum (Joan. xix, 29).

4. Postremo autem cultro timoris amputati sunt ab ipso omnes amici et proximi, ut non esset qui consolaretur eum ex omnibus charis ejus. Torcular enim calcavit solus, et de gentibus non erat vir cum eo (Isa. lxiii, 3): et cum sustineret cor ejus improperium et miseriam, expectavit qui simul contristaretur, et non fuit; et qui consolaretur, etiam non invenit (Psal. lxxviii, 21). Vide nunc quantum præcisa fuerit vitis nostra. Quæ vitis unquam tantum præcisa fuit? Sed quæ est consolatio hujus præcisionis? Multus fructus. Multam enim et incomparabilem præcisionem sustinuit. Videtur tamen signanter dictum esse, *Et de gentibus non est vir mecum*: tanquam intelligendum sit solas mulieres cum illo remansisse. Viris enim fortioris naturæ fugientibus præ timore, non fugit muliebris infirmitas, quæ etiam bajulantem sibi crucem, et in cruce morientem non dereliquerunt (Luc. xxiii, 27; Joan. xix, 25), sicut in persona Christi conquerentis loquitur beatus Job: *Derelicta sunt tantummodo labia mea circa dentes meos* (Job, xix, 20). Per labia quippe, quæ cæteris sunt membris molliora, muliebris sexus mollis et infirmus intelligitur, qui solus Christo, discipulis fugientibus, adhæsit, figuratur. Elegit enim Dominus infirma mundi, ut confunderet fortia (I Cor. i, 27). Si vero fugam mentalem intelligimus; nec vir relictus est cum eo, nec mulier, præter illam, quæ sola benedicta est in mulieribus, quæ sola per illud triste sabbatum stetit in fide, et salvata fuit Ecclesia in ipsa sola (36). Propter quod aptissime tota Ecclesia in laudem et gloriam ejusdem Virginis diem sabbati per totius anni circulum celebrare consuevit. Vere et singulariter benedictus palmes, qui a sua vite nullo potuit timore præcidi. Abscissi sunt viri qui dicunt: *Nos autem sperabamus quod ipse redempturus esset Israel* (Luc. xxiv, 21). Abscissæ sunt mulieres, quæ quamvis pie præ-

(36) Ecclesiam in mortis Christi triduo perman-
sisse in sola B. Virgine æque tenent Alensis, Durandus in Rationali div. Offic. et alii, quos citat et sequitur Turrecremata lib. i De Ecclesia, cap. 31. Sed ista opinio passim rejicitur. Cum enim Ecclesiæ nomen collectitium sit, inquit Melchior Canus lib. iv De loc. theol., cap. ult., si unus tantum crederet, non crederet Ecclesia; cum congregatio ad minus trium esse debeat. Quod vero præfati auctores afferunt pro fundamento suæ sententiæ, nimirum hujus rei signum esse candelam illam, quæ in officio heb-

veniunt mortuo humanitatis servitium exhibere (Ib. xxiii, 56), tamen illud resurrecturum nequaquam credebant. Et fortasse propterea (quod tamen non asserendo dico, ne novas videar assertiones introducere) illa Mater quæ plus habuit pietatis, cum aliis ad unguendum non venit corpus Christi sepultum, quia frustra putabat eum ungi, quem resurrecturum sciebat. Vere fortis hæc mulier, et præ cunctis post filium honoranda. Vere et virago dici potest, quæ a viro Christo per amoris [al. animi] fortitudinem separata non est; sed ~~430~~ eum, quem morientem, et mortuum vidit, credidit immortalitatis gloria sublimatum.

CAPUT III.

B De circumfossione vitis, id est, de insidiis judæorum et vulneribus Christi.

5. Circumfoditur vitis. Fossio hæc insidiantium fraus intelligitur. Quasi enim foveam fodit, qui dolo machinatur aliquem decipere. Unde conquerens dicit: *Foderunt ante faciem meam foveam* (Psal. lvi, 7). Non enim poterat illi aliquis dolus abscondi, qui oculatus est ante et retro; et qui præterita et futura, tanquam præsentia, intuetur. Omnia enim nuda et aperta sunt oculis ejus (Hebr. iv, 13). Ostendamus autem per exemplum aliquam fraudem istarum fossionum. *Adducunt*, inquit Evangelium, *Domino Jesu mulierem adulteram, dicentes, quod Moyses in lege præcepit hujusmodi lapidare. Tu autem quid dicis?* (Joan. viii, 3, 5.) Vide foveam, qua beatam Vitem nostram circumfoderunt illi pessimi agricolæ, non ut facerent eam germinare, sed magis arescere. Verumtamen in contrarium cessit eorum intentio, et circumfossa fertilis magis facta est, et humorem misericordiæ distillans. Foveas vero videamus. Dixerunt apud se: Si secundum legem dixerit mulierem lapidandam, foveam incidet crudelitatis, qui de se dicit. *Mitis sum et humilis corde* (Matth. xi, 29); et iterum, *Misericordiam volo et non sacrificium* (Ose. vi, 6). Si vero dixerit absolvendam, foveam prævaricationis non evadet: et jure condemnabitur ut legis transgressor. Sic captant in animam justi (Psal. xciii, 21), et observant peccatores justum, et strident (Psal. xxxvi, 12): nescientes quod frustra jacitur rete ante oculos pennatorum (Prov. i, 17), et quod qui fodit foveam, incidet in eam (Ibid. xxvi, 27). Sed leviter transilivit has foveas noster IbeX, ipsosque fossores dejecit in illas. Ait enim, *Qui sine peccato est vestrum, primus mittat in eam lapidem*

domadæ sanctæ, cæteris extinctis, sola remanet accensa, quasi per cereos extinctos extincta fides apostolorum, per accensum fides B. Virginis integra significetur; si quid probat, id solum obtinet, apostolos a fidei confessione defecisse, aut etiam in fide viva, quæ per dilectionem operatur, inquit Canus ib. cap. 5. Quanquam Rupertus lib. v. De div. Offic., cap. 26, asserit, extinctos cereos, priores denotare prophetas a Judæis occisos, accensum vero ipsum Christum. V. Duvallium in 2-2. Tract. de fide q. 1, a. 2.

. VIII, 7) : quasi dicat, Legi meæ non contrarietatem meam non desero. Ista quidem t lapidari; sed non lapidabitur, quia qui lapiduste possit in eam mittere, non habetur. Nonne vis adhuc aliquas foveas videre? *Licet, aut, censum Cæsari dari, an non?* Dixerant apud se : Si dixerit, Licet, tenebitur reus, am libertatis nostræ destructor. Solutio enim s, servitii signum est. Si dixerit, Non licet; erit læsæ majestatis. O stultos! solet stultus secundum se aestimare; et quod ipse ignorat, res quosque credit similiter ignorare. Sed ait Sapientia? Libertati non derogo, majestatem non offendo; foveas vestras non incido. *Reddite sunt Cæsaris, Cæsari; et quæ sunt Dei, Deo* (h. xxii, 17, 21). Non enim offenditur Deus qui vult cuique reddi quod suum est. Si reddesari quod Cæsaris est, non offenditur Cæsar. o reddideritis quæ creavit juste, quod justum citis. Reddite ergo Cæsari denarium, Cæsaris item imaginem : reddite Deo animam, quam ad nem et similitudinem suam creavit; et ecce fueritis. Longum esset nimis omnes foveas, veræ Viti nostræ maligni isti foderunt, edisserquia omnia illius et verba, et facta calumniari antur.

Sed cum viderent circumfossiones nil nocere magis autem se ipsos dum fodiunt, in ipsas esse; ipsam Vitem circumfodere et perfodere abant, ut sic saltem ad modum aliarum arborum eternam incurreret ariditatem. Foderunt ergo rfoderunt non solum manus, sed et pedes, lauoque, et sanctissimi cordis intima furoris lanerforaverunt, quod jamdudum amoris lancea t vulneratum. *Vulnerasti*, inquit in Canticis is sponsus, *cor meum, soror mea sponsa, vulner cor meum* (Cant. iv, 9). Vulnerat cor tuum, ne Jesu, sponsa tua, amica tua, soror tua. necessarium fuit illud ab inimicis ultra vulne- Quid agitis, o inimici? si vulneratum est, imo vulneratum est cor dulcis Jesu, quid secundum is apponitis? An ignoratis quod uno vulnere m cor emoritur, et fit insensibile mortuum Do- Jesu, quia vulneratum? Possedit vulnus amo- ossedit mors amoris Domini cor sponsi Jesu. odo mors altera introibit? Fortis est ut mors, vero etiam fortior quam mors dilectio (*Ibid.* viii, non enim **131** potest prima mors expelli, id est ho malarum mortuum mortificatrix a domo cor- quam sibi inviolabili jure, suo vulnere acqui- Si dum æque fortes concurrunt, quorum unus domo, alter vero deforis, quis dubitet eum qui us est, obtinere victoriam? Et vide quanta sit moris domum cordis obtinentis, et per vulnus ssime occidentis, non solum in Domino Jesu, t in servis ipsius.

Veniamus ad martyres. Terreantur licet mar- , rident : feriuntur, et gaudent : occiduntur, et triumphant. Quare? Quia morte charitatis in-

atus in corde jam dudum mortui peccatis, mortui mundo, tanquam insensibiles facti, nec minas, nec tormenta, nec mortem sentire potuerunt. Quid mirum? Mortui erant. *Mortui enim estis*, ait Apostolus *Coloss.* iii, 3). Qualem mortem quidam stultus sapienter optabat dicens : *Moriatur anima mea morte justorum, et fiant novissima mea horum similia* (*Num.* xxiii, 10). Bona mors, mortem contemnens : bona mors, vitam conferens sempiternam. Sic ergo jam dudum vulneratum et mortuum fuit cor Jesu mortificati propter nos, tota die aestimati sicut ovis occisionis (*Psal.* xliiii, 22). Accessit autem et mors corporalis, et vicit ad tempus, ut vinceretur in æternum. Victa est, quia resurrexit a mortuis, quia mors ultra non dominabitur (*Rom.* vi, 9). Sed quia semel venimus ad cor dulcissimum Jesu, et bonum est nos hic esse, ne sinamus nos facile avelli ab eo, de quo scriptum est : *Recedentes a te in terra scribentur* (*Jerem.* xvii, 13). Quid autem accedentes? Tu ipse doce nos. Tu dixisti *accedentibus ad te : Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in celo* (*Luc.* x, 20). Concordemus hæc, quia si sic hi qui in caelis scripti sunt, quid ergo illi qui in terra scribentur? Lugebunt utique. Sed quis nolit gaudere? Accedamus ergo ad te, et exultabimus et lætabimur in te, memores cordis tui. O quam bonum et quam jucundum habitare in corde hoc! Bonus thesaurus, bona margarita cor tuam, bone Jesu, quam fosso agro corporis tui inveniemus. Quis hanc margaritam abjiciat? Quin potius dabo omnia, omnes cogitationes et affectus mentis commutabo, et comparabo illam mihi, jactans omnem cogitatum meum in cor Domini Jesu, et sine fallacia illud me enutriet.

9. Ad hoc templum, ad hæc Sancta sanctorum, ad hanc arcam testamenti adorabo et laudabo nomen Domini, dicens cum David : *Inveni cor meum, ut orem Deum meum* (*II Reg.* vii, 27). Et ego inveni cor regis, fratris et amici benigni Jesu. Et nunquid non adorabo? Orabo utique. Cor enim illius mecum est, audacter dicam, si, imo quia caput meum Christus est. Quomodo quod capitis mei est, non meum est? Sicut ergo corporalis capitis mei oculi, mei oculi vere sunt : ita et spirituale cor, cor meum est. Bene ergo mihi. Ego vero cum Jesu cor meum habeo. Et quid mirum, cum multitudinis credentium fuerit cor unum? (*Act.* iv, 32.) Hoc igitur corde tuo, et meo, dulcissime Jesu, invento, orabo te Deum meum. Admitte tantum in sacrarium exauditionis tuæ preces meas : imo me totum trahe in cor tuum. Licet enim tortuositas peccatorum meorum impediatur me, tamen quia cor illud incomprehensibili charitate dilatatum est et ampliatum, et tu qui solus potes facere mundum de immundo conceptum semine, ut deposita gibbi sarcina per foramen acus possim transire ; o omnium pulchritudine speciosissime Jesu, amplius lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me, ut purificatus per te ad te purissimum possim accedere, et in cor-

de tuo omnibus diebus vitæ meæ merear habitare; et ut videre simul semper et facere tuam valeam voluntatem.

10. Ad hoc enim perforatum est latus tuum, ut nobis pateat introitus. Ad hoc vulneratum est cor tuum, ut in illo et in te ab exterioribus perturbacionibus absoluti habitare possimus. Nihilominus et propterea vulneratum est, ut per vulnus visibile vulnus amoris invisibile videamus. Quomodo hic ardor melius ostendi potest, nisi quod non solum corpus, verum etiam ipsum cor lancea vulnerari permisit? Carnale ergo vulnus vulnus spirituale ostendit. Et hoc fortasse innuit ipsa auctoritas præhibata, in qua bis positum est, *Vulnerasti*. Utriusque enim vulneris ipsa soror et sponsa causa est: ac si sponsus **439** aperte diceret, Quia zelo amoris tui vulnerasti me, lancea quoque militis vulneratus sum. Quis enim cor tuum palo vulnerari permetteret, nisi prius amoris illius vulnus percepisset? Dicit ergo: *Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum* (Cantic. iv, 9). Sed quare soror et sponsa? an non poterat sufficientem sponsi amantis affectum ostendere solius sororis, vel solius sponsæ posito? Vel quare sponsa, et non uxor, cum quotidie vel Ecclesia, sive quælibet fidelis anima sponso suo Christo bonorum operum sobolem debeat generare? Paucis dico: solent sponsæ nondum alligatæ conjugali vinculo amari ardentius, quam postea. Tempore enim procedente amor ipse componitur. Sponsus ergo noster, ut magnitudinem insinuet sui amoris, qui tempore non decrescit, amicam suam sponsam appellat, eo quod illius amor semper novus sit.

11. Sed quia sponsæ etiam carnaliter diliguntur, ut in amore sponsi nostri nil carnale sapias, ipsam sponsam suam sororem appellat, quia sorores jam nequaquam carnaliter adamantur. Dicit ergo, *Vulnerasti cor meum*, et cætera: tanquam dicat, Quia summe te diligo, ut sponsam; caste, ut sororem; vulneratum est cor meum propter te. Quis illud cor tam vulneratum non diligit? quis tam amantem non redamet? quis tam castum non amplectatur? Diligit profecto vulneratum, quæ nimio illius amore vulnerata proclamatur: *Vulnerata charitate ego sum*. Nunquid non redamat sponsum amantem, quæ dicit: *Nuntiate dilecto quia amore langueo?* (Cantic. v, 8.) Fraternaliter se amantem amor complectitur, quæ dicit: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, et complectar, et deosculer, et jam me nemo derideat?* [al. despiciat] (Ibid. viii, 1.) Quis autem est foris? Æstimo quod extra corpus. Quamdiu sumus in hoc corpore, peregrinamur a Domino. Quis hanc peregrinationem patienter ferat? Plena est dolore præteritorum, labore præsentium, timore futurorum: in qua etsi sponsus se aliquando gratia consolationis exhibeat, stat tamen longe quasi post parietem, corpore hoc peccati separante inter nos et ipsum; nec facile præbet se tangendum et osculandum, nisi illi animæ quæ in

tantam altitudinem meritorum processit, ut dicat ei, *Surge, amica mea, columba mea, formosa mea:* (Cantic. ii, 13, 14.) quæ sola, licet raro, aliquo modo arbitrans se comprehendisse proclamat, *Inveniquem diligit anima mea; tenui illum, nec dimittam* (Ibid. iii, 4). Sed ad hunc gradum non facile quis ascendit. Nos igitur adhuc intus, id est in corpore, manentes, quantum possumus amemus, redamemus, amplectamur vulneratum nostrum, cujus impii agricolæ foderunt manus et pedes, latus et cor: stemusque, ut cor nostrum durum adhuc et impoenitens amoris sui vinculo constringere, et jaculo vulnerare dignetur.

CAPUT IV.

De vinculis nostræ Vitis, id est de variis Christi vinculis et pœnis.

12. Ligatur vitis. Quis vincula nostræ Vitis non videat? Videamus tamen hoc vinculum. Primum, obedientia fuit. Obedivit enim Patri usque ad mortem, mortem autem crucis (Philipp. ii, 8). Obedivit Matri et Joseph secundum illud: *Venit Nazareth cum eis, et erat subditus illis* (Luc. ii, 51). Obedivit enim in terrenis iudicibus, solvens didrachmam (Matth. xvii, 23-26). Secundum vinculum, æterus Virginis, de qua canimus: « Quia quem cœli capere non poterant, tuo sancto gremio contulisti (Respon. de Nativitate Domini). » Tertium, in præsepio fuit, secundum illud: Vagit infans inter areta conditus præsepia, membra pannis involuta Virgo mater alligat, pedes, manus, atque crura stricta cingit fascia (Hymn. Officii Passionis). Quartum vinculum fuit funis, quo ligabatur, cum caperetur: ita enim habes, *Tunc*, videlicet cum traditus esset, *injecerunt manus in Jesum, et vinxerunt eum* (Matth. xxvi, 50; Marc. xiv, 46). O rex regum, et Domine dominantium, quid tibi et vinculis? Ligantur vite, ne, si jaceant in terra, aut minuantur, aut corrumpatur fructus earum. Incorruptibilis autem fructus fuit ejus, et est. Quare ergo ligatur? Bene quidam rex, cum percussus humana sagitta peteretur et se ligari permetteret, donec excideretur, **438** quia levissimo motu mortem posset incurrere: « Non decet, » inquit, « vinciri regem (37-38). » Libera sit regis et semper salva potestas. O Deus deorum, quantum ergo derogatum fuit libertati et potentie tue! Tot adeo ligaris vinculis, qui solus ligandi et solvendi potestatem habes! Sed propter misericordiam tuam ligatus es, ut nos a miseriis nostris faceres absolutos. O quam immitia fuerunt illorum immitissimorum vincula, quibus Agnum mitissimum vinciebant! Video oculis mentis te, Domine Jesu, tam duris nexibus astrictum, tanquam latronem trahi ad iudicium principis sacerdotum, et inde ad Pila-

(37-38) Simile quid de Alexandro Q. Curtius, lib. ix, cap. 41. Item de C. Mario Plutarchus in Apophtheg. Rom.

tum video, et perhorresco, et admiror, et admirando deficerem, nisi quod liquide cognosco te prius in corde charitatis nexibus fuisse constrictum, qui ad deteriora vincula sufferentia te leviter attrahere potuerunt. Gratia sit vinculis tuis, bone Jesu, quæ nostra tam potenter diruperunt.

13. Quintum fuit vinculum, quo ligatus fuit ad columnam, cum flagellaretur. Quanquam et ipsa flagella, quæ corpus ejus circuibant, non incongrue possumus vincula appellare. Sed quamvis immitia, quamvis dura, quamvis injusta, diligo flagellorum istorum vincula, quibus sacratissimum corpus tuum datum est contingere, quæ tuo purissimo sanguine non mediocriter sunt imbuta, o bone Jesu. Si enim sanguis tuus in flagellatione fuit tam copiose effusus, ut columna guttis illius respersa adhuc, sicut **B** asseritur, rubra servet vestigia; quantum sanguinis credam ipsis flagellis corpus tuum mitissimum scindentibus inhæsisse? Tam dure flagellatus est Dominus, ut sanguis ejus sursum in aera resultaret. Vide autem quam bene huic ligationi conveniat, quod vitis ad palum ligatur. Quid enim aliud per palum quam ipsa columna, cui Dominus Jesus alligatus accipitur? Sicut enim vitis palo, ita Christus columnæ alligatur.

14. Sextum vinculum fuit corona illa spinea, cum magna amaritudine illud caput amabile complectens, et multorum aculeorum in illo signa relinquens, sanguineas utique guttas eliciens, et, ut puto, in faciem venerabilem transmittens, vix adhuc de sputis Judaicis exsiccata. Crudele fuit vinculum hoc præter pœnas quas pertulit in ligno, honoris plurimum habens et decoris. O rex gloriæ Domine Jesu Christe, corona omnium te confitentium, te sequentium, pugnantium pro te, viventium pro te, manentium in te! quis te tam amaro vinculo confusionis addixit? Ecce operit confusio caput tuum, et faciem tuam amabilem. Ingeritur tibi a generatione prava et amaricante honor derisorius in corona: sed spinarum aculeis contendunt in te dolor et confusio. Nescio in utro magis puniaris. Corona derisionem; spinæ ingerunt punctionem. *Egredimini, filiæ Sion, et videte regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater ejus in die desponsationis ejus, et in die lætitiæ cordis ejus (Cantic. III, 11).* Quæcunque autem anima confitetur se filiam Sion, id est Ecclesiæ, egrediatur a curis sæcularibus, a cogitationibus vanis; et videat per contemplationem mentis regem Salomonem, id est Christum Jesum, qui est pax nostra, destruens inimicitias, amicitiasque reformans inter Deum et hominem.

15. Vide hunc, o felix anima, in diademate, quo coronavit eum mater ejus, Synagoga videlicet plebs Judæorum. O mater amara! Quid peccavit hic bonus filius tuus, ut vinculis etiam vinciat? Hic est qui solvit compeditos, qui erexit elisos, suscipiens advenas, pupillos, viduasque consolans; et meruit vinculari? Hancne dotem, hæccicæ munuscula nuptiis illius impendis? Dies enim desponsationis illius, dies

A is'ra est, dies indignationis et blasphemiarum, dies tribulationis et miseriarum, dies percussiois et doloris, dies vinculorum et mortis, dies desponsationis illius est. Hac arrha, o fidelis anima, sponsus tuus pretiosus subarrhavit te; et ipse tanquam sponsus hodie coronatus processit. Coronatus, inquit, non auro, non gemmis, sed spinis. Nec defuit purpura vestis irrisoria. Chlamydem enim coccineam circumdederunt ei, quamvis ipse vestem corporis sui, sanguinis sui pretiosissimi effusione multo nobiliter purpuravit. Purpura enim non plus quam bis tingitur: ipse vero purpuram corporis sui non solum bis, sed etiam tertio sanguineo torrente pertinxit. Ecce sponsus tuus, o sponsa, rubricatur in sudore, in flagellatione, **B** ~~134~~ in crucifixione. Eleva mentis oculos, et vide si tunica sponsi tui hæc sit, an non. Ecce fera pessima condemnavit filium tuum, fratrem tuum, sponsum tuum. Quis hic gemitus, lacrymasque contineat? quis hic non doleat? quia si est pium gaudere pro Jesu, ita est pium flere pium Jesum.

16. Septimum vinculum fuit, quo ligatus fuit in cruce, ferreum. Fuit hoc vinculum multo ferocius cæteris, quod non solum manuum, pedumque sanctissimorum compagem divisit, verum etiam illam purissimam animam a mundissimo corporis hospitio separavit. Nunc etiam, o filiæ Sion, egredimini, et videte pacificum nostrum, pugnantem pro libertate nostra, in bello occumbere. Videte vitæ nostræ auctorem pro nobis vitæ januas introire, ut nos ad vitæ viam revocet, Videte vincula durissima, clavos ferreos, pedes et manus, quæ salutem nostram operabantur in medio terræ, crudeliter penetrare. Videte lignum crucis missum in panem nostrum, panem candidissimum, panem delicatum, panem Angelorum, qui de cælo descendit, ut se nobis daret in cibum, et animas nostras, continuo subjectas labori, semetipso, non alieno cibo reficeret; et se nobis incorporando, non se in nostram carnem, sed nos in suum spiritum reformaret. Videte quomodo justus ligatur, quomodo cum iniquis deputatus est liberrimus et optimus sponsus noster. Moritur vita nostra, non pro suis necessitatibus, sed pro nostris. Date lacrymarum flumina in tantis vinculis morienti, quia et ipse prior lacrymatus est. Vacate, et videte quam amara, quam turpi morte condemnetur. Sustinet enim adhuc, et diligenter considerat, si quis sit qui simul contristetur; si quem inveniat qui sanguinis rivus abstergat, et de cruce depositum munda sindone non panni, sed cordis involvat, et flens, cum beatis mulieribus flentibus ad tumulum prosequatur.

17. Quæcunque anima fecerit hæc assidue, spero etiam quod lætissime resurrectionis quandoque mereatur gaudio recreari. *Si enim compatimur, et conregnabimus (II Tim, II, 12).* Quod bene sponsa in Cantico amoris ostendit, præmittens. *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi; inter ubera mea commorabitur: et subjungit, Botrus Cypri dilectus meus mihi (Cantic. I, 12, 13).* Quid est fasciculus myr-

rbæ? Myrrha amara amaritudinem passionis significat: fasciculus vero coadunationem multarum passionum ostendit. Fit ergo sponsus sponsæ suæ fasciculus myrrhæ, quando ipsum multiplicibus affectum injuriis ad mentem reducit: quarum quædam jam enumeratæ; aliæ vero enumerandæ sunt. Quæ sunt autem ubera sponsæ, inter quæ illum commoraturum affirmat? Duo ubera sponsæ, prosperitas et adversitas sunt. His tanquam uberibus nutritur, dum adversitate fovetur, ne in prosperis elevetur. Ponit autem dilectum suum inter hæc ubera, dum illius et in adversis, et in prosperis recordatur. Ex quo evenit, ut illè qui modo fuerat fasciculus myrrhæ, id est, qui mentem sponsæ passionum suarum amaritudinibus amaricaverat, subito sit botrus Cypri, continens in se vinum jucunditatis et lætitiæ: quod fit, dum Sponsum, quem tot viderat oppressum injuriis, et morte turpissima condemnatum, per resurrectionis triumphum gloria videt et honore coronatum, et cum humanitate, quam assumpserat, ad Patris dexteram considerare; confidens se certissime per diversas tribulationes ad idem Domini sui gaudium intraturam.

18. Exeamus igitur et nos, secundum monita Pauli apostoli, cum sponso nostro bono Jesu extra castra, id est extra concupiscentias præsentis sæculi, improperium crucis et vinculorum asperitatem cum illo portantes (*Hebr. XIII, 13*): quia non decet membrum delicatum esse sub capite crucifixo; nec ad capitis corpus se indicat pertinere membrum, quod capiti compassum non fuit. Vinciamur ergo vinculis passionis boni Jesu, ut etiam vinculis charitatis cum illo vinciri possimus. Ipse enim vinculis charitatis devinctus, ad suscipienda vincula passionis de cælo tractus est in terras: nos e contrario, qui de terris trahi desideramus ad cælum, prius passionis vinculum nostro capiti colligemus, ut per hoc ad charitatis vincula pertinentes unum efficiamur cum ipso, secundum quod oravit Patrem, dicens, *Rogo, Pater, ut quos dedisti mihi, confirmati in charitate sint unum in nobis sicut tu et ego unum sumus* (*Joan. XVII, 11, 20, 21*). Quid hac unitate gloriosius? quid ultra vel optare poteris, vel habere? Unum cum sponso tu eris. O felix, felicior, imo omnium felicissima unitas! Hac unitate se Apostolus Christo unitum sentiebat, cum dixit: *Quis separabit nos a charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? an persecutio? an periculum? an nuditas? an gladius? Certus sum quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque altitudo, neque profundum, neque alia creatura poterit nos separare a charitate, quæ est Christi Jesu* (*Rom VIII, 35, 38, 39*). Optemus totis desideriis hujus charitatis vinculis sponso et Domino nostro colligari, ita ut ejus sequentes vestigia illuc pervenire possimus, ubi ipse est qui dixit: *Volo, Pater, ut ubi ego sum, illic sit et minister meus* (*Joan. XII, 26*).

CAPUT V.

De cultura et speciositate nostræ Vitis, id est, de pulchritudine Christi, interna, et externa.

19. Visis ex parte his quæ viti ad culturam exterius adhibentur, nunc ad ipsam vitem animum convertamus; ut per quasdam similitudines illius, nostram Vitem magis proprie et propius contemplemur. Totum corpus ipsius vitis aliis arboribus et arbustis deformius invenitur, et quasi penitus inutile videtur et abjectum, nec ipso aspectu amabile, aut visui accommodum. Quid hic dicemus? Corpus Vitis nostræ Domini Jesu significare deberet, nisi quod plurimum discordare videtur hujus deformitas, et forma illius, de quo scriptum est: *Speciosus forma præ filiis hominum* (*Psal. XLIV, 3*). Sunt autem nonnulli qui hæc verba non ad exteriorem, sed interiorem hominem retorqueant, id est, ad animam sive ad divinitatem, in quibus nimirum non solum filios hominum, sed etiam filios Dei, id est ipsos angelicos spiritus, præcellebat. Tanto enim melior Angelis effectus est, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit (*Hebr. I, 4*). Ne ergo nos huic sententiæ contradicere videamur, ad manum auctoritates habemus: licet plurimos esse sciamus, qui nondum omnino spirituales effecti, aliud sentiant, fingentes sibi quamdam spiritualem [fort. specialem] pulchritudinem in corpore Domini: et si quando audiant Dominum ipsum despicibilem forma fuisse, non patienter sustinent; et si lingua taceant, rancore et motu animi contradicunt, non attendentes quod scriptum est, *Spiritus est qui vivificat; caro autem non prodest quidquam* (*Joan. VI, 64*). Isaiam quoque non audiunt, vel inviti audiunt, dicentem in eum: *Ecce vidimus eum, et non erat illi species neque decor: aspectus ejus non erat in eo; et desideravimus eum, despectum et novissimum virorum, virum dolorum, et scientem infirmitatem; et quasi absconditus vultus ejus et despectus. Unde nec reputavimus eum. Et nos reputavimus eum quasi leprosum, et percussum a Deo, et humiliatum* (*Isa. LIII, 2-4*). Ecce qualis describitur a Propheta. Quid apertius? Et vere talis erat in oculis infidelium et carnalium, qui tantum carnem noverunt intueri.

20. Quod et nos manifestis rationibus possumus approbare. Primum quidem per affectum compassionis, deinde per defectum passionis. Et quia vere susceperat affectiones nostras, videamus quomodo affici solent homines circa eos quos amant, ut per notum ad ignotum veniamus. Quis nesciat hominem circa auicum suum periclitantem sæpe tanto affectu et dolore moveri, ut corporis sui detrimentum incurrat? Si hoc præstat homo homini; quantum Deum hominem Jesum putas homini præstitisse? Si tu pro uno homine per compassionem periculum corporale incurris; quid putas Dominum Jesum pro omnibus hominibus tolerasse? Omnes enim sui erant, et omnes mortaliter infirmi erant. Certe novimus Paulum apostolum de se dixisse: *Quis infirmatur, et ego non infirmor?* (*II Cor. XI, 29*.) Et vere eo usque infirma-

batur, ut, sicut ipse de se fatetur, præsentia ejus esset despicibilis (*Id.* x, 10); et, sicut ait, *Mundus mihi crucifixus est, et ego mundo* (*Galat.* vi, 14). Mundus quippe ei crucifixus erat, qui omnia quæ mundi erant, tanquam mortua reputabat. Ipse vero mundo etiam crucifixus erat; quia ipsum propter crebras compassionum simul et passionum infirmitates corpore extenuatum et exterminatum eum mundus abhorrebat, nihil in eo inveniens **436** quod pertineret ad ipsum. Si ergo Paulus cum infirmantibus infirmabatur, cum esset conservus et frater, cum conservis et fratribus; quid benignus Jesus Dominus et pater, pro creatura et filiis? Ardebat Paulus, quasi esset radio solis accensus: quantum ipsum Solem putas exarsisse? Si usque ad tantam infirmitatem per affectum compassionis accenditur qui scintillam charitatis habuit; quid sentiendum putas de ipsa Charitate, de cujus plenitudine omnes acceperunt?

21. Nec aliquo modo dubitandum, quin infirmitatem et exterminationem corporis incomparabilem sustinuerit, qui etiam venerat crucem sustinere, et præ cæteris tanto magis fuerit confectus, quanto major in eo fuit compassionis affectus, qui non solum facta, sed etiam cogitationes inspexit. Suffragatur his rationibus sententia ipsius Domini sic dicentis: *Jerusalem, Jerusalem, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti?* (*Matth.* xxiii, 37.) Videamus quid sibi hoc velit, quod Dominus se gallinæ magis, quam alteri animali voluit comparare. Quia, ut a sanctis Patribus tenetur, ideo factum est, ut exprimeretur incomparabilis affectus charitatis. Nullum enim animal circa pullos suos tanta compassione movetur, sicut gallina. Fit enim toto corpore hispida, voce rauca, toto fervens animo, et omnibus membris infirma, et usque ad supremum defectum perveniens. Si ergo in tantum pullis suis gallina animal irrationale compatitur; quanto putas optimum Jesum humano generi fuisse compassum? ad quantam putas eum debilitatem et infirmitatem pervenisse? quanta ipsum putas macie confectum fuisse, qui pro omnibus cognoscitur doluisse? Unde Isaias: *Vere languores nostros ipse tulit, et peccata nostra ipse portavit* (*Isai.* liii, 4).

22. Sed ad passionis jam defectum veniamus. Passionem autem non illum diem unum appellamus, quo mortuus fuit, sed totam vitam illius. Tota enim vita Christi crux fuit et martyrium. Breviter ergo dicamus, sed meditando longius immoremur, quantæ fuerit parcitatis in abstinentia; quam prolixus fuerit in vigiliis; quam frequens in orationibus; in labore, in sudore vultus sui quam assiduus, cum circumiret vicos et castella, evangelizans et curans undique; et quam crebro famem pertulit et sitim ille Panis vivus, ille Fons aquæ salientis in vitam æternam. Videamus aliud jejunium quadraginta dierum et quadraginta noctium, post quos esuriit; et jam a deserto ad homines redeunti occurramus, et vultum illum

A amabilem tantis jejuniis consideremus afflictum. Et optime posuit Evangelista post jejunium, *Esuriit* (*Matth.* iv, 2); ut scias Jesum, non in virtute divinitatis, sed humanitatis suæ natura jejunasse. Quid enim magnum, si in divinitatis fortitudine quadraginta diebus jejunasset, in qua nunquam esuriit?

23. Sed jam ad illum ultimæ diei agonem veniamus, et causas deformati corporis nequibimus ignorare. Incipiat ergo consideratio nostra in eodem loco, ubi, ipso teste, cum inciperet pavere et tædere, tristis fuit anima ejus usque ad mortem (*Marc.* xiv, 33, 34). Sudor sanguineus orantis et agonizantis membra copiose perfudit, ita ut jam non solum distillaret, sed guttatim decurreret in terram (*Luc.* xxii, 43, 44). Procedamus nunc, et illius noctis incommoda percurramus: quomodo tentus, victus, tractus, cæsus, consputus, colaphis alapisque percussus, spinis coronatus, arundine cæsum caput, flagellis acerrimis laceratus, propria cruce oneratus, primo portans eam, quæ ipsum postea statim fuit portatura. Talem inspice Jesum. Quis hic locus deliciarum? qualis hic decor speciei? quis in corpore sic mactato formæ pulchritudinem quærat?

24. Sed veniamus ad finem. Nudatur Jesus. Quare? Ut tu corporis purissimi deformationem valeas intueri. Nudatur ergo bonus Jesus. Heu mihi! qui vestivit cælos diversis sideribus, ante crucem exspoliatus, nudus etiam ut erat, lividus cruci affligitur. Heu! candor lucis æternæ nigrescit in carne pro carne salvanda, et facies quam Cherubim et Seraphim aspicere desiderant, erat ex lacrymis turgida. Nudatur Dominus, qui ante sæcula regnans decorem induit et fortitudinem, cui cauimus: *Confessionem et decorem induisti; amictus lumine, sicut vestimento* (*Psal.* ciii, 1, 2). **437** Spectaculum fit et opprobrium mundo et hominibus; fit tanquam prodigium multis, et commotio capitis in populis Caput nostrum, gaudium nostrum, honor noster bonus Jesus. Sed quid moror? Exaltato in crucem perforantur manus et pedes viri optimi benigni Jesu. Ejectur sanguis, si quis supererat. Stat Mediator noster in conspectu Patris sui in confractione, ut avertat iram ejus, ne disperdat nos. Vere non cadit mente: stat constanter etiam perseverantia bonæ voluntatis. O qualem te intueor, dulcis Jesu? O dulcissime atque amantissime Jesu, quis te tam amaræ et tam odiosæ morti addixit! Vulnerum antiquorum nostrorum unice Salvator, quis te usque ad hæc non solum dirissima, sed etiam turpissima vulnera patienda pertraxit? O Vitis dulcissima, bone Jesu, huncine fructum reddit tibi vinea tua, quam de Ægypto transtulisti? Exspectaveras patienter usque ad hunc diem nuptiarum tuarum, ut faceret uvas; fecit autem spinas. Spinis enim coronavit te, et spinis peccatorum suorum circumdedit te. Ecce in quautam amaritudinem conversa est vitis, non jam tua, sed aliena. Negavit enim te dicens et clamans: *Non habemus regem, nisi Cæsarem!* (*Joan.* xiv, 15).

25. Ejectum ergo te extra vineam civitatis et

consortii tui, sacrilegi agricolæ occiderunt non subito, sed longo crucis tormento confectum, et multis vulneribus flagellorum et clavorum pariter cruciatum. O quantos habes, Domine Jesu, percussores! Percutit te Pater tuus, qui proprio Filio suo, id est tibi, non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit te (*Rom. viii, 32*). Percutis temetipsum: tradis enim in mortem animam tuam, quam nemo potest tollere a te sine te (*Joan. x, 18*). Percutit te discipulus impius traditione et osculo falso. Percutit te Judæus colaphis et alapis. Percutiunt te Gentiles flagellis et clavis. Ecce quantum percussus et humiliatus es. O quanti percussores, et quanti traditores tui! Tradidit te Pater tuus cœlestis; quia, sicut dictum est, pro nobis omnibus tradidit te. Sic enim quidam servorum tuorum gratulando dicit de te: *Qui dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis* (*Ephes. v, 2*). O vere admirabile commercium! tradidit se rex pro servo, Deus pro homine, creator pro creatura, innocens pro nocente. Tradidisti ergo te in manus traditoris illius falsi discipuli: tradidit ille te Judæis, et tradiderunt te illi pessimi traditores Gentilibus ad illudendum, et conspuendum, et flagellandum, et crucifigendum. Dixisti et prædixisti tu hæc (*Marc. x, 33, 34*), et ecce facta sunt. Omnibus enim consummatis, ecce crucifixus es. Nec sufficit te vulneratum esse, quin et super dolorem vulnerum tuorum addunt, dantes tibi sitiendi vinum myrrhatum bibere cum felle mistum.

26. Doleo super te, Domine mi rex, magister, et pater, imo et frater, Domine mi Jesu Christe, amabilis valde super amorem mulierum, cujus sagitta nunquam abiit retrorsum (*II Reg. i, 26, 22*). Sagittæ enim tuæ, id est doctrinæ tuæ, acutæ, quia vivus est sermo tuus et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus (*Hebr. iv, 12*). Nec declinat clypeus tuus in bello. Scuto enim bonæ voluntatis tuæ coronasti nos. Hasta orationum tuarum non est aversa; quia etiam pro transgressoribus orasti ut non perirent; quanto magis pro amatis? tu leone fortior. Etenim tu leo de tribu Juda, superasti illum leonem qui circuit rugiens et quærens quem devoret (*Apoc. v, 5*). Tu aquila velocior. Exsultasti enim ut gigas ad currendam viam (*Psal. xviii, 6*), ad implendum mysterium incarnationis tuæ: donec sicut aquila provocans pullos suos, expandisti alas brachiorum tuorum in cruce, et super nos volitans assumpsisti nos, et portasti in humeris tuis, in fortitudine tua, ad habitaculum sanctum tuum, in domum familiaritatis et claritatis tuæ; ubi de ove et drachma perdita et inventa fecisti convivium vicinis et amicis tuis beatissimis spiritibus, ipsos hilariter ad tuam congratulationem invitans, faciens in cœlis gaudium de peccatore pœnitente. Et cum talis sis ac tantus, morte turpissima condemnaris, spiritumque in manus Patris commendando, capite inclinato, exspiras.

27. Venite, quæso, et condolete ei omnes qui gaudere desideratis in Domino. Attendite manu for-

tem nostram, quomodo contritus est; desiderabilem nostram, quomodo miserabiliter deformatus est; pacificum nostrum, quomodo in bello peremptus. Ubi est rubor roseus? ubi candor juvenilis? ubi in corpore tam contrito decorem invenies? Ecce defecerunt dies nostri diei Domini Jesu, qui solus est dies sine tenebris, et ossa ejus sicut cremium aruerunt. Percussus est sicut fenum, et aruit cor ejus; elevatus est et allisus valde: sed in decore extrinseco decorem simul vere et decus intrinsecus retinebat. Noli ergo deficere pro ipso in tribulationibus tuis, quia hunc speciosum forma præ filiis hominum viderunt omnes in cruce, qui tantum exteriora intuebantur, et viderunt eum non habentem speciem neque decorem: sed facies ejus abjecta est quasi deformis. De hac tamen deformitate Redemptoris nostri manavit pretium decoris nostri, sed decoris interni. Omnis enim gloria filie regis ab intus (*Psal. xlv, 14*). Senserat hæc, quæ in Cantico Salomonis proclamat: *Nigra sum, sed formosa, filia Jerusalem, sicut pelles Salomonis* (*Cantic. i, 14*). Nisi corpus Domini Jesu deforme fuisset, cujus nigredinem supra pro parte exsecuti sumus; formositatem intrinsecam (quia in ipso omnis plenitudo divinitatis) quis enarrabit? Deformemur igitur et nos in corpore extrinsecus cum deformato Jesu, ut reformemur interius in anima cum formoso Jesu. Conformemur corpori Vitis nostræ in corpore nostro, ut reformet corpus humanitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Imitatores simus Pauli apostoli, sicut ipse Christi (*I Cor. xi, 1*), qui de se dicit, *Christo confixus sum cruci* (*Galat. ii, 19*): et alibi, *Ego semper porto stigmata Jesu Christi in corpore meo*. (*Id. vi, 17*). Bene portabat characterem passionis Jesu Christi in corpore suo, cui mundus mortuus erat, et ipse mundo. Fuscus effectus est, quia decoloravit eum sol passionis et charitatis Christi. Sciendum tamen, quod ea quæ diximus de deformitate corporis speciosi, non de naturali, sed de accidentali deformitate Domini diximus, non accusantes in ipso defectum naturæ, sed passionis charitatem commendantes.

CAPUT VI.

De foliis vitis generaliter, id est de variis Christi verbis, ad virtutum commendationem spectantibus.

28. Folia vitis pene omnium arborum foliis præstantiora sunt. Quid autem in foliis, nisi veræ Vitis nostræ benignissimi Jesu verba commendantur? Præeminet in foliis vitis: præeminet in verbis Dominus Jesus. Senserant hoc Judæorum ministri, qui missi ut adducerent Jesum, reversi et culpati dixerunt: *Nunquam locutus fuit homo sic* (*Joan. vii, 46*). Non accusaverunt defectum trunci, pulchritudinem foliorum videntes: imo per folia aliquid aliud quam quod videbatur, in corpore debili latere senserunt. Senserat etiam Petrus, qui multis a Domino Jesu recedentibus, et interrogatis ab ipso duo-

decim Apostolis, *Numquid et vos vultis abire?* respondit: *Domine, quo ibimus? verba vitæ æternæ habes* (Id. vi, 68, 69); et nos ad quem ibimus? absit. Ac si diceret: Folia pulcherrima habes, quæ nos ab omni æstu protegant. Da nobis ergo alium pulchriorem, id est meliorem te, et ibimus ad illum abs te. Quem quia dare non potes, qui omnia potes, ad quem ibimus relinquentes te? Senserat horum foliorum, id est verborum benigni Jesu, virtutem, quæ loquente ipso ad turbas, in foliorum pulchritudine singulari lætata non cogitabat, nec tacite quidem, sed extollens vocem dixit: *Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti* (Luc xi, 27). Vere beata, imo beatissima terra, quæ talem tulerat vitem, virgo Maria mater Jesu: vere et tu beata, quæ foliorum pulchritudine considerata, inter tot calumniantium insidias sola veritati testimonium audacter præbuisisti. Sed credo quod jam nunc magnam habes, et majorem habitura sis hujus confessionis mercedem, ipsa Veritate, cui testimonium perhibuisti, jam te confitente coram Patre suo; et hunc nihilominus confessuro, cum dicet calumniatoribus suis: *Non novi vos. Discedite a me, maledicti, in ignem æternum.* Notis vero dicet: *Venite, benedicti Patris mei* (Matth. xxv, 12, 41, 34). Viderunt virorem foliorum veræ Vitis Petrus, et Joannes, et Matthæus, qui ad unam vocantis vocem illi retia, iste telonium reliquerunt. Quis virtutem verborum benigni Jesu enumerare sufficiat? Quæ virtus est verborum, quæ verbis illius non commendetur? Nulla profecto.

439 29. Vis autem audire verba breviter, quæ tanquam folia refrigerium nobis ab æstu præsent vitiorum? Ad commendationem humilitatis dicit, *Qui voluerit inter vos major esse, sit vester minister: et, Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam in redemptionem pro multis* (Id. xx, 26, 28): et item, *Qui se humiliat exaltabitur* (Id. xxiii, 12, et xi, 29). Ad commendationem mansuetudinis contra iram, *Discite a me quia mitis sum et humilis corde: et item, Beati mites, quoniam ipsi hæreditabunt terram.* Ad commendationem charitatis contra invidiam: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos et calumniantibus, ut sitis filii Patris vestri, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos* (Id. v, 4, 44, 45). Ad commendationem alacritatis ad exercitia spiritualia contra acediam, ait discipulis, *Vigilate et orate, ne intretis in tentationem* (Id. xvi, 41): et alibi, *Quoniam semper orare oportet, et nunquam deficere* (Luc. xviii, 1). Ubi intelligitur orationem non tantum esse vocis, sed devotionis. Non enim semper clamare possumus motu labiorum; semper autem possumus bono desiderio fervere: quod ostendit Dominus loquens ad Moysen tacentem, *Quid clamas ad me* (Exod. xiv, 45)? Desiderium viri sancti, clamorem appellat; quia lingua profecto tacebat. Unde Dominus in Psalmo: *Desiderium pauperum exaudivit Dominus:*

præparationem cordis eorum audivit auris tua (Psal. ix, 17). Ad commendationem largitatis contra avaritiam, *Date eleemosynam, et omnia munda sunt vobis* (Luc. xi, 41): et illud, *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis; ut, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula* (Luc. xvi, 9). De divitiis iniquitatis, id est inæqualitatis, hoc est, quæ nobis abundant, cum aliis deficient, facimus nobis amicos, cum illas pauperibus erogamus; ut, si modo in illos misericordes existimus, per illos post hanc vitam misericordiam consequamur. Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur (Matth. v, 7). Ad commendationem vero abstinentiæ contra gulam: *Attendite, inquit, ne graventur corda vestra crapula et ebrietate; et superveniat in vos repentina dies* (Luc. xxi, 34). Et parabolam contexuit de divite epulante quotidie splendide, qui mortuus petebat guttam aquæ, cum esset in tormentis, a Lazaro quiescente post mortem, nec poterat obtidere, recipiens perpetua mala pro voluptate temporali transacta (Id. xvi, 19, 26). Ad commendationem castitatis contra luxuriam: *Audistis, inquit, quia dictum est antiquis, Non mæchaberis. Ego autem dico vobis, quia quicumque viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mæchatus est eam in corde suo* (Matth. v, 27, 28). Hujus verbi folio tegantur oculi nostri; ne si forte minus caute reserentur, eveniat quod Jeremias dicit: *Ascendit mors per fenestras nostras* (Jerem. xi, 21). Fenestræ quippe animæ nostræ sunt foramina sensuum nostrorum, scilicet oculorum, aurium, narium, et oris: per quos quasi per fenestras quasdam mors ascendit, quoties ad aliqua criminalia appetenda reserantur. His et aliis verbis plurimis, tanquam quorundam foliorum umbra per Vitem nostram benignum Jesum ab æstu vitiorum refrigeramur, et in virtutum temperie refovemur.

CAPUT VII.

De umbra foliorum vitis, id est de verbis a Christo in crucem elevato prolatis.

30. Sed quia gratior solet esse umbra foliorum vitis, cum ipsa elevata super quamdam struem lignorum huc et illuc distenditur; videamus si vera Vitis nostra aliquando elevata fuerit et distenta, et si qua tunc ad nostram protectionem dulcium verborum folia emiserit, contemplemur. Quod elevata fuerit Vitis nostra, ipsa testatur de se dicens, *Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum* (Joan. xii, 32): item, *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis* (Id. iii, 14). Elevatus ergo fuit, quia exaltatus. Manifestum est autem quod hæc exaltatio de cruce dicta est. Et vide quam apte lignorum strues, super quam vites solent elevari, crucem signet. Cancellantur enim, hoc est, ex transverso componuntur: et sic super hæc vitis elevata distenditur convenientius. Cancellantur ligna crucis: elevatur in illam, distenditur brachiis et toto corpore vitis nostra, bonus 440 Jesus. In tantum enim in cruce

distensus fuit, ut numerari possent omnia membra ejus. Ita enim dixit per prophetam : *Foderunt manus meas, et pedes meos : dinumeraverunt omnia ossa mea* (Psal. xxi, 17, 18). Quantum fossus fuit, supra dictum est : quantum autem distensus, nunc subjungitur, *Dinumeraverunt omnia ossa mea*. Ac si diceret : Tum distensus sum dextrorsum et sinistrorsum, et a summo deorsum, ut corpore meo in modum tympanicæ pellis distenso, facile possent omnia ossa mea dinumerari. Respice in faciem Christi tui, o anima christiana, et eleva oculos tuos ad tormenta illius non sine lacrymis, et cor contritum non sine singultu, et vide quantam tribulationem et dolorem invenit, dum quæreret te, ut inveniret te. Laxa igitur oculos tuos, ut respicias in faciem Christi tui. Ausculta auribus arrectis, sed in dolore tanto, quod proferat verbum, et semel auditum pro pretiosissimo reconde thesauro in cubiculo cordis tui. Ecce positus est hic in immitti lectulo mortis suæ, crucem dico. Extrema sponsi tui mandata conserva, si vis hæreditatem incoinquinatam et immarcescibilem obtinere. Nec multa sunt, quæ moriens locutus est, facile servabuntur a voluntaria Christi sponsa.

CAPUT VIII.

De foliis vitis in speciali, sive de primo verbo Christi in cruce pendentis, Pater, ignosce illis, etc. Luc. cap. xxiii, v. 34.

31. Septem sunt verbula, quæ, quasi septem folia semper virentia, Vitis nostra, cum in crucem elevata fuit, emisit. Cithara tibi factus est sponsus, cruce habente formam ligni; corpore autem suo vicem supplente chordarum per ligni planitiem extensarum. Nam nisi ligno affigeretur expansus, neutiquam verborum sonum ederet tanquam citharizans, quibus amplius delectareris. Observa diligentius. Septem chordas habet cithara. Cantat tibi, ludit tibi, te ad audiendum invitat, quæ illum ad loquendum potius debueras invitare. Vide ergo folia Vitis tuæ, et indelebiter ea memoriæ commendare memento. Hæc autem septem diversis modis ordinantur, quorum ordo non facile potest inveniri, cum non ab uno evangelista fuerint ordinata. Nos ergo eam secundum quod potuimus investigare, ordinamus.

32. Luca referente cognovimus, quod cum crucifixus esset Jesus, dixit : *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. O folium viride! o verbum, summi Patris Verbo conveniens! Facit bonus doctor, quod jusserat. Orat non solum pro persecutibus et calumniantibus, sed etiam pro occidentibus se. Reconde in thesauro cordis tui hoc folium, ut quotiescunque inimici, memoriam abundantis suavitatis Jesu valeas eructare, folium semper, tanquam clypeum, contra inimicorum insultus opponens. Orat Christus pro suis occisoribus : tu non orabis pro detractoribus?

33. Sed ipsam orationem diligentius videamus. *Pater, inquit. Quare nomen Patris ponit? Solent*

A pueri, aliquid affectuosius orare volentes, nomen paternum nominare : ut naturalem dilectionem ipsis ad memoriam reducant, per quam facilius petitionis suæ consequantur effectum. Sic et Redemptor noster miserator et misericors, patiens et multum misericors, patiens et multum misericors, et suavis in universis, quamvis se a Patre sciret semper audiri, tamen nobis commendans cum quanto affectu sit pro inimicis orandum, nomen posuit charitatis. Tanquam si diceret : Per dilectionem paternam qua unum sumus, supplico tibi, ut exaudias me pro his occisoribus meis ignoscendo. Agnosce Filii tui amicitiam, ut inimicis ignoscas. Et idem quare sit ignoscendum, subjungit : *Quia nesciunt quid faciunt*. Quid hic dicemus? Numquid ignorabant se crucifigere eum, quem crucifigebant? Nequaquam, sed quis esset ille quem occidebant, ignorabant. Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (1 Cor. ii, 8). Nescierunt quid facerent; quia quantum deliquerunt, nescierunt. Sic cogitandum, sic orandum tibi, quæ sponsa Domini nuncupari desideras. Cum in te sæviunt inimici, cum obloquantur, minantur, damna ingerunt, et cum in faciem cædunt, imo et cum occidunt; memento folii **B** Vitis tuæ, sonum citharæ tuæ recordare; sequere, id est, imitare sponsum tuum, et dic ex toto corde : O sponse, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt; id est, quantum delinquant, ignorant. Si enim scirent quantam beatitudinem amittant, quantum infelicitatem peccando incurrant, utique non peccarent. Quid enim est quod omnes homines ad peccandum instigat, nisi ignorantia boni quod perditur, et mali quod peccando incurritur? Amittitur peccando optimus Deus, acquiritur pœna gehennalis, quorum commutationem nullus appetit, nisi prorsus insanus. Et vere quicumque cœli delicias amittentes scienter peccando pœnas infernales invadunt, insani sunt : nesciunt ergo quid faciunt. Talibus ergo et pro nostra salute, et pro illorum ignorantia est ignoscendum, et pro ipsis orandum, cum grandi fiducia, quia tales preces aures Domini violenter irrumpunt. Nimirum exaudit ipse alios, in quo se voluit exaudiri. Et exauditus fuit, cum ad prædicationem Petri uno die tria millia, alio die quatuor millia eorum, qui in necem Domini acclamaverant, sunt conversi (Act. ii, 41, et iv, 4.) Quanta in cœlestibus jucunditas, cum occisus occisorem, et quilibet læsus se lædentem orationibus suis perducit ad cælum! O quanta fuit exultatio Stephani super conversione Pauli, qui suis orationibus ad fidem conversus, postea pro fide Christi sicut ipsum lapidaverat, lapidatus est, et multa mala, quæ ante sanctis ingesserat, propter Christum sustinuit! Sequamur igitur et nos pro inimicis orando, ut illis simul et nobis æternam mereamur obtinere salutem.

CAPUT IX.

De secundo folio vitis, seu de secundo verbo Christi in cruce, Hodie mecum eris in paradiso. Luc. cap. xxiii, v. 43.

34. Secundum Vitis nostræ folium, et secunda citharæ nostræ chorda est secundum verbum Domini crucifixi, quod ait ad Latronem confitentem, et crucifixi consortium expetentem: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.* Quanti viroris est hoc folium! O quantam dulcedinem resonat chorda ista! Quam subito ex hoste factus est amicus, ex alieno familiaris, de extraneo proximus, de latrone confessor! O quanta Latronis fiducia! omnis mali, nullius boni conscius sibi, transgressor legis, vitæ simul et substantiæ raptor alienæ, positus in januis mortis, in fine vitæ, desperatus de vita præsentis, spem vitæ futuræ quam toties demeruerat, nunquamque meruerat concipere, eam requirere non formidat. Quis hic desperet, Latrone sperante? Sed operæ pretium est diligenter intueri qualis fuerit Latro iste; ne, si causam spei nesciamus, præsumptionis vitium incidamus. Omnes amici et proximi, et noti, fratres quoque, imo et ipsi discipuli unanimes, et electi de mundo a Domino Jesu Christo, in tantarum pressurarum molestia, in tanta confusione, et tantis opprobriis, percusso pastore velut erraticæ oves sunt dispersi. Fugerat quoque ille discipulus quem diligebat Jesus. Ille ardens a longe sequebatur, signorum immemores divinorum, quæ Salvatorem toties viderant operari, imo et ipsi in nomine ipsius fuerant operati. Et nunc Latro inter tot improperia et miseras, imo et inter tot tormenta crucis et mortis prius non cognitum confitetur, et ab eo fiducialiter petit auxilium, qui auxilio videbatur indigere. Quem discipulorum tanta audacia inflamavit? Fugerunt omnes eum, quem hactenus fuerant confessi dum viveret: iste vero quem viventem negaverat, confitetur morientem.

35. Orat vero in fide, et spe, et charitate, dicens: *Memento mei, Domine, dum veneris in regnum tuum* Credit profecto in eum, quem Dominum et Regem appellat. Quis autem petit hoc, quod non sperat? Amat vero eum, cui conjungi desiderat. Quid tali oratori ille bonus Pater negaret, qui eum incitaverat ut rogaret, præsertim dum in sede sponsali, in die nuptiali sederet? Sedes sponsalis, crux erat, in qua verus sponsus sponsam suam Ecclesiam sibi copulavit, ipsam sibi proprii sacri sanguinis effusione subarrhans. Exaudivit ergo Christus animam non jam Latronis, sed confessoris sui, sponsam suam, et orantem digna responsione confortavit: *Amen dico tibi* **¶** *vere dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.* Cui tibi? Tibi, qui me confessus es in cruce tormentorum: mecum eris in paradiso deliciarum. *Mecum*, inquit. Mira benignitas! Non dicit simpliciter, *eris in paradiso*; vel, cum Angelis eris: sed, *mecum eris.* Satiaberis eo quem desideras: videbis in majestate, quem confiteris positum in infirmitate. Nec differo quod promitto; quia *hodie*

A *mecum eris.* Bonus vero et dulcis Jesus cito exaudit, cito promittit, cito dat. Quis de tam pio exauditore, veloci promissore, prompto redditore desperet? Speravimus in te, qui novimus dulce nomen tuum, quoniam non derelinques quærentes te. Accedimus ergo ad te, o bone Jesu, mente qua possumus, sedentem in throno majestatis; orantes, ut illuc a te, et ad te mereamur introduci, quo ingressus est tuus Latro, te confessus in throno crucis.

CAPUT X.

De tertio folio vitis, id est, tertio verbo Christi in cruce, Mulier, ecce filius tuus, etc. Joan. cap. xix, vv. 26, 27.

36. Præparemus nunc visum pariter et auditum cordis nostri ad videndum tertium folium Vitis nostræ. *Mulier*, inquit, *ecce filius tuus. Ecce mater tua.* Verbum bonum et suave, verbum mirabile, magnum continens piæ charitatis affectum! Certe nos legimus Dominum Jesum, maxime cum ad ætatem provecctam accesserat, charissimæ Matri suæ familiaris adhæsisse, et cum ipsa frequentius convivatam esse, et præ cæteris mihi allocutum. Sed quantus in ipso fuerat circa Matrem charitatis affectus jamcorporaliter recessuro, brevibus intumavit verbis. Et ut crucis suæ taceam passionem, quanta circa beatam Matrem compassione mutua credis affectum fuisse cor ejus mitissimum, quod tam valido doloris sui gladio transverberatum perfecte sciebat? Adauxit vulnerum passionem materna compassio, quam contritissimo corde, manibus complosis, oculis lacrymarum torrente fluentibus, vultu contracto, voce querula, et totis viribus cordis destituta, viriliter eum vidit sibi adstare pendenti. Quoties ipsam ad illa immitia verecundos putas oculos elevasse? si tamen eos aliquando inde deflexit, vel si præ nimio fluxu lacrymarum potuit intueri. Quoties ipsam propter verecundiam virginalem pariter et immensitatem doloris stantem, ut æstimo, capite cooperto ingemuisse putas lugendo filium, et dicendo, *Fili mi Jesu, Jesu fili mi!* Quis mihi det ut tecum et propter te moriar, fili mi dulcis Jesu? Quoties ipsam præ immensitate doloris credis potuisse deficere, a quo ipsum summe miror etiam mortuam non fuisse? **D** *Moriebatur vivens, vivendo screns dolorem morte crudeliorem.* Sed ne moriendo deficeret, a Filio pro ipsa mortalitate confortata est. Confortata est intrinsecus, exterius vero et verbis et factis pie consolata. Quomodo stabat, juxta crucem Jesu Mater ejus? Vere juxta crucem stabat quia crucem Filii præ cæteris mater majore cum dolore ferebat. Stabant et aliæ, sed proxima hæc.

37. *Cum ergo vidisset Jesus Matrem et discipulum stantem quem diligebat, dixit Matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Ad discipulum autem: Ecce mater tua.* Ac si diceret: Tu me filio corporaliter privaris; unde tibi amicum præ cunctis dilectum in filium do, cujus præsentia interim, dum absum, consoleris. Tu vero me patre spoliaris: unde hanc matrem mihi charissimam tibi in matrem do. Conservate jura

mutuæ charitatis ad invicem, tu istum filium, tu istam matrem habendo. O quam munificus factus es in nuptiis tuis, rex et sponse, bone Jesu! Quam large quæ habuisti omnia tradidisti! Ecce ipsis crucifixoribus tuis orationis affectum, Latroni paradisum, Matri filium, filio matrem, mortuis vitam, manibus Patris animam tuam, toti mundo signa potentia tuæ contulisti, pro redimendo servo non ex parte, sed totum sanguinem ex multis et largis foraminibus effudisti, proditori tuo reatus sui pœnam, terræ corpus non corrupendum, sed ad tempus reddidisti.

38. Sed movet me, quod cum dixisset, *Mulier, ecce filius tuus*; subjunxit, *Ecce mater tua*: cum utique etiam si hoc non subjunxisset, necessarium fuisset eam esse matrem illius, qui in filium sibi datus erat. Sed hoc mutuæ charitatis affectum mihi commendare videtur. Sunt enim nonnulli, qui ab omnibus amari volunt, sed nullos affectu mutuo complectuntur. Nolunt ut eorum labores et dolores allevientur, et cum ferantur a pluribus, ipsi nullius onera volunt portare, etc. Non hoc enim Christus docuit, aut fecit. Portavit enim onera tua, invitans te, et tu onera portes illius, id est, ut tu passiones illius imiteris. Christus enim passus est relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus (*I Petr. II, 21*). Hoc et docuit cum Matrem Discipulo, et Matri Discipulum mutuo commendavit: nimirum nolens ut charitas spiritualis ex una parte frigida remaneret; sed ut simul dormientes, id est, in vera et pura charitate simul quiescentes, mutuo calefiant, id est, alter ab altero ad charitatis exercitia mutuo accendantur. Hoc enim est efficax signum veræ et puræ charitatis, quod hi qui spiritualiter connectuntur per puram charitatem ad exercitia spiritualia alterutrum accendunt, ut devotius orare, sæpius genuflectare, frequentius disciplinam corporalem suscipere libeat; præcipue cum nec invidet, imo ut congaudeat amans quisque, si tertius vel quartus, vel plures ad charitatem illius quem amant, se adjungant: dummodo tales sint, quorum familiaritas non sit suspecta; et in his omnibus, et in his similibus charitatis fervore perseverantiam conservent. Non enim bonum videtur habuisse fontem rivus charitatis aliquando decrescens. Amemus ergo et nos invicem, et amoris efficaciam operibus approbemus; quia talis charitas ex Deo est, quæ finis est præcepti, et quæ legem implet.

CAPUT XI.

De tribus charitatis speciebus, per tria priora verba commendatis.

39. Sed in tribus verbulis pertractatis tres charitatis species mihi commendari videntur. Una, quæ habetur ad inimicos etiam reconciliari nolentes, de qua dicit Joannes, *Diligamus Dominum, qui dilexit nos* (*I Joan. IV, 19*), cum adhuc essemus inimici: et hoc est summa et magis admiranda dilectio. Diligere enim inimicos magis divinum est quam humanum. Secunda, quæ habetur ad eos qui aliquando fuerunt inimici, sed petita reconciliatione, in gratiam

sunt recepti: unde Paulus, *Reconciliati sumus Deo per sanguinem ipsius* (*Rom. V, 9, 10*). Tertia, quæ habentur erga eos qui nunquam fuerunt inimici: de qua idem, *Operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei* (*Galat. VI, 10*). Prima autem charitatis species nobis commendatur in primo verbo, ubi Dominus Jesus orat pro inimicis. Secunda, ubi Latroni petenti paradisum promittit. Tertia, ubi amicos præcipuos committit. Tegamur ergo horum umbra foliorum. Audiamus et exaudiamus hos nostræ citharæ sonos dulcissime modulantes, et a fervore omnis invidiæ, odii, iræ, et ab omni amaritudine detractationis, adulationis, simulationis, adjuvante Domino qui est vera charitas, temperemus ipsum in omnibus charitatis speciebus, animo simus et operibus imitantes.

CAPUT XII.

De quarto folio vitis, seu quarto verbo Christi in cruce, Deus, Deus meus, utquid dereliquisti me? Matth. cap. XXVII, v. 46.

40. Sed jam ad quartum folium videndum, et quartam chordam audiendam, oculum simul et aures cordis adaptemus. Acutos petit hoc folium oculos, aures bene purgatas hæc chorda: imo et ipse purgare et acuere potest aures et oculos, quia jam non simpliciter hoc verbum ut cætera dicit Dominus Jesus; sed ut testatur evangelista, circa horam nonam exclamavit Jesus voce magna, *Heli, Heli, lamma sabachthani? quod est interpretatum, Deus meus, Deus meus, utquid dereliquisti me?* Qui oculi folium hoc non videant? Quæ aures hanc chordam non audiant? Quare ergo clamavit, nisi ut fortius audiatur? Quanti fuit doloris, putas, acerbissima hæc magnitudo, cum hoc Dominus Jesu toto corpore distensus clamabat? Sed cave ne propter clamorem putes ad impatientiam dilapsam Dominum Jesum; cum enim in summa crucis esset amaritudinis, nihil exivit de ejus corde, nisi dulcedo. Patientiam enim, sicut in sequenti folio et chorda ostendemus, in amarissima passione retinuit; et sui doloris magnitudinem ostendit: quod in beato Job, qui interpretatur Dolens, et verbis et factis ejus prius ostensum fuit; qui auditis nuntiorum verbis amaritudinem animi foris ostendit in verbis. Scissis enim vestibus et tonso crine capitis corruit in terram. Ecce magnitudo doloris. Post hoc ait: *Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum* (*Job. I, 21*). Ecce virtus patientiæ. Si patienter sustinuit Job miseras suas, quanto patientius putas Dominum Jesum sustinuisse crucem suam, pro qua sustineuda venerat?

41. Quod autem hæc verba loqueretur ex persona hominis assumpti, cui cum ipso Deo Filio una persona fuit, patet per hoc quod ait, *Domine Deus meus*: quod utique non diceret ipse qui unus est Deus cum Patre, nisi hominem assumpsisset. Quid est autem hoc quod ait, *Utquid me dereliquisti?* numquid Pater unum suum Filium poterat derelinquere? Absit. Sed pro toto corpore suo, id est, pro se et pro tota Ec-

a, loquitur ista. Caput enim nostrum Dominus
 s; volens unitatem commendare, et charitatem
 i quam habet ad Ecclesiam sponsam suam, se
 ue omnibus membris suis passurum ostendit :
 nunc in capite sustinuit passionem, hoc est, in
 rio corpore, quod assumpsit de Virgine. Clamat
 a se derelictum, qui derelinqui non poterat ;
 multa membrorum suorum ad tantam tribula-
 m erant ventura, ut a Deo derelicta penitus vi-
 tur. Quorum personam gestabat ille, qui dice-
 his custodiebant animam meam, consilium fece-
 in unum, dicentes : Deus dereliquit eum, perse-
 lmi, et comprehendite eum, quia non est qui libe-
 um (Psal. LXX, 10. 11). Quod et ipsi benigno
 in tormento crucis improperatum est : Si Filius
 s, salvum te fac (Matth. xxvii, 40).

Potest et ita accipi, quod Dominus prævidens
 s, imo plurimos in corpore suo, qui ab uni-
 eccle-iæ suæ per hæreses, sive per alia crimi-
 peccata erant recessuri, illorum personam in
 nsfigurando, clamabat : Ut quid dereliquisti ?
 diceret : Quare aliquis eorum abiit retror-
 ut pereat ab unitate corporis mei, qui tanto
 tu mihi sunt uniti ? Unde ex persona marty-
 licitur in Psalmo : Adhæsit in terra venter
 (Psal. XLIII, 25). Per ventrem, qui est mollior
 rmior pars hominis, signantur illi qui ca-
 patientia et firmitate perseverantiæ, et propter
 acerbitate tormentorum deficientes, adhæ-
 in terra, id est, terrenis consiliis et actio-
 consenserunt. Nos autem qui adhuc in tri-
 nibus quotidianis versamur, qui spectaculum
 umus mundo et Angelis et hominibus, et tan-
 purgamenta hujus mundi et peripsema om-
 isque adhuc (I Cor. iv, 9, 13) ; inenarrabilem
 s fiduciam concipiamus ex hoc præcipue, quod
 Dominus consolator omnium pressurarum,
 mitate spiritus et charitatis nobis conjun-
 st, ut etiam personam nostræ infirmitatis
 tam manifestis verbis transfigurare digna-
 : : qui adhuc etiam apud Patrem osten-
 vulnerum suorum interpellat pro nobis, orans
 elinquatur in inferioribus membris suis, qui
 spite nequaquam potuit derelinqui. Et quo-
 nembra deperirent, quæ in voluntate capitis
 m sciunt constare salutem ? Numquid aliquod
 orum est in mortali corpore nostro, cui non
 eat caput nostrum ? Si affligitur pes vel ma-
 atim clamat caput per linguam : Cur affli-
 lamabat Dominus ad Saulum in membra sua
 lem, Cur me persequeris ? (Act. ix, 4) cum
 nen securus remaneret in cælo. Benedictus
 ninus Jesus, qui primo in se pro nobis, nunc
 iam nobiscum in nobis pati dignatur tribu-
 m, quam exigente justitia patimur, suam re-
 et clamans, Cum ipso sum in tribulatione (Psal.
 ; ut securius confidamus.

445 CAPUT XIII.

De quinto folio vitis, seu quinto verbo Christi in cruce,
 Sitio. Joan. cap. XIX, v. 28.

43. Quintum folium, sive quinta chorda brevis
 quidem videtur, sed si discutiatur, si diligentius
 consideretur, ad amoris indicium efficacissima po-
 terit inveniri. Ait enim evangelista : Videns Jesus
 quia omnia consummata essent, ut implerentur
 Scripturæ, quæ implendæ erant, illæ utique quæ
 dicunt : Dederunt in escam meam fel, et in siti
 mea potaverunt me aceto (Psal. LXVIII, 22). Sub-
 jungit enim evangelista : Vas ergo positum erat
 aceto plenum ; et currens unus implevit spongiam
 aceto, et circumponens hyssopo, dabat ei bibere
 (Joan. XIX, 28, 29.) Alter vero evangelista plenius
 exponens quomodo Scriptura sit impleta, etiam fellis
 facit mentionem, ita dicens : Et dabant ei vinum
 myrrhatum bibere cum felle mistum (Matth.
 xxvii, 34, et Marc. xv, 23). Fractis membris omni-
 bus, dulcis Jesus voluit puniri et linguam. Dedit ergo
 ei illa vitis aliena conversa in amaritudinem de fructu
 suo potum amarum, potum non potandum, sed potius
 degustandum ; quia ad pœnam linguæ sufficit ace-
 tum gustasse,

44. Sed licet hæc ad impletionem Scripturæ in
 veritate patrata sint, tamen hoc verbo, Sitio, aliquid
 aliud significari videtur. Puto enim quod hoc liquido
 immensitatem nobis ardentissimæ charitatis voluit
 commendare, quia ab homine sitiante multo arden-
 tius desideratur potus, quam cibus ab esuriente. In
 se ergo ostendens Dominus Jesus desiderium illius
 rei quæ ardentissime concupiscitur, per illam figu-
 rari ardorem suæ charitatis ostendit. Licet etiam
 veraciter possumus accipere, quod sitiverit, qui
 per totum corpus sacrati sanguinis effusione sicca-
 tus, ossa habuit sicut cremium arefacta. Sed non
 satis credibile est ipsum de siti corporali dixisse, ut
 potum peteret carnalem, qui in instanti se sciebat
 carnaliter moriturum : sed potius desiderium ar-
 dentissimum salutis nostræ ipsum credimus siti-
 visse. Sed est quod moveat nos, quia cum instaret
 hora passionis extremæ, procedens ad orationem
 Dominus Jesus procidit in faciem suam, orans et
 dicens, Mi Pater, si possibile est, transfer hunc ca-
 licem a me (Luc. xxii, 42) : et hoc non tantum se-
 mel, sed secundo et tertio fecit. Per calicem quem
 bibiturus erat, procul dubio passionem significans,
 quam erat passurus : nunc vero eodem calice pas-
 sionis jam ebibito dicit, Sitio. Quid est hoc ? ante-
 quam gustes, o bone Jesu, petis calicem omnino
 auferri : et postquam ebibisti, sitis. Ut video,
 mirabilis potator es tu. Numquid vino jucundita-
 tis, et non potius vino compunctionis et summæ
 amaritudinis repletus fuit calix tuus ? Imo vero
 compunctionis amarissimæ plenus est, qui non
 sitim, sed potius potandi fastidium generare de-
 beret.

45. Sed, ut existimo, ante passionem calicem
 ipsius Patris a te transferri orasti, non ut passio-

nem declinares pro qua veneras patienda, et sine qua salus humano generi non adesset : sed ne putaret quis te verum hominem amaritudinem non sensisse propter claritatis unionem, verbis petentibus calicem a te transferri semel, et bis, et tertio summam acerbiter passionis tuæ dubitantibus indicasti ; nobis quoque te sequentibus doctrinæ et exempli formam præcristi, quod imminentibus periculis, etiam cum ad utilitatem nostram pertineant, posse et debere a nobis Dominum frequentius exorari, ut flagella iracundiæ suæ a nobis dignetur avertere ; nihilominus et si tamen ablata non fuerint, exemplo passionis tuæ gratanter, patienter et viriliter cum omni perseverantia toleranda sunt. Quando autem passionis calicem, quem antea rogaveras auferri, jam exhausti, dixisti : *Sitio*. Dilectionis erga nos tuæ magnitudinem commendasti, tanquam diceret : Quamvis passio mea tam acerbiter fuerit, ut quantum ad humanitatis sensum illam declinare potuerim ; tamen tua, o homo, me charitate vincente, et ipsa tormenta crucis superante, adhuc plura et majora, si necesse sit, sitio subire tormenta. Nihil enim est quod detrectem pro te pati, pro cuius pretio animam meam pono. Imitetur ergo quælibet fidelis anima sponsum suum dulcem Jesum, tantæ amaritudinis poculum **446** sitientem pro ipsa, pariter et ebibentem : et sicut ipsa etiam pro ipso ebibat per adversa præsentia ; sitiatur quoque et ipsum dulcissimum sponsum suum, cujus dulcedinem ex amaritudinibus præsentibus melius poterit considerare, malisque exhaustis propter eum confidentius ipsum sitire poterit, et dicere cum propheta, *Sitit anima mea ad Deum fontem vivum ; quando veniam et apparebo ante faciem Dei ? (Psal. xli, 3.)* et iterum, *Sitit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea (Psal. lxxviii, 22).*

CAPUT XIV.

De sexto folio vitis, id est, sexto verbo Christi in cruce, Consummatum est. Joan. cap. xix, v. 30.

46. In sexto folio vitis, sive in sexta chorda citharæ nostræ nobis virtus perseverantiæ commendatur. Ait enim evangelista, quod cum accepisset dulcis Jesus amaritudinem aceti, dixit : *Consummatum est*. Quid est hoc ? Supra dictum est, quod videns Dominus quia consummata sunt omnia, ut implerentur Scripturæ, ait, *Sitio* : et cum gustasset acetum sibi porrectum subjunxit, *Consummatum est*. Consummatum quippe est, id est, perfectum fuit testimonium Scripturæ, quæ dicit : *Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto (Psal. lxxviii, 22).* Et per hoc omnis Scriptura quæ de ipso erat, consummationem accepit. Sicut ergo caput nostrum pro peccatis nostris acerbiter sustinens passionis usque ad consummationem, id est usque ad perfectionem omnium Scripturarum, quæ de ipso erant, perseveravit patienter : ita et nos, si hujus capitis membra esse volumus, in omnibus adversitatibus nostris virtutem perseverantiæ conservemus, ut ad finem omnium passionum nostra-

rum ipso benigno Jesu duce venientes, cum ipso confidenter possimus dicere, *Consummatum est*. Hoc est, Tuo adiutorio, non mea virtute, bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. Redde ergo quod legitime certantibus in agone, te promittentibus, repositum est, scilicet coronam justitiæ, quam tu justus iudex reddes in tua die, in illa die, quæ nihilum non habet ; in illa die, quæ in atriis tuis melior erit super millia dierum, in qua tu solus, id est singulariter sol eris o sol justitiæ, benigne Jesu Christe, lucens in virtute tua, reddens temetipsum in præmium sempiternum omnibus, qui perseveraverunt in agone certaminis ! Recipient enim a te splendorem sempiternum, in quo sine fine felices lætantur.

B 47. Hunc autem splendorem nullus poterit adipisci nisi qui perseveraverit usque in finem. Quia nimirum virtus boni operis perseverantia est, huic soli redditur corona justitiæ. Quid enim prodest, esse bonum, esse sapientem, esse potentem, si non perseveraveris usque in finem ? Bonus erat Saul et optimus ; quia docet Scriptura quod non erat vir melior eo in populo Israel. Sed ad quid devenit ? Cecidit et reprobus factus est ; ita ut non obediret voci Domini, prophetam contemneret, a spiritu malo vexaretur, virum innocentem persequeretur usque ad mortem ; tandem vero consuleret pythonissam, et ab alienigena miserabiliter interiret. Quis vero sapientior Salomone ? Sed deficiens a præceptis Domini, et conjunctus mulieribus gentilibus, fabricavit diis, imo dæmonibus illarum templa, ita ut ipse cum illis idola adoraret, tanto magis in stultitia desipiens et dejectus, quanto prius in sapientia fuerat elevatus. De quantis legimus in Vitis Patrum, viris potentibus in vigiliis, et in jejuniis, in laboribus supra modum humanum, imo et in miraculis coruscantibus, qui ceciderunt, quia non perseveraverunt usque in finem ? *Qui perseveraverit usque in finem, Dominus inquit, hic salvus erit (Matth. x, 22).* Finis, non pugna coronat. Lauda navigantis felicitatem, sed cum venerit ad portum. Unde

D *Cœpisti melius, quam desinis : ultima primis Cedunt ; dissimiles hic vir et ille puer.*

(OVID. *Heroid. epist. 9, vers. 23-24.*)

O quantum humilitatis tibi jure incutiet et timoris, cum adverteris summum Angelorum cum magna multitudine sequacium suorum in cælo cecidisse, hominem protoplastum cum uxore sua a paradiso ejectos fuisse ; tot bonos sapientes, potentes in terra nostra periisse, quia **447** ad bonorum operum consummationem non pervenerunt ! Est enim alius alio justior ; et nescit utrum amore, vel odio dignus. Quare ? quia ignorat si perseveraturus sit, si coronandus sit.

48. Est autem efficax medicamentum quo huic timori apponamus : videlicet fiduciam, spem et fortitudinem nostram ponamus in eo, cui canit Psalmus, *Adjutor meus, tibi psallam ; quia Deus susceptor meus es, Deus meus, misericordia mea. (Psal.*

18): et de quo Isaias, *Ecce Deus salvator meus, aliter agam et non timebo: quia fortitudo mea, et mea Dominus, et factus est mihi in salutem* (xii, 2). Quicumque enim ceciderunt, ideo procciderunt, quia magis de se, quam de Deo impserunt. *Ædificaverunt quippe domum inanis suæ super arenam.* Imminente ergo tentationum fluxerunt flumina, id est concutiæ transitorie persuadentes appetitum; et ut ventum superbiæ et vanæ gloriæ, et cecidit illorum, et omnia facta eorum destructa sunt: super arenam, id est semetipsos, ædificaverunt (h. vii, 26-27), de propriis nimirum viribus lentes. Nos autem multo melius fundamentum iestes, illum scilicet de quo dicit Apostolus, *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter istud positum est, quod est Christus Jesus* (I Cor. iii, æcuri ædificemus super illud bona opera, quæ diu illi inhæserint fundamento, corruere non unt, donec ipso adjuvante qui cœpit, ad conationem debitam perducantur.

CAPUT XV.

ptimo folio vitis, seu de ultimo verbo Christi cruce, Pater, in manus tuas commendo spiritum um. Luc. c. xxiii, v. 46.

Nunc vero ultimum folium Vitis nostræ, vel am chordam citharæ nostræ consideremus; ut abili memoriæ commendemus, imo et ore inso semper rulinemus. *Pater, ait bonus ille, in manus tuas commendo spiritum meum.* a plana est. Quid est autem, quod ille coæternus substantialis Patri Filius animam suam ita feste in manus Patris commendabat, cui non s commendata etiam esset, si hoc non dixisset? angelio Joannis habemus, quod cum Dominus suscitaturus esset Lazarum, dixit: *Gratias Pater, ago, quia me semper audis; sed propter istes dixi, ut ipsi credant quia tu me misisti.* (Joan. xiv, 41-42). Ita profecto et nunc. Quamvis sciamam suam sanctissimam Patris esse manibus endatam, qui paulo ante dixerat, *Venit princeps mundi, id est satanas, et in me non habet quid-* (Joan. xiv, 30): tamen ut erudiret nos, qui sumus et cinis, ut spiritum nostrum discere Patris æterni manibus commendare, ne ab mundi principe, cum a corpore egressus fuerit, rehendatur, qui in nobis, heu! non pauca quæ sum pertineant, inveniet; cum ipse qui peccato bebat, imo etiam qui tollere peccata advenerat, am suum purissimum a purissimo corpore surum, non utique necessitatis, sed exempli i, Patris sui manibus commendavit. Quod et ub spe gratiæ et misericordiæ poterimus fa- si sub umbra foliorum præmissorum latueri- si sonos chordarum citharæ nostræ auribus s audierimus: scilicet, si oremus pro inimicis; mitentibus qui in nos peccaverunt, ex toto corde erimus; si proximis nostris mutuam repende- i charitatem; si in omnibus tribulationibus

nostris speraverimus in eo qui propter nos homo factus est, ut unitus nostræ naturæ esset nobiscum; si ardenti desiderio proximorum salutem desideraverimus; et postremo si in bonis operibus ad consummationem perstiterimus: in quantum hæc egerimus fiducialiter poterimus dicere æterno Patri cum Domino Jesu. *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.* Semper orantes dum vivimus, ut in his verbis, quibus ipse spiritum emisit, præstare dignetur nos etiam spiritum nostrum emittere, et suis efficaciter manibus commendare.

50. Ecce secundum quod potuimus, non quod debuimus, nec secundum quod voluimus, Vitis nostræ desuper extensæ folia septem vestræ ostendimus charitati: quæ non satis est tantum intueri, sed potius est accedendum, 448 et sub umbra illorum sedendum, ut possimus cum sponsa veraciter dicere, *Sub umbra illius quem desiderabam, sedi* (Cant. ii, 3). Cujus? Illius sponsi utique, cujus folia umbram tanto habent latiore, quanto ipse sponsus Verbum summi Patris verba habet virtutibus amabilia vicinioraque saluti, magis accommodata pietati, et omnium intellectui propiora. Quamvis enim in omnibus Prophetis et Apostolis locutus est ille bonus Jesus; nullius tamen verba reperies omnino, quæ ita et fortibus et infirmis, id est doctis et indoctis, sapientibus convenient et insipientibus, ut verba doctissimi Verbi Domini Jesu. Nam sicut ait quidam,

Dulcius [gratius] ex ipso fonte bibuntur aquæ.
(Ovid. *Epist. de Pont. lib. iii, ep. 5, v. 8.*)

Sciendum autem quod in umbra foliorum istorum, id est in verbis Domini, meditandum est die ac nocte: quorum umbra tunc profecto protegimur, cum quoties a vitis aut diabolo tentamur, per tractatores aliquid verbum de Scripturis evangelicis nobis adducimus, cujus monitis et auctoritate irruentibus in nos vitis resistamus. Verbi gratia, si tentatus a superbia videlicet, ut velis præesse, subesse nolis: occurrit tibi statim verbum Domini dicentis, *Qui voluerit inter vos primus esse, sit omnium servus*: quia sicut qui se exultat, humiliabitur; ita qui se humiliat, exaltabitur (Matth. xx, 27, et xxiii, 11-12). Si infestat te ardor iracundiæ, habes statim folium Vitis nostræ, quod illi fervori opponas, verbum illud scilicet, quod *omnis qui irascitur fratri suo sine causa, reus est iudicio* (Matth. v, 22): et sic contra singula tentamenta verba invenies, quibus ab æstu vitiorum defendi possis, et virtutem temporis confovere ipsa Vite benigno Jesu nobis præstante subsidium.

CAPUT XVI.

De jucunditate florum vitis, id est de virtutibus Christi.

51. Deinde ad florum jucunditatem animum inclinemus, imo vere elevantes videamus quomodo floruerit Vitis nostra. Floruit enim et tanto uberius, jucundiusque cæteris, quanto ipsa melior omnibus, cujus magnificentia elevata est super cælos; sub

ejus pedibus omnia sunt subjecta; quamvis nostra charitate devinctus, ad tempus paulo minus ab Angelis fuerit diminutus. Nam propterea exinanivit semetipsum, formam servi accipiens; et plantatus est in terra nostra, et corporis nostri deformitatem accepit. Fronditque, et floruit, et fructus plurimos attulit; ut per hoc quod nostræ humanitati unitus est, suæ divinitati nos uniret. Sed quia sine flore non pervenitur ad fructum; floruit ille benignus Jesus. Qui sunt flores ejus, nisi virtutes? Floruit enim mirabiliter et valde singulariter et excellenter Vitis hæc, non uno florum genere, sicut aliæ vites et arbores; sed omnium florum speciem in se continebat. Aliorum enim sanctorum alius alio castior, alius alio patientior, alius alio in charitate ferventior: ista vero, Vitis omnibus Angelis et hominibus in humanitate, patientia, castitate, charitate, et cæteris virtutibus omnibus præeminebat. Habuit ergo Vitis ista vera non unius, sed omnium florum speciem: violam humilitatis, liliam castitatis, rosam patientiæ et charitatis, et florem abstinentiæ, quam crocum appellamus. Quam jucundus, et putas, erit fructus Vitis nostræ tanta jucunditate florentis!

52. Sed jam singula etiam de his floribus Vitis nostræ ipso annuente aliqua disseramus: hoc tamen præviso, quod flores in jucunditate visus, et in suavitate odoratus maxime considerantur; comedi vero non solent, nisi quod apes de quibusdam floribus cibum dulcissimum sugendo colligunt. Diximus autem quod nullus flos, id est, nulla virtus per quemcumque florem significata, deest Viti nostræ. Quæ enim virtus deesset Domino virtutum?

CAPUT XVII.

De flore humilitatis, quæ est viola.

53. Primo ergo de flore humilitatis, id est de viola, videamus. Quare flos violaceus humilitatem significet, statura, situs, odor, color, et vis ipsius floris manifestant. Statura enim, id est quantitas ipsius, modica est. **¶** Quis enim flos hoc flosculo minor est? Nam et humiles in oculis suis parvi sunt. Sic enim ait de se ille Apostolus, qui omnibus plus laboraverat: *Ego sum minimus omnium Apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus* (I Cor. xv, 9). Vides, hic magnus, quam parvus sibi erat? Et miro modo fit ut his quibus conscientia secunda est, qui nihil sibi conscii sunt, tam humilia de semetipsis sentire contingat. Situs hujus floris terræ est proximus, et optime. Ita enim habes docentem Apostolum, *Non alta sapientes, sed humilibus consentientes* (Rom. xii, 16). Non habent hanc proprietatem istius floris, qui se aliis meliores putant, vel aliis meliores videri volunt, quamvis sibimetipsis parvi sunt. Sunt enim nonnulli, qui quidem in conscientia suis se subjectos judicant, sed tamen videri foris volunt aliis meliores. Isti staturam hujus floris habent qui sibi intus in animo parvi sunt: situm vero non habent, quia volunt foris super alios elevari, de quibus dicit Salomon, *Mensura et mensura, pondus et pondus, abominatio est Domino* (Prov. xx,

10). Et in lege Moysi duplex pondus prohibetur haberi (Deut. xxv, 13-16). Duplex quippe pondus habet, qui sibi malorum conscius, malum se judicat; aliis vero vult foris bonus, et aliis melior apparere: suo judicio terræ proximus est, et aliis cupit elevatus videri. Agitantur hi, quicumque tales sunt, vitio hypocriseos, de quibus in sermone, quem de parvis conscripsimus, plenius sumus elocuti.

54. Odor violæ suavis est, salubris, quia etiam apud ipsos superbos laus humilitatis exaltatur. Ipsa enim fama laudabilis, suavitas est odoris, et vere salutaris est: et nonnunquam de laude humilium auditores emendantur, etiamsi sint tales qui istum odorem amittant, licet, diligenter considerent. Color, sicut apparet, abjectus est, illis præcipue qui virtutem flosculi ignorant: sed vim floris agnoscantibus fit etiam ipsius floris despectio commendabilis et dilecta. Hoc in ipsius humilitatis magistro benigno Jesu facile agnosceremus secundum illud verbum Apostoli: *Nos, inquit, prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus vero stultitiam; ipsis vero vocatis sanctis Christum Dei virtutem et Dei sapientiam* (I Cor. i, 23, 24). Nimirum Christus crucifixus viola est. In cruce enim humillimus factus est. In hac humilitate solum colorem intuentibus Judæis et Gentibus ipse color vilis apparuit; nobis vero qui virtutem agnoscimus passionis, ipsa etiam humilitas despecta, humilitas Christi placet, et per humilitatem maxime commendatur. Despectui ergo coloris adjungatur quæ latet virtus floris interior; ut per interiorum virtutem, hoc quod exterius vile videtur, non contemnatur, verum amplius diligatur.

55. Nunc ergo perfectiori et puriori oculo intueamur, quantum floruerit ille flos singularis, de quo scriptus est: *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet, et requiescet super eum Spiritus Domini* (Isa. xi, 1, 2). Bonus flos, super quem Spiritus Domini sanctus requiescit, et licet flos hic noster Dominus Jesus qui de se dicit, *Ego sum flos campi* (Cantic. ii, 1), omnium in se florum habuit virtutem et decorem sine diminutione aliqua; nulli tamen flori magis convenit, quam violæ, ut in eo Spiritus sanctus requiescat. Nec ego hoc affirmo, sed ipse qui dicit: *Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos?* (Isa. lxvi, 2.) Quid apertius? Numquid non potuisset ponere rosam patientiæ et charitatis, liliam castitatis, crocum abstinentiæ, cum vellet ostendere requiem Spiritus sancti? Quibus prætermisissis, violam potuit humilitatis, cujus pedisequæ sunt quies et timor quæ postponuntur. Non enim possunt moveri violæ, id est humiles, a vento superbiæ, qui semper quærit alta corda quæ concutiat, sicut quidam ait:

Summa petit livor, perflant altissima venti.

(OVID. Remed. amoris, v. 369.)

Dum enim inveniuntur humiles, non possunt moveri. Quiescunt ergo, et spiritum super se quiescen-

n excutiunt, dum nec superbiæ, nec invidiæ commoventur. Est et timor non quilibet perpecuniæ, non bonorum transitoriorum, sed sermonum Domini humilitatis pedisequa; cum humilis nihil de sua virtute præsumit, sed Dominum pro sua consolatione attendens, timet ne non adimpleat præcepta, ne Patrem mentem sua transgressione offendant. **450** Bonus flos iste quietem generans et timorem, utilitorem securitatis, quia scriptum est, *Qui seum, faciet bona* (Eccli. xv, 4). Pro quibus facta dabitur mercedis, nisi securitas sempiterna? Bonus profecto flos viola, qui florem cœlestem in æterni Patris in uterum terreni floris beatissimæ virginis mirifica dulcedine sui odoris attraxit, estante quæ ait: *Exsultavit spiritus meus in utero meo, quia respexit humilitatem ancillæ tuæ* (Luc. 1, 41). Quid dicis? numquid non alios flores habes? Inquam. Tota enim floreo, nullius floris ex qua nulla virtute careo, cum tota speciosa macula non sit in me. Habeo liliam castitatis, a prima votum conservandæ virginitatis voti. Habeo rosam charitatis, quia si non usque dilexisset Dominum, unde mihi tanta fiducia, tanta audacia, ut novum aliquid puellula teverecunda et adhuc sub parentum jure et legis constituta inchoarem? Sed, ut verum audacem faciebat amor: coegit rosa ardens, non timorem devorans, ut facerem novum vobis: singulare liliam, ut possem quandoque dilecto meo: Candida sum et rubicunda, sicut candidus et rubicundus. Habeo et alios quosdam flores, sed nullum horum tanta dignatus est respexit in me Dominus, ut florem violæ: *Respexit enim humilitatem ancillæ suæ*. Et videre omnes, cui mutuavi flores meos, quantum flore sim consecuta? *Ecce enim ex hoc nunc me dicent omnes generationes* (Luc. 1, 47). *Et hoc dico*, quia respecta sum a Domino. Viola meæ, quia nardus mea dedit odorem quæ idem significat quod viola, id est, humilitatem, cujus fragrantia delectatus est Rex, legis, Deus Dei Filius, cum esset in accubitu (Matth. 1, 14), id est, in sinu Patris; et odore delectabili quasi quadam illius violentia tractus ne, et voluit concipi flos in flore intra florem, intra Nazareth, quod interpretatur Flos, ut ipse flos florens, hoc et Nazarenus. Concomnia flori. Concipitur flos manens in flore, in Nazareth. Bonus ergo omnino, et optilaceus flos, qui odoris sui fragrantia, quasi delectabili vinculo, florem cœli in uterum odoris humilis Virginis inclinavit. Discant omnes, sed præ omnibus, mundi d est virgines, qui in tota Ecclesia Dei excellentiam flores in gramine, quod Virgo virginima, virginum devotum sanctissima et castissimum, summam gloriam ponit in viola stis, licet in ea candeat singulariter liliam

castitatis, rosa charitatis rubescat. Nolite gloriari, virgines, de castitate corporali, licet illa sit laudabilis virtus. Sed quanto majores estis vos, tanto humiliare vos in omnibus, ut inveniatis gratiam apud Deum. Non enim castitatem respexit Dominus, sed humilitatem ancillæ suæ. Si vultis oculo misericordiæ, oculo gratiæ a Domino respici, humiles estote. *Humilibus enim, Scriptura ait, dat gratiam* (Jacobi iv, 6); *quia respexit humilitatem ancillæ suæ* (Matth. xxv, 1-12). Si vultis lampades vestras esse refertas oleo, cum sponsus ad nuptias venerit, id est, si vultis integram et lætam conscientiam habere (oleum enim in lampade, est lætitia spiritualis in corde), nolite de altitudine liliæ vestri, id est, de puritate castitatis vestræ, alta sapere. Nolite laudem exteriorum appetere: ne clauso ostio regni cœlorum, dicat vobis sponsus, *Amen dico vobis, nescio vos*; et a se excludat, qui *respexit humilitatem ancillæ suæ*. Multæ enim virginum excludentur, quia superbarum nulla ingrediatur. Humilium vero nullus, nec conjugatus, nec virgo, nec vidua merebitur expelli. Arcta est janua regni cœlorum, ne recipit nisi parvos. Tumidi repelluntur, imo nequaquam possunt accedere, cujuscumque sexus sive conditionis fuerint vel ætatis. Et breviter dico, Nulla virtus accedit, nisi ad humilitatis violam fuerit inclinata. Dicit enim et docet hoc ipse humilitatis Magister, qui advocans parvulum statuit eum in medio discipulorum, et dixit: *Nisi conversi fueritis, et efficiamini sicut parvulus hic, non intrabitis in regnum cœlorum* (Matth. xviii, 1-3). Numquid posuit ibi in exemplum discipulis liliam castitatis Joannem, vel rosam charitatis Petrum, qui et tunc præsentibus erant; quorum prior ab ipsis nuptiis, ut **451** asseritur, vocatus fuit et electus a Domino; sequens vero trina confessione Domino benigno Jesu, sui mentiri non potuit, perfectæ charitatis affectum contestatus est? sicut enim Joannes de speciali prærogativa castitatis, ita Petrus de ferventiori charitate commendatur. Nec tamen istos in exemplum posuit cœlorum januam intraturis; sed parvulum humilitatis virtute præcelsum.

58. Videamus ergo quantum in se istam virtutem omnium virtutum Dominus commendavit. Primo verba ejus attendentes, ubi ait: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris* (id. xi, 29). Quid est, magister bone, optime Jesu? Numquid ad hoc redacti sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ in te reconditi, ut hoc singulariter doceas, quia mitis es et humilis corde. Non doces ut cœli discantur fabricari, fieri miracula, mortui suscitari, et cætera hujusmodi; sed, *quia mitis sum et humilis corde*. Numquid tam magnum est quod est parvum? Utique; quia per hoc inveniuntur requies animabus. Quæ enim alia est causa omnis laboris et certaminis nostri, nisi ut inveniamus requiem animabus nostris? Brevis doctrina, brevis via demonstrata est. Disce hanc a Domino Jesu, qui mitis est et humilis corde, id est, vide et

quantum et quare humiliatus fuit ille, qui est excelsus super omnes gentes Dominus, et super cœlos gloria ejus : et disce etiam quia tu es lutum et cinis, et sic invenies requiem animæ tuæ. Sed nota, quod ait : *Humilis corde*. Non enim ficta humilitate placatur ille, qui est humilis corde, sed humilitate vera. Humilitate cordis delectatur ille, qui intuetur cor ; quia in humilium cordibus requiescit. Quærit enim corda humilium, quæ elevant ; non tumida, a quibus resiliat.

59. Sed quia duo posuimus, quæ nobis consideranda sunt, scilicet quantum et quare humiliata fuit Vitis nostra Dominus Jesus ; utrumque hoc jam explicemus, quia vestræ votiva sunt charitati. Deficit enim humanus intellectus, ratio succumbit quantum humiliatus fuit Dominus in conversatione. Quomodo enim scire potes dejectionem humilitatis, nisi etiam excellentiam dominationis agnosceres ? Loquere enim. Quid potes ? numquid mensuram gloriæ, potentiæ et pulchritudinis ejus attinges ? Non ad hoc Angeli, neque Cherubim, aut Seraphim pervenerunt. Non enim aliqua creatura Deum agnoscit ita plenarie et perfecte, sicut ipse est : quanto minus homo, aut filius hominis vermis ? Et tamen quia tautus erat, ut magnitudinis ejus non esset finis ; ad hoc inclinatus est, ut filius hominis fieret vermis. O quanta humilitas ! Incomprehensibilis Deus vult comprehendi, summus humiliari, potentissimus despici, pulcherrimus deformari, sapientissimus fieri ut jumentum, immortalis mori ; et, ut compendio absolvam, Deus vult fieri vermiculus ! Quid excelsius Deo ? quid vermiculo inferius ? *Ego, inquit, vermis sum, et non homo (Psal. xxi, 7)*. Quare vermis ? Quia filius hominis. Ita enim habes in Job : *Astra non sunt munda in conspectu ejus : quanto minus homo putredo, et filius hominis vermis ? (Job. xxv, 5, 6.)*

60. Si ergo filius hominis est vermis, utique et ipse vermis est, quia ipso testante Filius hominis est. *Quem, inquit, dicunt homines esse Filium hominis (Matth. xvi, 13) ?* Ecce qualem distinctionem facit inter hominem, et filium hominis. Homines appellat, qui de primo homine Adam per corruptionem descenderunt. Unde et Job ait, *Quanto magis homo putredo ?* quia in putredine corruptio est. Ipse vero solus purus Christus Dominus, quia sine corruptione de Matre Virgine natus est ; se quidem non appellat hominem, qui utique putredo est ; sed *Filium hominis*, qui vermis est. Sicut enim vermis de sola terra, ita Jesus Christus de sola Virgine generatur. O quam humilis vermiculus Jesus Christus, qui opprobrium factus est hominum, et abjectio plebis (*Psal. xxi, 7*), ab hominibus contemptus sine causa, sine vindicta conculcatus sicut vermis ! Cum malediceretur, non maledicebat ; cum pateretur, non comminabatur (*I Petr. ii, 23*). Humiliatus est, ut fieret homo, ut hominibus subderetur, beatæ Matri et Joseph nutritio suo, Simeoni expectatori suo (*Luc. ii, 51, 28*), non solum bonis, verum etiam malis terrenis potestatibus solvens cum Petro

didrachmum inventum in ore piscis (*Matth. xvii, 23-26*). Subditus est Joanni baptisate suo, qui ab ipso potius debuit baptizari (*id. iii, 13-15*). Humiliatus est usque ad ablutionem pedum discipulorum suorum bonus et benignus Jesus (*Joan, xiii, 5*). Postremo humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Quo ultra progredi poterimus ? Mortuus non qualibet morte, sed morte crucis, morte turpissima condemnatus est. Videsne igitur, quantum in Vite nostra, benigno Jesu, flos iste violaceus floruerit ? Multi usque ad mortem humiliati sunt : sed nequam eo vilipensionis descenderunt, quia nunquam ad tantam exultationem pervenerant. Quis enim bonorum omnium morientium sibi potuit usurpare, quod de Christo Jesu dictum est : *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo ? (Philipp. ii, 6-8.)* Nullus profecto, quia nullus hominum præter ipsum Deus erat. Maxime ergo humiliatus fuit, qui solus cum in forma Dei esset, exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, et ad tantam abjectionem deveniens, ut ab hominibus jam non homo, sed vermiculus reputaretur.

61. Sed quæ est causa tantæ humiliationis in benigno Jesu ? Non enim sine rationabili necessitate et justa causa sic humiliatus est Filius et Sapientis Patris, quæ nihil sine causa facit. Quid multis immoramur ! Propter hoc factus est homo, ut hominem redimeret : infirmatus est, ut nostras infirmitates curaret : inops factus est, ut sua nos inopiam ditaret : humiliatus est, ut nos exaltaret ; traditus est ad mortem, ita mortuus est, ut nos vivificaret. Quis sanæ mentis contemnit humiliari propter tam humiliatum pro nobis ? Et licet multæ sint causæ, quæ nos ad humilitatem cogant, scilicet initium pudorosum, vita dolorosa, finis timorosus, metus gehennæ, spes cœlestium, hisque cum aliis causis, si quæ sunt, cessantibus, sola regis nostri ac redemptoris, patris dulcissimi et optimi Jesu humilitas ad humilitatis virtutem nos, non solum incitare, sed violenter cogere deberet. Humiliemur ergo, et propter supradictas causas, ut vicem rependamus propter nos humiliato Domino Jesu, offerentes viam humilitatis ipsius, qua ipse Vitis nostra tam excellenter effloruit, et in corde nostro gustantes ; ut hunc florem suum, quem ipse specialiter in se voluit commendare, recognoscens in nobis, nos secum, qui super omne nomen exaltatus est, in tempore visitationis suæ exaltare dignetur.

CAPUT XVIII.

De flore castitatis, quæ est liliū.

62. Non potuit deesse in Vite nostra florens flos lili candentis, excellens castitatis insigne. Inter omnes virtutes castitas quadam speciali prærogativa flos meruit appellari, quæ per liliū figuratur. Castitatis autem nomine hoc tractatu non quæcumque accipe castitatem, sed eam quæ virginitas appellatur. Est enim et castitas continentium, seu viduarum ; et est castitas maritalis. Sed hæc jam ad

ores appellantur, quia virginitatis florem lili
ant. Eos igitur qui deflorati non sunt, id est
s, flore lili in præsentem volumus nuncupari :
e dicendo facimus injuriam continentibus et
is. Non enim, cum laudamus castitatem
t, vituperamus conjugium Abrahæ : nec, com-
ado virginitatem Mariæ, viduitatem Annæ re-
ms. Sed habent singuli merita sua, non parva
dignitate distincta. Quis autem fructum trice-
non laudat in conjugatis, sexagesimum in
; licet his excellenter præferatur fructus cen-
s virginitatis? (*Matth.* XIII, 23.)

De hac igitur gratia lili, in quo Vitis nostra
locuturi, videamus, vera luce nos illumi-
quare tanta virtus per lilium figuretur. Et
ste quidem occurrit, quia propter candoris
iam, qua ille flos cæteris floribus est præla-
inc sane munditia virginalis merito figuratur
lii. Nullus præterea alius flos vel ipso prospere
tum præ se fert gratiæ, quantum hic unus :
merito mundissima, et omnibus piis gratiosa
tas per hunc figuratur florem. Quibus itaque
us te esteram, o virginalis candor? Prorsus
. Atqui nescientem me doceat singulare illud
, increata Dei sapientia Dominus Jesus, uni-
s Patris filius, et unicus filius lili singularis,
, castissimæ Virginis| matris, 453 quæ in
io utriusque legis votum consecravit perpetuæ
gerrimæ virginitatis. Doceat, inquam, me, quo-
per considerationem lili materialis, lili virgi-
circumstantias agnoscere valeam. Propter has
proprietates quas jam proposuimus, ipsum
materiale in radice et trunco, foliis, et in his
losculis qui intra illum concluduntur studio-
investigare curemus. Speramus enim, quod his
us specialiter consideratis, commendationem
tæ virginitatis invenire possimus.

CAPUT XIX.

*lice lili, id est cogitationibus in corde laten-
tibus.*

Radix lili commendatur in tribus : alba est, D
lida est, tractabilis est. Quid autem per radi-
i terra latentem, nisi cogitatio latens in corde
tur? Per albedinem ergo radice munditiam
tionis accipimus. Quid ergo munditia carnis,
munditia cogitationis? De hac præcipit Domi-
Lavamini, inquit, *mundi estote*. Nam ne exte-
a munditiam intelligeres solam, subjunxit : *Au-
malum cogitationum vestrarum ab oculis meis*
1, 16). Perversæ enim cogitationes separant
: et sicut Veritas testatur, *De corde exeunt,
stiones malæ, homicidia, adulteria, furta, bla-
stia, et cætera, quæ coinquinant hominem*
h. xv, 19, 20). Sunt autem cogitationes nigre
ollatæ, nempe diabolicæ, mundanæ, carnales.
aliquis se alio meliorem aestimat, cum alti si-
esse videri vult, qui eo major est; vel cum non
subjectus esse ei qui sibi prælatus est; diabo-

licæ sunt cogitationes, quæ a diabolo inventæ sunt,
et ab ipso cæteris familiariter usurpatæ, ita ut pro-
prie character diaboli dicatur superbia. Cogitatio-
nes mundanæ sunt illæ, quæ animum concupiscen-
tiis rerum illaqueant; ut illis acquirendis nimis solli-
citiæ insistant, et acquisitis nimis delectetur ne
proximorum necessitatibus erogentur, et sic fiant
alieni a charitate Dei, quia scriptum est: *Qui habuerit
substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum
necessitatem patientem, et cluserit sua viscera
ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo* (*I Joan.* III,
17)? Cogitationes carnales sunt, quæ homines ad lu-
xuriam pertrahunt carnis, utpote quando inordinata
dilectione et delectatione cogitant viri de mulieribus,
vel mulieres de viris : quia stulti homines amorem
appellare præsumunt, quod verius odium posset ap-
pellari. Est et luxuria ciborum et potuum, cum lau-
tiora et delicatiora propter solum saporem quærun-
tur, non propter sanitatem adipiscendam. Posset
quis uti delicatis cum moderatione : quod tamen
difficile observatur. Simile iudicium est de his qui
vestimentis delicatis uti desiderant.

65. Perdatur proprietates lili et virginitatis decor,
si radici desit albedo, et cogitationi virginalis mun-
ditia. Nam si corpus extrinsecus sit mundum, et
cogitatio intrinsecus sit polluta; jam non virtus, sed
hypocrisis appellanda est. Hoc tamen sciendum,
teste Gregorio (*Moral.* lib. XXI, c. 23), quod cogita-
tio quantumlibet immunda mentem non polluit, cui
ratio non consentit. Quis enim cogitationes suas ita
refrenare potest, ut non qualibet immunditia titille-
tur? Sed continuo talium cogitationum insultus sunt
reprimendi; ut unde sperabat se hostis vincere,
per hoc magis victus abscedat. Quod fit, quoties pra-
vis et immundis cogitationibus attracti, statim ad
signum crucis, ad passionis dominicæ recordatio-
nem et lacrymarum subsidia confugimus, et suo telo
in bello fortes effecti hostem ferimus.

66. Non solum autem alba, sed et candida sive
splendida est radix lili. Candore autem sive splen-
dore hilaritatem animi videtur designare. Sunt au-
tem nonnulli, qui bona quidem opera faciunt vel
coactione, vel necessitate, vel consuetudine; sed ad
hæc agenda nulla alacritate moventur, quod vitium
proprie acedia dicitur. Et hoc quidem vitio religiosi
homines maxime affliguntur. Nam sæculares admo-
dum pauci, et si hoc sit vitium, non advertunt.
Mundo enim alligati, spiritualis vitii vix possunt
apprehendere nomen : cum tamen hoc vitium inter
septem principalia nominetur. Nunc ergo spirituali-
bus 454 loquamur, qui hoc vitium possunt intel-
ligere. Vitium acediæ est, quod quemdam torporem
incurrit animo; ut ipsi omnia exercitia spiritualia
quasi insipida videantur, et in grave tedium con-
vertantur. De quo tædio dicit Psalmus, *Dormitavit
anima mea præ tædio* (*Psal.* CXVIII) : et alibi, *Omnem
escam abominata est anima eorum, et appropinqua-
verunt usque ad portas mortis* (*Psal.* CVI, 18). Tan-
tum quippe aliquando affligitur hoc vitio anima bo-

norum, ut etiam omnem escam, id est omne spirituale exercitium, abominetur, ut nec orare, nec legere, nec meditari, nec opus manuum libeat exercere. Imo etiam appropinquant usque ad portas mortis, id est, ut etiam ipsius vitæ fastidium habentes morte finire desiderent, cum sancto Job dicentes: *Tædet animam meam vitæ meæ?* (Job x, 1.) Huic gravi vitio medetur jucunditas, quæ per nitorem radicis lilii designatur, et reformat ægrum animum et abjectum, et ad meditationem incitat spiritualem et reddit desiderium laborandi, orandi, legendi; ut exsulet quasi gigas ad currendam viam, et cum Psalmistadicat: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum* (Psal. cxviii, 32). Curritur quippe via mandatorum Dei, cum cor dilatatur, id est, spirituali jucunditate aperitur. Dicitur enim naturaliter timore et tristitia cor claudi, securitate vero et lætitia aperiri. Quantum, putas, convenit hæc virtus hilaritatis virginibus sacris, quæ gaudium hujus mundi et omnem ornatum sæculi contempserunt propter amorem Domini sui Jesu Christi, ut quod deest exterius, interius impleatur? Gaudete ergo in Domino semper, quia vana gaudia eiecistis. Iterum dico, gaudete, quia vero gaudia adhærere meruistis, et in cogitatione cordis vestri hilaritatis nitorem semper habere. Hilarem enim datorem diligit Deus, dator singularis et veræ hilaritatis.

67. Est et tractabilis radix lilii, per quam virtutem mansuetudinis intelligere debemus. Scimus enim quam plurimos esse qui castitatis virtute præeminent, sed ita levi causa, imo sine omni causa moveri consueverunt ut tam sibi quam aliis, in quos commoventur, fiant nimium onerosi, semper exacerbatum animum gerentes ex omnibus quæ capiunt visu vel auditu. Non decet hoc virginem Christi, qui dicit et docet, *Discite a me quia mitis sum et humilis corde* (Matth. ii, 29); et qui mitibus promittit beatitudinem, dicens, *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram* (Id. v, 4). Quid ergo immittes? Exsules erunt in terra. E qua? De qua scriptum est: *Placebo Domino in terra viventium* (Psal. cxiv, 9). Quid prodest castitas ab illa terra exsulantibus? Non sunt illa profecto lilia, quibus hæc proprietas deest: unde non pertinent ad istud perfectissimum lilium, benignum Jesum, qui de se dicit, *Ego flos campi, et lilium convallium*. Quæ sunt illa lilia ad ipsum pertinentia? Audi. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias* (Cantic. ii, 1, 2). Tractabile et lene est lilium: pungentes et duræ sunt, spinæ. Non perdit lilium suam lenitatem, licet perferat spinarum asperitatem. O quam malæ filiæ per communionem fidei, spinæ per amaritudinem morum? Tu ergo si vis esse lilium verum, si vis a sponso dulcissimo collaudari, esto lilium inter filias, inter illas animas quæ ejusdem fidei, ejusdem professionis tecum sunt. Sed et si morum amaritudine et verborum asperitate te pungunt, esto inter tales mitis et tractabilis: non eraspereris ad quodlibet

verbum, sed habe sustinentiam, ut merearis et tu audire, *Sicut lilium inter spinas, etc.*

68. Nec tamen hæc dicimus, ut tacite transeat omnium perversitas, et ut non corripiantur inquieti, vel ut tumidi non comprimantur; imo qui ejusmodi sunt, reprehendendi veniunt, ut ne amittatur tractabilitas tuæ radicis, qui vis esse lilium. Sed secundum Apostolum *argue, obsecra, increpa, insta opportune, importune, in omni mansuetudine et patientia* (II Tim. iv, 2): quasi dicat, Ita fortis exerce zelum disciplinæ, ut lenitatem non perdas interius in mente, ut revocando perversum, tu ipse quoque non pervertaris. Sunt autem quandoque malorum vitia arguenda, quandoque tacite sufferenda, secundum quod uniuscujusque, qui talis est, utilitati videris expedire; quia non omnes ægroti uno genere medicinæ curantur.

455 CAPUT XX.

De trunco lilii, seu proposito bono, quod e radice bonæ cogitationis exsurgit.

69. Sequitur videre de trunco lilii, in quo tria considerantur, rectitudo, fortitudo, longitudo. Truncus ergo lilii a radice exiens, est propositum bonum exiens a bona cogitatione. Cum enim bona cogitaveris, si convalescant illa in te sicut radix in terra, necessitas exigit ut ea quæ cogitationi placent, proponas ad affectum boni operis perducere: et sic statim habes truncum lilii, id est boni, hoc est, bonum propositum a bona radice et cogitatione procedens.

CAPUT XXI.

De rectitudine lilii, id est, rectæ intentionis.

70. Necessaria est huic trunco boni propositi rectitudo, id est ut recta intentione proponamus bonum facere pro illo; non terrenas divitias, non humanos favores, nec honoris transitorii excellentiam requirentes. Astutus enim ille serpens, id est satanas, cum principio bonæ cogitationis non potest resistere, ponit insidias in via, quibus intentionem boni propositi possit evertere, et per truncum perversum ipsam quoque radicem bonæ cogitationis amarescere faciat. De his insidiis conqueritur Psalmus: *In via hac qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi* (Psal. cxli, et cxxix, 6). O quanti istis laqueis capti et decepti sunt! qui bona quidem bene initiantes, tandem exterioribus cogitationibus accedentibus, propositi cui rectitudinem deseruerunt, omnino perversi; et per bona opera sua, vel divitias, vel honores, vel voluptates terrenas semel adepti, primæ intentionis sunt obliti, et aliud quam Deum quærentes, idololatræ facti sunt, dum gloriam incorruptibilis Dei, qui solus gloriosus est, et solus quærendus, mutaverunt in similitudinem volucrum, bestiarum et serpentum (Rom. i, 23). Quomodo in similitudinem volucrum mutant gloriam Dei? Quia bona opera sua, quæ prius ad gloriam Dei facere intenderunt, intentionis rectitudine commutata pro

mundi gloria facere laborant. Per volucres
 leves et instabiles, et alta petentes, vana figu-
 . Gloriam Dei mutant in similitudinem be-
 n, qui bona opera, per quæ prius gloriam Dei
 erunt, præterea pro carnis implenda voluptate
 t. Per bestias enim quæ tantum quæ carnis
 sequuntur, voluptas designatur. Gloriam vero
 a similitudinem serpentum commutant, qui
 opera quæ pro cœlestibus tantum divitiis, et
 gloria Dei adipiscenda fieri deberent, propterea
 atur, ut ex his terrenas divitias consequantur.
 rperentes enim qui terram comedunt, designan-
 vari, qui tantum lucra terrena sequuntur, et
 s suæ ventrem cupiunt implere.

Hæc sunt scandala, quæ in via rectæ inten-
 gradientibus abscondit diabolus, ut truncum
 id est bonum propositum, a sua rectitudine
 queat. Heu ! Heu ! Domine Deus, quis evadet
 s istos ? Ecce, ut taceam sæculares, quot
 osque videmus Ordinum diversorum prælatos,
 bona sine dubio scimus intentione nudos nu-
 Christum fuisse secutos ; et tamen inviti ad
 turas licet attrahantur, non post longum tem-
 sed statim corrumpunt intentionem, truncum
 t, commutant propositum : ut prælaturis ad
 inviti venerant, libenter inhæreant, præesse
 ntes, potius quam prodesse ; lautioribus ferculis
 quisitis, voluptati ventris potius quam utilitati,
 vinæ voluntati deserviunt ; nonnunquam etiam
 ias congregare dicuntur, non ut spiritualibus
 necessaria, sed ut carnalibus nepotulis et amicis
 sue aliquid largiantur ! O utinam mentiar, Do-
 Jesu, utinam mentiar ; ut me solo mentiente,
 s in rectitudine et veritate persistent.

Vobis autem, o virgines Christi, humilitatis
 em, quam sæpius vestræ charitati commenda-
 ad propositi nostri rectitudinem pro maxima
 putamus sufficere. Dum enim in tantam altitu-
 i casitatis ascenditis ; **456** laborat adversa-
 rister satanas, ut vos ab illa deflectat. Clamat
 nobis sæpe, imo semper suggerit vocem illam,
 s : *Incurvare ut transeamus* (Isai. LI, 23).
 est, *Incurvare* ? Flecte intentionem tuam ad ter-
 quam ad cœlestia erexisti, ut pateat nobis tran-
 per te, ut conculcemos te. Ne consentias inimico
 s anima casta, virgo Christi, amica sponsi tui,
 i tui sponsa, ne consentias, ut ne incurveris.
 est, nihil terrenum quæras, non laudes huma-
 non honores, non divitias terrenas : quia si ad
 declinaveris, transibit per te mendax ille, te
 conculcabit et premet ac elidet te, et jugum
 italis suæ importabile ponet super te, si abje-
 jugum Christi leve et suave. O quam insen-
 qui rectitudinem intentionis suæ sic incurvant,
 cepiant illum teterrimum et iniquissimum sa-
 n, sessorem suum, abjecto illo pulcherrimo et
 io primo rectore Domino Jesu, cujus, ut ipse
 it, jugum suavissimum est, et onus levissimum
 (h. xi, 30).

CAPUT XXII.

*De fortitudine trunci, seu de constantia boni
 propositi.*

73. Fortitudo trunci imprimit virtutem, quæ for-
 titudo vocatur. Est autem fortitudo, secundum quod
 eam hic accipimus, quædam virtus omnium tenta-
 tionum sustinens insultus, non earum modo quæ
 modestæ, sed etiam earum quæ prosperæ sunt. Est
 autem hæc virtus trunco liliæ nostri, proposito boni
 operis, et maxime voto virginitatis conveniens :
 quia quanto laudabilius est votum, tanto fallacius
 et fortius insistit diabolus, ut impediatur bene tertiarum
 [al. terminari], quod in bono initio non potuit im-
 pedire. Talis truncus verum opus est, ut sit fortis
 contra frigus. Bonum namque propositum unde ten-
 tatur, acedia est, qua quandoque, sicut etiam supra
 diximus, in tantum tentantur electi, ut non orare
 libeat, nec legere, nec meditari, nec aliud quidquam
 operari eorum quæ sunt quædam fomenta animæ :
 quia oratione, lectione, meditatione, seu etiam ex-
 teriori exercitio corporis vires animæ reparantur et
 conservantur, et augentur, eisque subtractis animam
 languescere necesse est, et in frigus mortale resolvi,
 statimque subintrat luxuria, vindicatque sibi sedem
 in anima frigida, et eam pessime suo igne calefacit.
 Sine autem intermissione nostro lilio virgini Christi
 orandum, legendum, meditandum, vel etiam exterius
 aliquid operandum est, ne in ipsa truncus boni propo-
 siti corrumpatur. Hæc enim, sicut ait beatus Augus-
 tinus, si cum discretione fiant, ut valetudinem corporis
 non perturbent, in delicias spirituales vertuntur.

74. Calor quo corrumpitur truncus boni propo-
 siti, sæculi prospera sunt, in quibus nimis insidiæ
 inimicorum latent. Multos enim invenimus, qui ad-
 versis resistant, quia in illis tentatio est manifesta.
 Sanum est corpus, adversitates animi quæ enervant,
 et tentationes sedatæ sunt. Quid superest, nisi secu-
 ritas ? Cave, cave : væ huic securitati, væ paci huic,
 de qua dicit ipsa Veritas : *Dum fertis armatus cu-
 stodit atrium suum, in pace sunt quæ possidet* (Luc.
 xi, 21). Time ergo dum omnia prospera sunt et
 tranquilla, ne ille fortis armatus satanas sine resi-
 stentia possideat te. Noli dicere apud te, quod dixit
 ille dives, cujus ager uberes fructus attulit, *Anima
 mea, habes multa bona reposita in annos plurimos ;
 comedo, bibe, epulare* (Luc xii ; 19) ; quia *cum dixe-
 rint, Pax et securitas, tunc repentinus supervenit
 eis interitus, et non effugient* (I Thess. v. 3). Tu vero
 si vis pacem et securitatem veram habere, vide ne
 unquam securus sis ; sciens pro certo nihil tibi tam
 timendum, sicut præsentem pacem, quæ sine dubio
 æternum generat timorem. Neque enim omnibus
 sanctis melior es tu, qui in tentationibus probati et
 perfecti sunt. Quis melior beato Job, cui ipse Do-
 minus testimonium perhibuit, quod esset *vir sim-
 plex et rectus ac timens Deum, et recedens a malo,
 et cui similis non erat in terra* ? (Job. i, 1, 8.) Simile
 vide in omnibus Deum timentibus, Apostolis, mar-
 tyribus ; quanta passi sunt tormenta, ut securi per-

venirent ad palmam regni, qui fortes facti sunt in bello (*Hebr. xi, 34*), non in prosperitate.

75. Tempestates autem truncum lilii nostri impugnantes, manifestæ adversitates sunt; in quibus quærendum **457** est unicum et singulare remedium, ille optimus medicus, dux non seducens, rex suos erigens, athleta fortissimus, in suis et pro suis pugnans et vincens, et inde victores coronans Dominus Jesus. Quid quæris, quod in illo non invenias? Si ægrotus es, medicus est. Si exulas, dux est. Si desolatus es, rex est. Si impugnaris, pugil est. Si sitis, potus est. Si alges, vertimentum est. Si tristaris, gaudium est. Si obtenebraris, lux est. Si orphanus es, pater est. Sponsus est, anicus est, frater est, summus, optimus, misericordissimus, fortissimus, pulcherrimus, sapientissimus est, omnia sine fine gubernans. Quid autem laboro? Omnia quæ velle potes et debes, est Dominus Jesus Christus. Desidera hunc, require hunc. Quia hæc est illa una pretiosa margarita, pro qua emenda etiam vendenda sunt omnia quæ tua sunt; qua habita nullius tempestatis procellam timebis. Sit ille finis propositi tui, sit in illo posita fortitudo tua, non in viribus tuis, et nullo modo confringeris; quia ipse, et non alius, est verissimus et optimus consolator adversitatum et pressurarum.

CAPUT XXIII.

De vermibus qui corrodunt truncum, id est, malis suggestionibus bonum propositum corrumpentibus.

76. Vermes truncum boni propositi corrumpentes, sunt tentationes intrinsecæ, quæ tanto viciniore sunt, quanto familiariores, sæpe sub boni specie bonum propositum corrumpentes. Est enim aliquis qui de bonæ cogitationis radice, boni propositi truncum emisit. Proponit omnia quæ mundi sunt relinquere, ut nudus Christum nudum sequatur; sed nascitur intrinsecus vermis pravæ suggestionis, dicens ita: Indotata tibi soror est, pauperula mater; sunt fortassis fratres, vel filii, sive alii quicumque amici, rei familiaris inopia laborantes, qui de te solo pendent, te unum respiciunt: quos si reliqueris, aut mendicabunt turpiter, nimirum in tui generis opprobrium; aut furtive, vel violenter certe rapiant aliena, et sic in corpore simul et in anima peribunt. Quod si tu, qui his poteris subvenire manendo in possessione tua, hos in certo periculo reliquisse videberis, et clausisse viscera tua ab eis, quomodo charitas Dei manet in te? Ergo ut maneas in charitate, mane cum illis; quia sine charitate nihil proderit tibi, quidquid agas. Quod si tibi etiam prodesset, melius tamen esset ut multos tecum, quam solum te servares. Nunquid præceptum est alicubi a Domino, mundum omnino ab omnibus relinquere? Quia et magis operibus misericordiæ commendabuntur electi et salvandi in extremi examinis die. Quid ergo quæris extra mundum, quod in mundo melius habere poteris et securius? Adduntur his vermibus alii vermes mortiferi, scilicet difficultas claustralium præceptorum, et quod major est casus, ubi altior gradus, ciborum parcitas jejunia,

A vigiliæ, intolerabilis labor sine requie, duritia lectorum, laboris assiduitas, et super omnia abrenuntiatio propriæ voluntatis, cum periculo falsorum fratrum, duritia prælatorum. Ecquis omnia enumerabit? Innumerabiles sunt hi vermes pessimarum suggestionum, truncum boni propositi gravissime corroden-tes. Omnino resistendum est his vermibus, omnino, et sacrarum Scripturarum rationibus sunt enecandi.

77. Vermis igitur qui indiscrete adeo charitatem et misericordiæ compassionem persuadet, occidendus est unguento dominicæ sententiæ, dicentis: *Si quis venit ad me, et non odit patrem et matrem, et uxorem et filios, et fratres, et sorores, adhuc autem et animam suam, non est me dignus* (*Luc. xiv, 26*). Qualiter autem diligendi, et qualiter odiendi, per vacas trahentes plaustrum cum arca Domini perdocemur: quarum vituli dum essent reclusi domi, ipsæ vaccæ arcam gestantes et recto itinere pergentes Bethsames, cum audirent voces vitulorum, dederunt quidem mugitum, qui erat signum naturalis affectus: nec tamen se ab arrepto semel itinere deflexerunt (*I Reg. vi, 10-12*). Tu vero si jam portas sive professione aperta et solemnem, sive occulto proposito jugum Domini, id est Regulam quamcumque per Spiritum sanctum a Patribus institutam; si te prædictorum vermium suggestiones incipiunt corrodere, **458** imitare vacas Allophylorum portantes arcam Domini: redde mugitum, id est signum affectus, hoc est, condole, compatere, consolare eos qui naturali amore conjuncti sunt; nihilo tamen minus serva viam inceptam, hoc est, perforce bonum propositum dirigendo pedes tuos versus Bethsames, versus Domum solis, hoc est, ad coelestem patriam, ubi est summa et spiritualis habitatio solis nostri Domini Jesu, qui est sol justitiæ, qui in illa domo lucet in virtute sua, habitans lucem inaccessibilem. Sic sunt odiendi amici, ut affectus amoris erga illos conservetur: sic sunt et amandi ut eorum amor nequaquam amori Dei præferatur. Imo nec animæ nostræ commodum amori illius præferre debemus: sed tanquam odisse animas nostras affligendo illas jejuniis, vigiliis, castigationibus, ut doceamus eas dominicis obedire præceptis. eos quoque quorum inopiam implere possemus in sæculo permanendo, eidem commendabimus conservandos, qui est Rex regum, et dives in omnes qui invocant eum, orantes ut eorum statum ita gubernet, sicut scit eorum saluti expedire.

78. Cæterum vermes suggerentes austeritatem vitæ regularis, velociter necabuntur, si mentem nostram myrrha, id est amaritudine dominicæ passionis, curaverimus inungere, cui quidquid pati poterimus comparatum, aut parum, aut nihil poterit aestimari. Sunt autem hi vermes maxime importuni proposito virginali, eo quod magister vermium Beelzebud, qui primitus Evam virginem leviter supplantavit, se modo jure doleat a virgunculis utriusque sexus toties supplantari. Vide ergo et prævide, et præcave vermes tibi insidiantes, virgo Christi.

enim nonnunquam cogitaris te ad perfectam castitatem casti lili aut pervenisse jam, aut facile venturum; excute ac depelle ab te vermes istos passionum noxiarum, et imminentium truncorum et radici tui lili, tibi que per suggestionem tuam: Quid agis? quorsum deflecteris? Nunquam florem juventutis tuæ vis extinguere? nunquam dulcedinem maritalis copulæ non experieris? Quid filios charissimos et filias solatii tui, et suites vitæ tuæ non habebis? nunquid ministro fidelium servitio carebis? Stultum est iter quod imiteris: imitare parentes tuos qui te genuerunt. et tu filios, et secundum institutionem domini in conjugio fructuere, qui de virginibus præceptum dedit.

Insidiosi vermes sunt hi, o virgo Christi, in faciem conspuendum est tibi. Si hos curaveris evadere, diligentius intueri quis sit Jesus tuus, o anima virginalis; utrum virgo, vel concubina, cui Virginem matrem commiserit, quem magis diliges. Quid opus est multis? Virgo Christus Jesus natus de Virgine, quam virgini commendavit purissimo, hoc est, beato Joanni, specialis prærogativa castitatis ampliori dilectione fecerat dignum. Hic Jesus Christus sponsus tibi sequendus potius quam parentes, si vis non juvenilem animæ tuæ conservare, qui non veterascit. Virginitas enim nunquam decidet. Item de flore corporali vis agere, nunquid non etiam florent virgines animo simul et corpore, quam corrupti? Imo vero virgines tam in corpore, quam in anima vere florent, singularia lilia lili sinis: qui, ut firmiter spero, et in hac mortali vita liliis abundantiam suæ suavitatis abundantius cæteris eructat, quia in his similitudinem videt distinctius expressam. Quocumque enim virgines pergunt, virgines sequuntur, secundæque de spiritu ipsius concipientes bonum propositum et bona opera parientes, quæ nunquam moriuntur; sicut generatio terrena in peccato concipitur in tristitia paritur, et anxietate nutritur, cum tandem amittitur vel deseritur. Non tales filii tui, o virgo Christi, non sic. Neque enim am morientur, unquam amittentur; imo semper vive morientem, sive viventem sequentur te, et in vitam æternam perducent te. Ergo filii, et multo meliores desertæ, id est desertæ Christi, qui ad præsens deserti videntur, quam ejus quæ habet virum carnalem. Si istis his similia frequenter ad mentem reduxeris, videntur procul dubio in te vermes malarum suggestionum, nec ad 459 ad corrodendum truncum propositi tui, tuente te sponso tuo, aliquo modo debent.

CAPUT XXIV.

Longitudine trunci, seu de virtute longanimitatis, et perseverantia in bono proposito.

Longitudo trunci in lilio, quæ in altum erecta virtutem longanimitatis insinuat, quæ perseverantiam.

rare volentibus summe necessaria est. Sed quia de virtute perseverantiæ supra in tractatu sexti folii diffusius locuti sumus, hic brevius aliquid dicemus. Videtur autem hæc virtus plurimum commendanda in virginibus, maxime sexus feminei, quarum tam animis, quam corporibus quædam infirmitas et debilitas longanimitati sive perseverantiæ contraria naturaliter est inserta. Sed benedictus Deus, qui hodierna die etiam infirma mundi elegit, ut confundat fortia, et animis virguncularum tenerrimarum se ipsum proponit defensorem, ut illius primi et fortissimi corruptoris, antiqui serpentis dico, caput elidat, qui humillimis Christi virginibus insidiatur. Quis sanæ mentis præ gaudio non exsiliat, cum jam tempora nostra tot videat virginum liliis redimiri, tanta fortitudine non sua, sed sponsi sui contra furorem draconis infesti viriliter dimicantibus, et triumpho coronam merentibus?

81. Gaudeo ego plane, cum jam nec in vicis nec in civitatibus, nec in claustris lilia ista desint, imo cum et multa deserta et invia claustris virginalibus sint repleta, ita ut vere dicatur quod germinent campi eremi, germen odorem Domini. Et enim ascendunt de deserto virgunculæ, virtutum delicias affluentes, innixæ non super se, sed super dilectum suum, et longanimiter expectantes sponsum suum, quando veniat: ut cum clamor factus fuerit, aptent lampades suas, et intrent cum eo ad nuptias sempiternas, ubi jucunditas et exultatio thesaurizabit super ipsas, et nomine æterno hæreditabit illas Dominus Deus noster. Vos igitur, o virgines Christi, ne deficiatis in expectatione Christi. Aderit enim citissime sponsus vester, qui idcirco adventum suum differt, ut cum cæteris bonis operibus vestris, vestræ etiam donet expectationi coronam. Scio, quamvis expertus non sum, quomodo gematis, quomodo compungamini in illo purissimo cubili cordis vestri. Ne deficiatis in bono proposito vestro, ut ad consummationem boni operis et perseverantiam pervenire possitis, per quam coronam mereamini sempiternam.

CAPUT XXV.

De foliis lili circa truncum, id est, de verbis piis et fructuosis virginum.

82. Jam de foliis quæ circa truncum sunt videamus. Folia igitur, sicut supra diximus de foliis vitis (cap. vi, n. 28), verborum figuram habent. Circa quæ folia considerandum est, quod semper sunt virentia inferius, et circa terram majora sunt et plura, quam in superiori parte; et quod superposita apostematibus, rumpunt et mitigant ea. Nimirum his foliis similia debent esse verba virginum. Viriditas igitur foliorum, virtutem verborum significat: videlicet ut nullum verbum proferatur ab ore virginis Christi, quod nihil in se virtutis contineat. Ut resercentur hic non solum verba turpia, scurrilia, jocosa, luxuriosa, superba, iracunda, detractoria, adulatoria, sed etiam verba superflua. Verbum enim superfluum, id est otiosum, folium aridum est.

Folium vero aridum, folium lilii non est. Si ergo vis esse lilium, habeto verba virtuosa, folia viridia, de quibus scriptum est : *Folium ejus non defluet* (Psal. I, 3). Vis autem videre, quod verbum otiosum folium aridum est? Audi ipsam Veritatem, Dominum Jesum : *Omne igitur verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die judicii* (Matth. XII, 36). O quantus terror! Judex sapientissimus, qui numerat omnes pluviae guttas, discretor omnium cogitationum omnium hominum, a primo Adam usque ad ultimum, qui erit in fine sæculi, vult audire rationem verborum omnium otiosorum, cum sederit in sede majestatis judicii sui, ubi non jam **460** misericordia, sed judicium cantabitur Domino. Quid tum miseri et miserabiles faciemus? Sapientissimus es, Domine, falli non potes; justissimus es, corrumpi non potes. Tempus miserendi tunc præteritum erit, quia judicabis orbem terræ in æquitate; judicabis populos in justitia, qui prius per misericordiam pepercisti. Quid ergo dicam? Miserere, quæso, dum tempus est miserendi, Pater misericordiarum, ut non judices me in tempore judicandi. Pone custodiam ori meo, et ostium circumstantiæ labiis meis, ut non solum a maledictis et turpibus declinem, verum etiam otiosa verba devitem; ne de illis me oporteat in die judicii reddere rationem, ubi jam non de bonis et viridibus foliis verborum, sed de malis aridis ratio est reddenda.

83. Quid est autem verbum otiosum? Otiosum est verbum, teste Gregorio, quod ratione justæ necessitatis, vel intentione piæ utilitatis caret (*Moral. lib. VII, cap. 18*). Quidquid ergo loqueris, nisi intendas alicui prodesse, otiosum est. Quis de his omnibus reddere potest rationem? Moderetur ergo omnis homo linguam suam, sed præcipue virgines Christi; ut sciant, quando vel qualem proferant sermonem. Non enim decet ex ore cantaturo canticum novum sponso suo, aliquod verbum procedere quod illi cantico sit contrarium. Quid est ergo canticum novum? Canticum charitatis. Quare novum? Quia initio sæculi a primis creaturis canticum fuit vetus, canticum contrarium charitati. Vis ergo nosse? Cantavit angelus periturus in cælo canticum superbiæ, dicens : *Ponam sedem meam ad aquilonem, et similis ero Altissimo* (Isai XIV, 13, 14). Cantavit postea detractionis canticum in paradiso, cum accedens ad mulierem ait : *Quare prohibuit Deus vobis, ne comederetis de ligno scientiæ boni et mali?* tanquam diceret : Mala intentione prohibuit. Canticum dubitationis cantavit mulier, dicens : *Ne comedamus, et forte moriamur*. O forte, quantum infirmitatis nobis induxisti! Videns autem diabolus mulierem dubitantem, prorupit ad canticum mendacii, dicens : *Nequaquam moriemini* (Gen. III, 4-4). O nequam, o nequam, ubi est modo tuum *nequaquam*? Ecce mortui sunt duplici morte, quos dixisti *nequaquam* morituros. *Nequaquam*, inquit, *moriemini*. Malum et vetus canticum hoc verbum veritati contrarium. Dixerat enim Deus : *Quacunque die comederi-*

tis, morte moriemini (Gen. II, 17), morte videlicet animæ : vel, ut alii exponunt : *Moriemini*, id est mortales efficiemini, scilicet, ut necessitatem tunc habeatis moriendi, qui modo potestis non mori. Si enim in obedientia permansissent, mortui non fuissent. Cantavit et Adam canticum excusationis in peccato, cum dixit : *Mulier quam mihi dedisti sociam, dedit mihi, et comedi* (Gen. III, 12); ac si diceret : Tu potius accusandus esses, qui talem mihi junxisti mulierem, quæ me ad peccandum induceret.

84. Charissimi, vetera cantica sunt hæc, canticum superbiæ, canticum detractionis, canticum dubitationis, canticum mendacii et canticum excusationis. Cavenda sunt, et per omnem modum cavenda hæc cantica, o virgines Christi, si novum vultis canticum decantare. Sed neque aures vestras talibus canticis aperietis, qui vocem Christi specialius et familiarius audire desideratis. Vivit adhuc ille malignus serpens, et sub virginea facie, id est sub specie bonæ collocationis, suæ malignitatis venena distillat. Cantat adhuc in cordibus auditorum suorum canticum superbiæ, cum illis latenter suggerit, ut ad honores et dignitates et prælaturas aspirent, vel propter nobilitatem, vel propter scientiam, sive etiam propter bonitatem suam. Quin et his deceptus fuit ipse, qui se prælatum in nobilitate pulchritudinis, et sapientia et virtutibus, aliis vidit choris angelorum, et prorupit in canticum superbiæ, per quam cecidit; et alios cadere facit, quotquot secum idem canticum cantare præsumunt.

CAPUT XXVI.

De novo cantico virginibus cantando.

85. Non ita cantavit novi cantici imitatrix mater Christi, verum lilium vere viridantibus foliis redimitum. Vis videre folia ejus? vis audire canticum ejus? Exaltata, et supra quam dici aut cogitari potest, toti **461** mundo cælisque prælata, non ascendit supra se, sed cantavit canticum humilitatis, quod et charitatis est, quia charitas non inflatur. Eructavit de corde suo inebriato verbum bonum et suave, canticum novum virginibus cantandum. Et quid ait? *Magnificat anima mea Dominum* (Luc. I, 46). Vide, quam contrarium est canticum hoc cantico angeli ruituri. Incepit ille in alto, ac proinde in ima non descendit, sed corruit. Incepit Maria ab imo, ut in altum sublevaretur. Magnificat hæc Dominum, non se; licet inæstimabiliter exaltata, servans quod scriptum est : *Quanto major es, humilia te in omnibus* (Eccli. III, 20). Unde et super omnes choros Angelorum meruit elevari. Magnificavit se ille supra Dominum, unde infra omne quod est, meruit præcipitari. Exsultavit spiritus humilis Mariæ in Domino Jesu suo; unde oleo lætitiæ præ consortibus suis inungi promeruit: exsultavit stultus ille angelus in se; unde luctu perpetuo meruit condemnari. Gloriatur ista humilitatem suam esse respectam; unde habebit fructum in respectione animarum sauctarum: gloriabatur ille in multitudine

virtutis suæ; unde perpetuam despectionem incurrit.

86. Vos ergo, o virgines Christi, virete in foliis, in verbis charitatis, humilitatis et patientiæ. Sequimini liliū illud præcipuum, Matrem summi lili, boni Jesu, ut ipsum solum magnificantes, qui solus magnus est, in ipso, et per ipsum et cum ipso mereamini magnificari. Cavete nihilominus canticum detractationis, quod in paradiso inchoatum est, canticum vetus et in peccati vetustatem perducens. Et videte quantum omnino sit contrarium novo cantico charitatis; cum necessarium sit illum non diligi, cui detrahitur. Solet enim charitas non obloqui, non detrahere; sed potius peccata aliena excusare: vel si forte sit necessarium corripere, facit hoc non animo malignandi, sed corrigendi. Cavete et canticum dubietatis; non dubitantes de misericordia Domini; sed omnem sollicitudinem vestram audacter in eum projicite, quoniam ipsi cura est de vobis. Non enim crudelis est, ut permittat vos cadere, si vos in ipsum projeceritis, qui vos ad hoc hortatur; qui vos propter ipsum omni terreno solatio scit voluntarie destitutos. Nec dubitetis de pœna malis pro suis demeritis infligenda, ne in præsumptionis vitium incidatis: nec dubitetis de præmio justis conferendo, ne forte desperationis periculum incurratis. Cavete, ne canticum mendacii aliquando ex ore vestro procedat, quo veritatis sponsum vestrum spiritualiter laudare spernatis. Perdit os virginis virginitatem suam, quoties scienter in animo malignandi loquitur mendacia contraria veritati. Cavete nihilominus canticum excusationis in peccatis, semper habentes in mente illud beati Joannis virginis veritati [al. virginitati] testimonium perhibentis. *Filioli, inquit, si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, et veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis, et justus est Deus, qui dimittit nobis peccata nostra, et emundat nos ab omni iniquitate* (I Joan. 1, 8, 9). Nemo igitur æstimet se sine peccatis esse: nec, cum cognoverit illa, excuset se, sicut stulti solent, adhuc hodie loquentes excusationem Adæ, et dicentes: Mulier quam dedit mihi Deus, seduxit me. Quare talem mulierem dedit mihi Deus, quæ me seducat? Mulier ista seducens virum, est caro spiritum nostrum adducens ad consentiendum peccatis, pro qua stulti Deum quotidie accusant, se ipsos in peccatis volventes, et dicentes se carnis illecebris non posse resistere, quam acceperunt a Deo. Grande valde est peccatum illud, accusare Deum optimum, qui fecit omnia bona valde propter te; et præcipue ipsum hominem præ cæteris creaturis exornavit. Bonum sine dubio fecit te Deus bonus, qui fecit omnia bona, bona valde propter te. Neque enim bonus esset, si te male fecisset, propter quem omnia fecit, quæ propter te bona facta valde fecit omnia. Bonum ergo et valde bonum fecit te Deus. Bonus tu ipse, te vere malum facis. Si deleveris in te quod tu ipse facis, invenies valde bonum te esse inter creaturas

quas ipse fecit. Fecit ipse primo te secundum se, et factus est postea secundum te. Fecit ipse te prior ad imaginem et similitudinem suam, et factus est ipse posterior homo ad similitudinem tuam. Verbum enim caro factum est (Joan. 1, 14). Laudemus ergo Deum, **A** **462** qui secundum se fecit nos. Amemus Deum, qui propter nos factus est secundum nos. Oremus ipsum, ut imaginem suam, sicubi deformata est in anima nostra, misericorditer reformare dignetur; nihilominus et corpus nostrum, quod ad similitudinem et naturam nostram accepit, sic immaculatum conservare dignetur. Et viridia folia, id est verba virtutes continentia, proferamus, si quidem volumus esse vera lilia, quæ verba veterum canticorum non habent, sed quæ novo cantico, id est charitati, spei, humilitati, et cæteris virtutibus, convenire noscantur.

87. Proferamus folia (et vos præcipue, o virgines Christi, quæ a viriditate nomen habetis) quæ vireant, et quæ apostematibus superposita rumpant illa, et levient, et sanent, sanie foris ejecta: quod fit quoties incestum ad castitatem, superbum ad humilitatem, iracundum ad mansuetudinem, avarum ad largitatem, gulosum ad sobrietatem, invidum ad charitatem, acediosum ad alacritatem verbis bonis et veritati consentaneis perducimus. Ista vitia quasi ulcera animam gravant, continentia in se venenum immunditiæ et prævæ consuetudinis, de quibus singulis quia nos in tractatu de foliis vitis exempla **B** **C** **D** **463** posuisse meminimus, causa brevitatis in præsentibus judicamus prætereunda. Hoc autem dicimus tantum, quod considerandum nobis est, quo vitio unusquisque laboret, ut secundum laboris sui magnitudinem et qualitatem, verborum medicinam ministremus, et similiter de aliis vitis, sicut supra positum est. Hoc enim sciendum est, quia non semper silentio studendum, licet cum magno studio silentium sit servandum; sed januam oris nostri quandoque claudere, quandoque aperire debemus, quatenus ita taceantur mala, ne cum malis etiam bona et utilia taceantur. Quod etiam in petitione sua innquit Propheta, cum dicebat: *Pone, Domine, custodiam ori meo, et ostium circumstantiæ labiis meis* (Psal. cXL, 3). Ostium quippe non semper patet, nec semper clauditur; sed in domo sapientis patet sapientibus in nuntiis emittendis; clauditur vero pro stultis intrinsecus retinendis. Sic et os nostrum, quod est ostium cordis nostri, per quod verba quasi quædam nuntia egrediuntur, nuntiantia quid interius agatur in corde, quod verbis prudentibus et utilibus est in tempore reserandum; pravis vero verbis quæ de malis motibus cordis surgunt jugiter est claudendum. Tempus enim loquendi, et tempus tacendi. Nec minus peccat is qui verbum subtrahit in tempore opportuno, quam qui prava loquendo, alios scandalizat. Nimis enim videtur avarus esse et invidus, qui verba gratis habita ad utilitatem proximorum negligit ministrare. Quando enim putas eum substantiam propriam indigenti

proximo largiturum, quæ divisa minuitur, qui verba nunquam deficientia non largitur? Ponat ergo Dominus custodiam ori nostro, ut sciamus quando et qualem debeamus proferre sermonem: et ostium circumstantiæ labiis nostris, ut ita non solum aperiat, sed etiam claudatur in tempore, ut neutro offendamus. Sed superposita apostematibus animarum infirmarum verba nostra, tanquam folia liliorum, saniem vitiorum Domino adjuvante ejiciant, et virtutum vires valeant inserere auditoribus.

CAPUT XXVII.

De foliis lilii inferioribus et superioribus, seu de frequentia et parvitate verborum.

88. Quid est autem, quod ipsa juxta terram majora sunt et plura, superius vero pauciora et minora, nisi quod viri justis, et præcipue virgines, quanto altius ascendunt ad culmen virtutum, terrenis cogitationibus et cupiditatibus infra relictis, tanto disciplinatos et tanto parciores debent esse in verbis? Per diminutionem enim foliorum in superiori parte disciplina verborum intelligitur; quia disciplinati quique quasi circumcidunt et extenuant verba sua, ne quid in eis pudicitiae, vel disciplinæ contrarium valeat inveniri, quæ indisciplinati et turpes quicumque omni honestate carentia, turgida et inflata emittunt. Per paucitatem vero foliorum, verborum **463** paucitas convenienter accipitur: cui omnes boni tanto magis student, quando virtutum culturæ viciniore existunt. Unde de fratre quodam, qui discere volebat, et quasi in usum reducere linguæ correctionem, legitur quod quemdam per triennium lapidem portabat in ore: de alio vero, quod triginta annos non fuerat locutus quidquam. Videmus plures, qui, dum in principio boni propositi, et adhuc quasi vicini terræ, pristina ducti consuetudine, nec modestiam, nec paucitatem verborum valeant observare, quorum verba designantur per folia lilii juxta terram: procedente vero tempore, gratiaque accedente secundum profectum suum moderantur verba, studentque silentio, ita ut non solum prava, sed etiam otiosa devitent.

89. Cui autem bonorum statui melius competit disciplina et paucitas verborum, quam virgini Christi? Nam, si omni homini christiano præcipitur, ut nec turpiloquium, nec scurrilitas procedat ex ore eorum, sed magis gratiarum actio (*Ephes. v, 4*); quanto magis virgo, suo Domino pudicitiam consecrans, ab his omnibus debet temporibus abstinere? Qui suam procul dubio pudicitiam non violavit, tanto majores debet Domino reddere gratiarum actiones, quanto majorem est gratiam consecutus. Bonos enim virgines esse, summum bonum est, et summa gratia, quia ii soli sequuntur Agnum quocumque ierit (*Apoc. xiv, 4*). Quantum vero is etiam a multiplicitate verborum debeat abstinere, quis non videat, cum loquacitas omnis sit indicium impudicitiae, quæ nequaquam potest simul esse cum pudicitia virginali? Loquacitatis ergo vitium maxime

devitent virgines pudici, si volunt virtutem pudicitiae conservare. Manifestum enim est quod in multiloquio non deerit peccatum (*Prov. x, 19*), sed paulatim ab otiosis verbis ad detractationes venit, donec tandem ad apertas contumelias prorumpatur. Arguit autem loquacitatem apostolus Jacobus, ita dicens: *Si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum; hujus vana est religio (Jacobi i, 26)*, Nemo igitur sibi de religionis habitu blandiatur, qui adhuc linguam suam non didicit religare. Religa tuam linguam, si vis esse religiosus, quia sine linguæ religatione religio vana est. Unde patres sanctissimi religionum institutores, et eorum sequaces sapientissimi, sicut a Spiritu sapientiæ docti fuerant, districte instituerunt observationem silentii: non ignorantes quia, sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo spiritum suum cohibere (*Prov. xxv, 28*). Et, sicut Psalmus ait: *Vir linguosus non dirigetur in terra (Psal. cxxxix, 12)*. Sciunt etiam homines spirituales, qui hoc experti sunt, quantum auferat devotionis, quantum afferat dissolutionis intrinsecus frequens linguæ resolutio. Nam, sicut fornax, cujus os semper apertum est, non potest in se retinere fervorem, sic nec cor devotionis in se poterit gratiam conservare, cujus os non fuerit janua silentii reclusum. Claudamus igitur os nostrum, ut cum devotionis fervore Christum devotionis largitorem in ferventi affectu animi possimus conservare.

90. Vos autem præcipue, o virgines sponsæ Christi, intrate in cubiculum cordis vestri, et clauso ostio oris vestri orate familiariter, humiliter, lacrymabiliter, hilariter, dulciter, fiducialiter sponsum vestrum, regem vestrum, patrem vestrum, et consolatorem. Effundite coram illo, omnium inspectore cordium, corda vestra; confabulemini cum illo recordantes illius, effundite super vos animas vestras, et terrenis corporalibusque relictis, pennis spiritualibus charitatis elevamini: et transite in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, ubi non corporis, sed cordis auribus audiatis vocem exultationis, et confessionis sonum, festum diem celebrantes, ubi interna consolatione refectæ, quandoque cum articulus tempestatis et necessitatis, tentationis et carnis advenerit, cœlestis refectionis recordari possitis, et dicere: *Quare tristis es, anima mea? et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus (Psal. xlii, 5)*. Memores estote optimi Domini Dei, memoramini et delectamini, et deficiat spiritus carnis vestræ: ut spiritu illius, qui est super mel dulcis, reficiamini, et discatis vilipendere exteriores colloquutiones, postquam interioris **464** colloquutionis gustaveritis dulcedinem. O quam bonum et quam jucundum, o quam bonum et jucundum est, tecum, o dulcissime Jesu, habitare in unum, tecum colloqui, tibi revelare causam animæ nostræ, tuæque consolationis responso perfrui! O quam bonum est

ad te inhabitantem lucem inaccessibilem duce charitate accedere, cui, si tantum dux nostra fuerit, nihil manere poterit inaccessum! Novit cor tuum, o dulcis Jesu, charitatis lancea vulneratum, viam facere charitati, cui perpetuo non claudetur.

91. Accedite ergo ad eum per eum gressibus charitatis, et illuminamini : gustate quoniam suavis est. Sciunt experti, et bene sciunt qui ex alia parte gustaverunt bonum Dei donum, qui aliquando in cellam vinariam a vera vite nostra sunt introducti, quam amarum et quam tædiosum sit a dulcedine contemplationis illius interiori præsentia separari, et ad exteriora corporalia vel audienda vel videnda reduci. Cum enim ille, quantum in præsentia fas est, bonus Jesus, discipulis suis familiaribus seorsum ab aliis fratribus in monte contemplationis eductis, se coram illis transfigurare voluerit, et in veste candida dulcedinis et bonitatis suæ apparere mirantibus, et solida charitate inebriare voluerit eos, quos ante visitaverat per timorem iudicii, sive per violentiam salubrium tentationum; quia per flagella Deus nonnunquam suorum se cordibus repræsentat : cum ergo, sicut diximus, aliquando se in suorum cordibus transfigurare dignatus fuerit, ut tristitia in gaudium convertatur; si interim dum hæc nescio quomodo aguntur, aliquis exteriorum requirens præsentiam sic sit affectus, ut tamen ab amabilis contemplationis monte ipsum cogat descendere; putas illum talem impulsionem exteriorum patienter ferre, et non magis clamare cum Petro, *Domine, bonum est nos hic esse (Matth. xvii, 1-4)*: et cum Paulo: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? (Rom. vii, 24.)* O quam amarum est eis, qui tali interiori refectione satiari noverint, ad exteriora rursus attrahi! Mori videntur sibi, quia revera quædam mortis species est a contemplatione vitæ, a contemplatione candidi Jesu, a contemplatione faciei illius rutilantis sicut sol, ad has tenebras rursus avelli; et a Mariæ dulcedine ad Marthæ ministerium revocari.

92. Breviter autem dico, quod quicumque sciunt mentis oculos interioribus contemplationibus occupare, et linguam animæ ad divinum colloquium reserare, non solum non delectantur exterioribus visibus vel colloquiis, verum etiam plurimum fatigantur. Hi vero qui intrinsecus cæci sunt et muti, et contemplatione divina et orationibus devotis nesciunt se occupare, exteriorum sensuum subsidia quærunt, et longitudinem temporis qua gravantur, inutilibus confabulationibus expendere satagunt. Exterioribus enim colloquutionibus velle occupari, signum certissimum est animæ otiosæ, quæ ad colloquutionem divinam nulla penitus devotione levatur. Nondum certe ad summitatem lili pervenerunt, qui linguam suam a multiplicitate verborum nesciunt sive nolunt refrenare: tantoque altius se quisque noverit in virtutum gradibus ascendisse, quanto minus humanis colloquiis delectatur, nisi forte ejusmodi hominum in quibus ipse Deus loqui-

tur, et per quos verbum Dei auditur. Tales enim non audiuntur propter se, sed propter Deum, qui et habitat et loquitur in ipsis: et cum talibus loquendo a nostris sæpe Domino cooperante dubietatibus expeditur, a pravis abducimur, et in bono proposito confirmamur. Verumtamen in omnibus directionis spiritus optandus est et implorandus a Domino, ut ipso revelante sciamus, cui spiritui sit credendum, cui cordium nostrorum simplicium sit cogitatio revelanda, a quo salutis verbum audiendum: ne simplicitas nostra ab astuti serpentis fallacia capiatur, qui plerumque mala bonis, et falsa veris, erronea rectis admiscere consuevit.

465 CAPUT XXVIII.

De contemplandis in lilio, id est decore et excellentia veræ virginitatis.

93. Jam nunc ad contemplandum florem ipsum lili veniamus. Vide, o virgo Christi, quanta pulchritudine præemineat tuus iste flos, tuum florem designans, præ cæteris floribus. Vide quantam præ omnibus floribus qui sunt in terra, gratiam obtineat specialem. Vide quantam ab ipso Sponso tuo laudem præ cunctis floribus mereatur. *Considerate*, inquit, *lilia agri, quomodo crescunt. Amen, dico vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis (Luc. xii, 27).* Lege igitur, o virgo, et perlege, et sæpius relegere hoc verbum Sponsi tui, et intellige quantum in hujus floris commendatione tuam gloriam commendavit. Omnem mundi gloriam sapientissimus ille omnium creator et conditor unico flosculo tuo cooperuit; nec gloriam flosculo, sed hunc flosculum omni gloriæ prætulit. In Salomone enim, de quo legitur quod magnificatus est super omnes reges universæ terræ in divitiis et honore (*III Reg. x, et II Paral. ix*), omnes mundi glorias debes intelligere. In flore lili tui, qui tuam, omniumque virginum Christi figuram gerit, virginitatis gloriam contemplare. Si ergo tantum commendatur ab ipsa Veritate decor lili tui, ut ei juste subiciatur omnis gloria Salomonis, quem non dubium est secundum magnitudinem gloriæ suæ fuisse magnifice coopertum; quantum putas commendandum ipsum esse tuæ virginitatis lilium incorruptum, et nulla in perpetuum macula corrumpendum, cujus vel umbra et figura tantum meruit honorari? Si omne operimentum omnis gloriæ Salomonis non potest decori unius materialis lilioli comparari, quis decor comparabitur tuæ florenti virginitati, quæ est tuum lilium verum et speciale? Nullus, inquam: quia charitatem altitudinis tui decoris nullus potest decor terrenus transcendere, quia *nec Salomon in omni gloria sua coopertus fuit sicut unum ex istis.*

94. Noli ergo subtristis cantare, « Regnum mundi et omnem ornatum sæculi contempsi propter amorem Domini nostri Jesu Christi (*Resp. in Off. Eccl. de SS. Virginibus*); » qui tibi etiam in præsentia vita decorem dedit omni mundano decore majorem, lilium integritatis tuæ sibi conservando, et sibi præ cæteris pulchritudinibus virtutum specia-

liter dedicando, et speciali dilectione astringendo. Videbis luculenter hoc in Cantico amoris, ubi cæteris floribus pene omissis florem tuum sæpius nominat, nomen lilii sæpius inculcando. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias* (Cantic. II, 2): et item, *Dilectus meus ascendit ad areolam aromaticam, ut lilia colligat: et rursus: Dilectus meus mihi, et ego illi, qui pascitur inter lilia* (Cantic. VI, 1, 2), Laudabile lilium, amica sponsi: amabile lilium, quod colligitur a sponso. Non enim, ut aestimo, colligitur, ut ultra marcescat; sed ut in altari aureo collocetur, quod est ante oculos Domini, id est, ut collocetur in cœlesti sanctuario, ut sit ipsum lilium ad ornamentum aliorum sanctorum. Delicatum profecto lilium, in quo pascatur sponsus: non quod in hoc solo delectetur; sed in hoc quadam speciali prærogativa dilectionis, plus aliis delectatur. Nec immerito. Duplex enim bonum in virginibus, quod in aliis sanctis non virginibus simplex est. Cum enim tota Ecclesia virgo sit in anima, nullam habens maculam neque rugam, in fine, et spe, et charitate incorrupta, propter quod et virgo appellatur, meretur et a sponso laudari: quanta laude putas esse digna lilia nostra, quæ hic habent tam in corpore quam in anima, quod tota Ecclesia habet tantum in anima? Quasi enim quidem adeps et medulla Ecclesiæ sunt virgines Christi: et quadam singulari excellentia aliorum florum sponsi amplexibus familiariter inhærentes.

95. Hoc autem est virginibus summopere considerandum, qui lilii pulchritudine delectantur, quod flos lilii tam interius quam exterius albus est. Quid enim per exteriorem partem floris albam, nisi munditia corporis; aut quid per interiorem, nisi mentis virginalis puritas figuratur? Turpe esset, imo non esset lilium, quod vel interioris vel exterioris candoris sui puritate careret: ita ~~466~~ quoque turpis est virgo, imo non est virgo, quæ non habet utramque, scilicet mentis et corporis castitatem. Ubi non dubito multos utriusque sexus virgines in corpore defunctos esse, et salvandos, qui nequaquam virginalis præmium merebuntur. Mortui enim sunt, qui corpore quidem incorrupti, sed mente corrupti erant; ipsa tamen mentis corruptione non exigente eos ad mortem æternam, quia legitimas nuptias expectabant, sine quibus nulla illicita connubia voluerunt perpetrare. Si enim, sicut ait Apostolus, *nupserit virgo, non peccavit* (I Cor. VII, 28), quæ sola tantum voluptate nupsit, quamvis jam in mente florem virginitatis corrumpit. Consentit huic sententiæ beatus Augustinus, dicens, quod nequaquam virgo aspirans ad nuptias melior est muliere nuptias adeptæ, cum ea quæ jam nupsit, uno sit viro contenta; nuptura vero quærens per omnem populum cui adhæeat, cum pluribus necesse est fornicetur animo (Lib. *De sancta virginitate*, cap. 41). Placet

(39) Vide August. lib. I De civitate Dei, cap. 16-20.

(40) Respondit enim Paschasius: « Nunquam inquinatur corpus, nisi de consensu mentis. Si invitam

enim illi hodie unus, cras alter, deinde tertius et quartus, et fortassis plures: et quomodo si talis moritur, meritum obtinebit virginitatis incorruptæ?

96. Utrum autem virgines illæ, quæ vi opprimuntur post virginitatis votum, nec aliquando consentiunt corruptioni; vel illæ etiam, quæ ante votum aliquando ad nuptias aspiraverunt firma mente, licet postea poenitentia ductæ voto castitatis se constrinxerint; sive etiam illæ, quæ post votum aliquando sola voluntate a voto continentis resilierunt, sed rursus ad voti constantiam redierunt et usque in finem perseveraverunt: utrum, inquam, tales virgines sint præmio coronandæ, fateor me ex auctoritate nescire. Et hoc magis peritiorum hominum, vel certe divino potius arbitrio sentio relinquendum. Dico autem magis opinando quam definiendo de primis, quæ vim patiuntur; si nunquam suæ corruptioni, nec voluntate, nec delectatione consentiunt beato virginali præmio non esse spoliandas (39), quod ex verbis Lucis (si tamen authentica videantur) videtur posse comprobari (40). Si etiam per violentiam, et non a consentientibus, castitas virginalis amittitur, spero quod talis amissio castitatis ipsis amittentibus cedat in bonum: quia forte permisit eas benignus Jesus tali bono spoliari, quod præcivit ipsas non bene usuras. Utile enim esset aliquam, quæ propter virginitatis meritum deberet superbire (41), perdere virginitatem, et per hoc consequi humilitatis virtutem.

97. Cavenda sunt autem virginibus summo studio loca et tempora corruptoribus opportuna, ne, si suæ corruptioni per insipientiam suam occasionem præbuerint, ipsæ sibi merito nocuisse videantur, et sua corona priventur. Si enim Bethsabæe non se impudice sive incaute lavisset in solario, et Susanna in pomario, ubi videri poterant aliquo modo; nequaquam illa adulterium, nec ista mortis periculum incidisset. Cautæ sint virgines, sicut sunt castæ. Fenestras oculorum et aurium suarum discant obscurare, vultus abscondere, ne vel sibi, videndo vel audiendo quod forte non expedit, mortem asciscant: ne dum ab aliis incautæ videntur et audiuntur, ipsos, quamvis ignoranter, occidant. Quod sæpe contigisse cognovimus, illo suggerente et insidiante, de quo scriptum est: *Sedet in insidiis cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem* (Psal. X, 8). De aliis vero, quæ vel aliquando ante votum, vel post sola voluntate lapsæ sunt; mihi videtur, sine præiudicio cujuslibet melioris sententiæ, quod virginitatis coronam non amittant, si tamen citius ad votum redierunt, et iu eo fideliter permanserunt; sed tamen coronæ meritum puto aliquantulum imminuendum secundum mutationem voluntatis, ut si qua longo tempore, vel firma voluntate perstitit in voluntate frangendi votum virginitatis, tanto

me violari feceris, castitas mihi duplicabitur ad coronam. » Apud Sur. 13 Decemb.

(41) Vide August. lib. I De civitate Dei, cap. 28.

minus habeat meriti in corona. Integram vero omnino coronam æstimo possessuras, quæ a primis annis suis virginitatem sponso suo Domino Jesu vovere et conservare studuerunt.

CAPUT XXIX.

Quod flos lili inclinat ad terram doceat humilitatem.

98. Nec prætereundum, quod ipse flos lili tam altus, tam candidus, tam jucundus, semper reclinat **467** ad terram. Quid nobis per hoc aliud quam humilitas commendatur? Caput enim inclinare ad terram, est mentem nostram ad generationem terrenam et fragilitatem de terra contractam inflectere, ne de nobis aliquid præsumere omnino audeamus, dum nos lutum et cinerem esse consideramus. Nulli autem hæc virtus tam necessaria est, quam virginibus, ne in profundum superbiæ incidant dum suorum considerant excellentiam meritorem. Virgines enim Christi etiam adhuc in terra viventes, Angelorum ducunt vitam, cum tales sint, quales dixit Dominus homines futuros post resurrectionem: quia tunc *neque nubent, neque nubentur; sed erunt similes Angelis Dei in cælo* (Matth. xxii, 30). Non expectant autem virgines Christi solummodo incorruptionem resurrectionis, sed in præsentem etiam vivunt incorruptæ, vitam sine dubio angelicam æmulantes. Ne igitur e tam sublimi gradu, quem non ex præcepto cujusquam, sed propria voluntate viriliter ascenderunt, viliter, per superbiam decidant; inclinentur ad terram, sicut flos lili: recordentur quoniam pulvis sunt, et quod dies earum sicut fenum: et nondum æstiment se ad immortalitatis beatitudinem resurrexisse, sed adhuc illo carneo pariete circumdatas, qui inter ipsos dividit et dilectum Jesum. Caveant illum astutum serpentem ipsis multipliciter insidiantem, ne seducat eas ad præsumendum aliquid de se: quatenus existiment bonum quod habent, non habere se a Deo, sed a propria virtute; vel credant sibi pro meritis suis traditum; vel propter hoc quod a Deo acceperunt, singulariter credant se meliores aliis, vel ut putent se habere, quod non habent. Hæ sunt quatuor species jactantiæ, quibus ille nequissimus serpens etiam non raro bonos decipit.

99. Et prima quidem specie decepti, qui non putant quod habent a Deo accepisse, incidunt, quo nullum est majus, crimen ingratitude. Quid enim pejus, quam non recognoscere Deum esse largitorem omnis boni? Quod qui non agnoscat, quomodo grates deferet ei, a quo nihil se æstimet accepisse? Et certe non pauci tales sunt, quos ex ipsorum verbis potes agnoscere. Quid enim dicunt? Quare, inquit, non servasti castitatem tuam? quare non habes humilitatis et patientiæ virtutem? quare non habes orationis devotionem, et fluentia lacrymarum? Quid putas eos cogitare qui hoc dicunt, nisi quod ipsi hoc habeant a se, et quælibet a se hoc possit habere? Non ita cogita tu, o virgo Christi, sed scito te a te ipso nihil habere, nisi peccata: cætera

A vero bona, gratiæ sponsi tui sunt. Gratulare ergo, id est, lætare simul et gratias age ei, a quo habes esse, et bene esse: et tanto magis dilige dilectum tuum, quanto pluribus et majoribus bonis suis suam erga te comprobat dilectionem. Imo et ipsa dona virtutum plus dilige, diligentiusque conserva, quia hoc a tam dilecto et tam diligendo accipere inveniisti, quam si propriis viribus hoc obtineres. In retinendo datum diligenter, dantis dilecti sponsi tu dilectionem ostende; quia non debet dure vilia munera dator tam pretiosus.

100. Secundi vero, qui credunt se quidem accepisse, quod non habent, a Deo, sed tamen propter merita sua; volunt benignum Dominum Jesum sua gratia spoliare. Cur propter merita tua accepisse te putas virtutem? Dic mihi: Quis dedit tibi posse mereri? *Quid enim habes quod non accepisti? Quid gloriaris, quasi non acceperis?* (I Cor. iv, 7). Et tamen, si vis scire quomodo acceperis, audi eundem apostolum: *Gratia, inquit, Dei salvi facti sumus.* Quod autem salvamur secundum opera nostra, non ex justificationibus nostris salvamur; sed gratia datur pro gratia. Gratia enim Dei sumus in quod sumus, sive in habendis virtutibus, sive in cælestibus obtinendis.

101. Tertii vero, qui ex spirituali dono putant se aliis meliores, aliosque contemnunt tanquam viliores se, peste illius Pharisæi premuntur, qui etiam, cum acceptis virtutibus gratias ageret, peccavit, quia Publicanum contempsit (Luc. xviii, 11). Sed, quia plurimi hac peste laborant, tentemus adjuvante Domino his aliquod medicamentum adhibere. Considerandum puto. Is aliqua virtute spirituali caret: forsitan habet aliam similem isti, vel majorem hac, Ideo dicit Hieronymus: « Præclara est virginitas et pudicitia **468** virtus, si modo non aliis macularum lapsibus infirmatur. » Nam tanto majori studio placendi opus est, quanto est major ille cui placendum est. Si enim virgo es, adhuc dubium tibi est ad quem gradum dignitatis virginalis ascenderis. Non enim ejusdem meriti sunt omnes virgines. Quis enim sanctorum virorum similis in castitate et laude Joanni venit æquandus? Quæ virginum feminarum usque ad altitudinem dignitatis Mariæ Virginis altissimæ pervenit? Non ergo exaltes super quemquam, cujus mentem ignoras, ne sub omnibus cadas. Item, si tu forte dignitate virginitatis locum tenes infimum; quomodo audebis te comparare ei, qui in humilitate vel charitate, vel obedientia forte juxta summum gradum ascendit? Quid, si ille, cui te audes præferre, ad tantam perfectionem pervenit, ut non dubitet, imo, Deo teste, cui conscientia ipsius nota est, tota mente flagret calicem passionis pro Domino exhaurire? Sed hic fortassis dicis, quia et tua conscientia testante, paratus sis ad tolerandum passionem. Ad quod respondemus, quod non sit quisquam, qui hujus virtutis constantiam in se veraciter possit agnoscere, nisi re ipsa atque experientia doctrice didicerit. Quantos enim

putas in tormentorum acerbitate defecisse, qui se putabant usque ad mortem fortiter perseveraturos? Non ergo te ipsum judices, qui te ipsum non agnoscis: cum perfectissimus omnium Paulus dicat: *Sed neque me ipsum judico; qui autem me judicat, Dominus est.* Alios quidem multo minus debes judicare, propter hoc quod ibidem subditur: *Nolite itaque ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium (I Cor. iv, 3-5).* Ubi sine dubio multi alii contra opinionem hominum, iudicio Domini cuncta videntis præponuntur, et postponuntur, qui præponendi falso putabantur. Est autem adhuc ratio valida, quæ ab hac specie jactantiæ te avocet. Item enim habeto. Esto alius alio justior, alius alio sanctior sit; idem tamen nescit utrum odio an amore dignus sit.

102. Hinc suam mentem exercent optimi quique, et ad exemplum liliæ timore et humilitate coacti inclinabuntur ad terram; cum habuerint in mente, quod nesciunt utrum amore an odio sint digni. Et vere nesciunt, et ignorant quid superventura pariat dies, imo nec hora: quanto minus sciunt, qualis eorum finis futurus sit, vel eorum qui modo mali sunt? Si Judam proditorem vidisses, cum adhuc erat discipulus, et inter summos, ejicientem in nomine benigni Jesu dæmonia, vidissesque Latronem postea cum Christo crucifixum, qui eatenus institisset latrocinii et homicidii, non dubito, quin Latroni Discipulum prætulisses: et tamen omnes scimus, utri alter in fine prælatus sit. Tu ergo, si etiam ad tantam jam vitæ perfectionem pervenisti, ut miracula opereris; time, ne ad extremum cum ipso Juda deprehendaris reprobus. Si vero alium quemquam pessimis operibus videas insudantem; ne te illi præferas, quia nescis utrum exemplo Latronis ad ultimum convertatur, sicut scriptum est: *Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum (Psal. xxxi, 2).* Quod de illis communiter accipitur, qui post scelera sua ad Dominum a Domino convertuntur, qui considerat qualis quis moriatur. Nullum ergo et tu judicare præsumas: nec te, licet optimum, cuiquam alteri, quamvis pessimo, præferas; quia tuus et illius qualis futurus sit exitus, ignoras. Ad terram igitur cum liliæ flore inclinare, id est considera fragilitatem tuam, in te, quia terra et cinis es: et quanto major es, humilia te in omnibus, carnis munditiam virtute humilitatis inclinans.

103. Quid autem vanius illis, qui se putabant habere quod non habent? Sed certe hac peste omnium hominum genus fere laborat. Quis est enim qui se ipsum perfecte cognoscat; nisi cui datum est a Patre lumen, a luce vera quæ illuminat omnem hominem? E cælo venit, Γνώσις σαφρόν id est Nosce te ipsum. Nam in Canticis canticorum ipsa sponsa quæ ad amplexus sponsi anhelabat, quæ senserat unguentorum illius fragrantiam, de ignorantia sui quodammodo reprehensa est, dicente sponso: *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere a*

me (Cantic. i, 7). Vide ergo quantum malum sit quævis ignorantia sui, propter quam ab amantissimo sponso meretur repelli. Ad cognitionem igitur propriam redeamus, id est ad terram nostram, si volumus esse vera lilia, et ad sponsi admitti præsentiam. Nos ipsos jugiter introspeciamus, incessanter clamantes ad verum et benignum Jesum; ut mentis nostræ oculos ad cognoscendum nos ipsos illuminare dignetur.

CAPUT XXX.

De numero foliorum nostri liliæ, seu de tribus incommodis vitæ præsentis, quæ evadunt virgines; et totidem commodis vitæ futuræ quæ expectant.

104. Nunc ad numerum foliorum ipsius floris, candidissimo flore nostro benigno Jesu nos illuminante, animum intendamus. In perfectis liliis ipse candidus flos plurimum sex foliis constat, per quæ sex causas intelligimus, quæ ad virginitatis munditiam debent animos virginum incitare, quarum tres ad vitam præsentem, tres ad futuram pertinent. Tria sunt incommoda in præsentis vita in conjugatis, propter quæ vitanda virginalis castitas est appetenda. Tria sunt quoque comoda futuræ gloriæ, propter quæ acquirenda votiva virginitas est et conservanda. Præsentis vitæ incommoda duo habemus ex maledictione, quæ inflictæ fuit primæ parenti nostræ Evæ post transgressionem peccati. Serpens enim tribus maledictionibus subjacuit, Eva duabus, Adam uni. Serpenti enim dictum est a Domino: *Supra pectus tuum gradieris, terram comedes, et mulier conculcabit caput tuum.* Evæ autem dixit Deus: *In dolore paries, et sub potestate viri eris.* Adæ vero ait: *In sudore vultus tui comedes panem tuum (Gen. iii, 14, 15, 16, 19).*

105. Maledictiones Evæ, et per ipsam omnium mulierum nuptiarum, duæ sunt in præsentis expressæ, scilicet quod in dolore pariunt filios, et sub potestate virorum sunt. Quis et quantus sit dolor parientium mulierum, nullus hominum novit, nisi quæ expertæ sunt. In Scripturis autem doloris hujus testimonium frequenter invenimus; quia, cum magnitudinem alicujus doloris volumus exprimere, ipsum mulieri parturienti comparare solemus. Hoc enim ipsum Dominus omnium dolorum cognitor cum videret discipulos suos de morte sua nimium contristandos, ipsorum tristitiam mulieris parturientis tristitiæ voluit comparare, dicens: *Mulier, cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus: ita et vos nunc quidem tristitiam habetis (Joan. xvi, 21, 22).* Similiter et beatus Paulus dicit volens ostendere dolorem eorum, qui in extremi iudicii die imparati invenientur, ait: *Cum autem dixerint, Pax et securitas, tunc repentinus superveniet eis interitus, sicut dolor in utero habenti et non effugient (I Thess. v, 3).* Sæpius quoque in Prophetis et in aliis Scripturis de hujus doloris magnitudine inveniuntur multa exempla. Sed, quia vivorum plura suppetunt testimonia, quæ illud ad experientiam cognoverunt, videtur in his non diutius immorandum.

Sed felices virgines, et vere prudentes, quæ etiam præter commoda temporalia in spiritu Domino jungi vicinius elegerunt, spirituales fetus, id est bona opera, multo melius, uberius et securius immortalis sponso suo Jesu non singulis annorum spatiis, sed diebus singulis procreantes : amantes eum, in cujus thalamum castissimum duce pudicitia intraverunt, vel quem potius in sui cordis thalamum receperunt, ejus vocem organicam in præceptis suis et promissis præmiorum cœlestium audierunt, et loquente sponso suo, ei per obedientiam responderunt; cujus amor castimoniam, cujus tactus munditiam, cujus nuptiæ virgines faciunt et conservant. O vere felices, quæ tali viro non solum animi, sed etiam corporis munditiam consecraverunt! Cujus commercio sic in animo fecundantur, ut omnium virtutum matres efficiantur, quorum filii in domo cœlesti æternaliter habitant, et semen operum ipsarum coram sponso suo in sæculum dirigetur.

106. Evadunt etiam virgines Christi maledictionem secundam Evæ matris nostræ, et per ipsam omnium maritatarum, scilicet quod sub viri mortalis potestate non sunt : et in hoc quantum bonum invenias, quantum malum **470** effugas, diligentius intueri. Super quo Pauli apostoli sententiam audiamus. *Virgo, quæ innupta est, cogitat quæ sunt Dei, ut sit sancta corpore et spiritu. Quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro* (I Cor. x, 34). Quid acquiritur? Evaditur malum non modicum, sollicitudo mundana, quomodo viro placeat. Quantum putas animis virginalibus devotionis augeri, quod libere, quando volunt et quando debent, nulla impediende cura possunt orationibus cæterisque spiritualibus exercitiis vacare? Quantas habent conjugatæ, religiosæ et Deo vacare volentes, molestias; cum a propriis viris, quibus eas esse subjectas oportet, prohibentur? Est enim hoc magnum onus conjugii, cum mulieres viris talibus copulantur, qui a bonis earum moribus et bona conversatione discordent. Quantas putas esse conjugatas, quæ suppliciis hoc emere vellent, quod a malorum potestate liberatæ, liberum Domino possent servitium exhibere? Felices ergo virgines, quæ sponsum suum Christum accipientes, illi se soli subjecerunt, cujus jugum suave est et onus leve; eique soli tota et integre mente placere desiderant, qui sane est speciosus forma præ filiis hominum non dividens mentem suam, ita ut nec ex parte cupiant, et sollicitæ sint placere Deo, nec ex parte placere viro : sed se totas integras reddunt illi a quo receperunt ut essent, et receperunt ut bene essent; ipsum munere præterea sponsum suum gratuito acceperunt. Quid poteris largitori tuo digne rependere? Dedit te tibi, quando te creavit, ut esses : reddidit te tibi, cum recreavit, ut bene esses : dedit in viaticum tibi, ne in via deficias, Corpus et Sanguinem suum, se verum Deum, et hominem verum : et tu quid rependes? Si pro eo quod dedit tibi, quando te creavit, vicem nequis rependere; quid denique pro eo rependes, quod se tibi

dedit? Certe si te millies posses rependere, quid esses tu in comparatione Dei? Repende tamen quantum potes, repende te totam illi, qui te totam tibi et dedit, et reddidit : et his non contentus, se quoque totum tibi dedit. Diliget hunc tantum te diligentem, et singularem dilectum ex tota anima tua, et ex toto corde tuo, et ex omnibus viribus tuis; quia et cor bonæ voluntatis, et animam rationabilem, et vires ad implenda quæ bona sunt, ipse dedit tibi. Benedicat anima tua Domino, et noli oblivisci omnes retributiones ejus; et te dilectionis illius vinculis astringe, ut liberius vacare possis, et videre quam suavis est Dominus : quem, si recte gustaveris, ipso te trahente jam nequaquam ulterius sub alterius potestatem redigeris. Omnis enim sapiens ab illius se nollet absolvere servitio, cui servire regnare est. Quis autem regnare nolit? Vis regnare feliciter? servi benigno Jesu, et regnabis; quia illi servire regnare est. Sic enim de sanctis legitur, quia cum Christo regnabunt in æternum (Apoc. xxii, 5). Quid est, regnabunt? Reges erunt. Hoc enim et Apostolus ait : *Hæredes quidem erunt Dei, cohæredes autem Christi* (Rom, viii, 17). Reges ergo vere erunt, hæredes regni Dei, cohæredes autem Regis. Felicissimæ ergo virgines hujus solius jugo subjectæ, qui servos suos commutat in reges, quorum regnum non mutabitur in æternum!

107. Tertia causa appetendæ virginitatis est carentia multiplicium anxietatum, quæ inenarrabiliter habetur circa pueros nutriendos. Quanta sit hæc anxietas, soli novere parentes. Secundum amorem enim quo afficiuntur circa filios, extenditur sollicitudinis magnitudo, quem amorem exceptis parentibus nulli sciunt. Verum dixit, qui ait :

Quis sit amor proliis, soli novere parentes.

Unde nonnunquam sollicitudinem ipsam in tantum contingit extendi, ut omnes animi vires occupet, et omnibus postpositis solummodo filiorum mentionem habeant. Discurrit animus, et vagatur, et percurrit mare et aridam : nil inexpertum relinquit, plurimumque et corpus miserorum parentum diverso labore atteritur, ut filiis pecunia et possessio comparetur. Nec adhuc quiescitur, etiam pluribus quam necessitas exigat conquisitis; quia occasione dilectionis filiorum subintrat avaritia, etc.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. (JUVENAL, sat. 4, vers, 139.)

471 Et minus hanc optat cum non habet : consequenterque moriuntur in miseriis; nec possunt compati, nec volunt misereri, et se ipsos miserrimi parentes faciunt indignos ad misericordiam consequendam. Jam, ut puto, vides quantum malum facit sollicitudo circa filios habita, et ad quem finem tendit. Quantum autem putas anxietatis adjici etiam bonis parentibus, et maxime matribus, quæ majori circa filios solent affectu moveri, cum vident vitam filiorum, virtutum tramite relicto, vagari per devia vitiorum, cum diversis illos affici vident corporum infirmitatibus, cum denique tandem ad mortis vi-

deut Interitum devenire? Quis in tantis miseriis locus divinæ contemplationi relinquitur? Quomodo cor sursum haberi potest ad Dominum, tantis gravitatibus oppressum? O quam beatæ virgines, quarum sponsus ultra mori non potest, quarum filii, id est virtutes, semper vivunt, imo et ipsas ad vitam perducunt; quarum animus non ad diversa terrena descendit, posteriorum oblitus! Portant jam virgines beatæ in mente sua cælum cum gaudiis, quantum hominis fas est, quod ipsas præterea est laturum. Jam vagantur per gaudia cœlestia, transeunt singulariter choros beatissimorum spirituum; singulorum chororum officia singularia spirituali mentis vivacitate perspiciunt, et singularium virginum gaudia sibi a rege et a sponso præparata, libera mentis aviditate degustant, nulla filiorum terrenorum sollicitudine remoratæ.

CAPUT XXXI.

De tribus commodis futuræ vitæ, quæ obtinebunt virgines.

108. Sequamur, et nos prosequamur in materiæ tractatu propositæ tria comoda futuræ vitæ, Christi virginibus singulariter accessura. Beatissimus Joannes evangelista in Apocalypsi sua vidit duodecies duodena millia sanctorum citharædorū illibatæ virginitatis in corpore, viriditatis inviolatæ in corde, quod sequantur Agnum, sponsum virginum, quocunque ierit (*Apoc. xiv 1-4*). Ecce virginum præmium singulare, per quod quartum folium floris lili designatur; quia sequuntur Agnum quocunque ierit. Quo ire putamus hunc Agnum, quo nemo sequi eum vel audeat, vel valeat nisi vos? quo, inquam, putamus, eum ire? in quos saltus? in quæ prata? Illuc æstimo, ubi sunt vera gaudia, non gaudia hujus mundi vana, insana, mendacia, nec gaudia qualia in ipso regno Dei cæteris præstantur; sed a cæteris sorte distincta gaudia virginum Christi, de Christo, cum Christo, post Christum, per Christum, gaudia propria virginum Christi. Non sunt eadem non virginum, id est eorum qui non sunt virgines, quamvis tamen sint Christi. Nam sunt aliis gaudia alia; sed nullis talia. Sequuntur Agnum quocunque ierit quia Agni caro utique virgo est. Hoc enim in se retinuit cum esset in corpore, quod non abstulit Matri. Virgo enim ex Virgine conceptus est: et natus Virgo de Virgine, et post nativatem cum Virgine matre permansit Virgo, auctor et custos, et amator virginitatis ac remunerator largissimus Dominus Jesus Christus. Merito igitur eum sequuntur etiam in hac vita virginitate cordis et carnis, quocunque ierit. Quid est enim sequi, nisi imitari? quia *Christus passus est pro nobis, relinquens vobis exemplum*, sicut ait apostolus Petrus, *ut sequamini vestigia ejus* (*I Petr. II. 21*). Hunc in eo quisque sequitur, in quo imitatur, in quo multum ad imitandum proponitur omnibus, virginitas autem carnis non omnibus. Non enim habent quid faciant, ut virgines sint. Sequantur itaque Agnum cæteri fideles, qui virgini-

tatem corporis amiserunt, non quocunque ierit; sed quocunque ipsi poterunt. Possunt autem in omnibus virtutibus, nisi cum in decore virginitatis inceditur. Quomodo enim post eum ibunt itinere virginali, qui hic amiserunt, quod nullo modo recipiunt? Vos ergo, o virgines ejus, ite post eum, quæ propter hoc quocunque ierit, sequimini eum, tenendo perseveranter quod vovistis, ardentem facite quod potestis, ne virginitatis bonum vobis pereat, cui semel perditæ, facere nihil potestis, ut redeat. O quanta cum admiratione, quanto cum gaudio videbit vos cætera multitudo sanctorum, quæ Agnum ad hæc sequi non potest! Videbit, nec invidet: et collætando vobis, quod in se non habet, habebit in vobis. Agnus quippe ille, quem vos quocunque ierit, sequimini, nec eos deseret, qui eum non valent sequi quo vos potestis. Omnipotentem Agnum loquimur, qui vos præibit, et ab eis non abibit, cum erit Deus omnia in omnibus; et qui minus habebunt a vobis, non horrebunt: ubi enim nulla invidentia est, concursus est differentia. Præsumite itaque, confidite, roboramini et permanete in eo quod vovistis, et reddite Domino Deo vestro vota perpetuæ continentiæ, non tantum propter ærumnas præsentis sæculi vitandas, sed multo magis propter futuri sæculi delicias singulares, quas nobis spiritualiter Agnus noster Christus transiens ministrabit.

109. Caveant autem virgines Christi, ne pueriliter intelligant: ita ut solam virginitatem credant sibi sufficere ad sequendum Agnum Dei, quocunque ierit; cum ipse Agnus non solum virginitatis semitam, imo etiam omnium virtutum viam incedat. Oportet ergo virginem Christi omnium virtutum itinere, etiam in hac vita, Agnum mansuetissimum imitari; si vult illuc venire, ubi sine fine eum, quocunque ierit, sequetur. Quomodo enim posset sequi virgo superba Agnum in humilitatis via gradientem, ad quem nullo modo accedet? quomodo mitissimum iracunda? quomodo ferventem charitate invida? quomodo largissimum avara? quomodo sobrium ebria? Ambulat in omni via omnium virtutum Agnus: ambulet sic et virgo cupiens Agnum imitari. Sit mitis, sit humilis, sit charitate fervens, sit larga, sit alacris, sit sobria; et imitabitur Agnum quocunque ierit; denique merebitur ab ipso sponso suo audire: *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis tuis, filia principis!* (*Cantic. vii, 1.*) Specialis filia Dei principis, et domina regum universæ terræ erit anima virginalis, cujus gressus commendantur in calceamentis. Per calceamenta autem accipimus exempla mortuorum; quia calceamenta fiunt de mortuis animalibus. Pulchri igitur sunt gressus virginum in calceamentis, cum directe sequuntur per viam virtutum omnium Agnum Christum pro ipsis mortuum, pro Agno paratæ etiam ipsæ usque ad mortem et per mortem, si necesse est, sequi Agnum; in omni facto muventes pedes affectuum suorum, exemplis optimi Agni Jesu Christi, adversus serpentem insidiantem calcaneo virginali, cum caput

ntis virginali pede ipsius Agni adjutorio con-
ar.

1. Quintum folium floris lili quintam causam
at, propter quam virginitas est appetenda;
scilicet quia cantabunt canticum novum ante
am Dei et Agni, quod præter virgines nemo
dicere. O felices virgines, et cæteris feliciores
es, quæ affertis ad illas Agni nuptias æternales
um novum, quod cantabitis in citharis vestris,
tique tale, quale cantat universa terra, ut di-
Cantate Domino canticum novum; cantate
vo, omnis terra (Psal. xcv, 1): sed tale, quale
potest dicere, nisi vos. Audiet tamen, et de-
itur omnis multitudo fidelium vestro proprio
excellenti dono. Vos autem quæ et dicetis, et
is, quia illud dicetur a vobis; feliciter exsul-
, et jucundius regnabit. Quis istam felicita-
oterit explicare? imo quis humana mente con-
tantæ exsultationis jubilum? Jam si omnes
es canticum istud cantabunt, nunquid illa
virginum primiceria non cantabit? Cantabit
, et tanto jucundius, quanto castior cæteris.
bitque toti choro in cantando exemplum, quas
ginitatis amorem suo incitavit exemplo. Can-
t ergo virgines in illa jucunditate festiva can-
suum in cor Agni virginis sponsi sui, a quo
canticum cantare possent, acceperunt. Quid
? Nunquid et ipse Agnus non solum aliarum
um cœtum, sed etiam ipsam Virginem Matrem
superexcellens, a quo habeat non solum, ut
virgines, sed etiam sint; nunquid, inquam,
us virginum virgo, virgo optimus non etiam
bit? Imo vero et ipse cantabit, et jucundissima
x Verbi Patris æterni, cum omnibus, præ om-
, et in omnibus **473** audietur. O felicissi-
canticum! o festivitatem jucundissimam,
ratione et fine carituram! Quis ad illud non
at? quis laborare contemnat ut illuc perveniat,
ntarum virginum canticum novum audiat, ubi
iliter præ cæteris virginibus redundantem vo-
latris Agni percipiat; ubi et ipsum Agnum
num et dulcissimum melos, totum melleum
i concinentem? Si enim eloquia Domini, teste
ista, et in ipso corpore mortis existentis uni-
m tam dulcia sunt, ut mel et favum superent
cxviii, 103); quanta putas ea dulcedine su-
andare debere, ubi omnis mortalitas, omnis
omnis dolor procul transierunt; ubi amaritu-
nullus relinquitur locus, sed omnes torrente
atis divinæ potabuntur, inebriati ubertate
ejus? Maxima omnibus felicitas, canticum
eum Agni dulcissimum audientibus: abun-
r tamen virginibus Christi, cum ipso Agno
tibus.

. Quanta sollicitudine merito custodire debent
es ora sua, canticum solis virginibus cantan-
cantare, et cum omni munditia conservare,
lum ab omni actu polluto, sed ad omni verbo
oso, turpi, scurrili, jocosum, imo et otioso?

A Eruntque sicut in cantico sponsæ dicitur, sicut vitta
coccinea labia virginum, et eloquium earum dulce
(*Cant. iv, 3*). Sicut enim vitta coccinea sunt labia,
quæ semper verbis ardentis charitatis abundant,
quibus verbis motus et cogitationes carnales restrin-
guntur. Per coccineum quippe colorem, charitas;
per vittam, qua crines restringuntur, restrictio cogi-
tationum carnalium, quæ per crines figurantur, ac-
cipitur. Sponsarum ergo Agni, hoc est virginum
Christi, labia præcipue decet esse sicut vitta cocci-
nea, ut sermo earum semper charitate ardeat, pas-
sione Agni et sponsi rubeat, qui semper debet esse
in corde, semper sit in ore candidus et rubicundus
dulcis Jesus. Nec timeo talibus de mendacio, quia
mentiri omnino nolunt, cum de veritate loquuntur
B dulcissimo Jesu. Scurrilia vero, turpia, jocosum, et
otiosa verba, verbis passionis convenire non pos-
sunt. Quid enim utilius, quid amarius, quid decen-
tius passione Jesu Christi?

112. O dulcissime atque amantissime Jesu, agne
Immaculate, candide per innocentiam, rubicunde
per sanguinem passionis, quam jucundum cogitare,
quam salubre loqui de te! Tu enim de te loquenti-
bus præsens, mentem dulciter accendis, informas
verba, et omnium in te loquentium trahis affectus:
currantque in odore unguentorum tuorum, donec
introducantur a te, Rex regum, in cellaria tua, bi-
bantque vinum dulcissimæ consolationis tuæ in ju-
cunditate cordis sui, audiantque suavissimam vocem
tuam dicentem, *Bibite et inebriamini, charissimi*
(*Cant. ii 4*); sentiantque indignos amari a te gratis,
amicissime et gratissime Jesu. Videsne igitur quor-
sum tendant verba charitatis et passionis benigni
Jesu? cujus nomen quod est super omne nomen,
nulli potius nominandum, nullis dulcius sapiendum
est, quam virginibus sacris, sponsis ejus: ut nun-
quam ab earum ore recedat nomen dulcissimi Jesu,
in quo ipsi Agno cœlestis Patris canticum novum
solæ cantabunt. Incipite ergo quantum fas est, o
virgines, frui sponso vestro. Ipsum semper in ore,
semper in corde gestantes: ut fiant ei sicut vitta
coccinea labia vestra, et eloquium dulce, ut dignæ
habeamini postmodum osculari ab osculo oris ejus,
et ab ipso introduci in cœlestem thalamum.

D 113. Sexta et ultima causa, propter quam virgi-
nitas est appetenda, sexto folio floris lili designa-
tur. Ostenditur enim nobis quæ sit hæc causa testi-
monio Isaie dicentis: *Eunuchis id est virginibus*
meis, dabo in domo mea et in muro meo locum nomi-
natum multo meliorem, quam filiorum atque filia-
rum: nomen æternum dabo eis, quod nunquam de-
ficiet (Isa. lvi, 5). O sublime meritum virginum; o
gloriam excellentem, o præmium spirituale! Legant
et intelligant, memoriæque commendent verbum hoc,
verbum bonum et suave virgines omnes; pueri pa-
riter et puellæ gaudeant, et perseveranter currant,
qui jam continentiam voverunt, donec comprehen-
dant. Audiant qui nondum voverunt; et delecten-
tur in altitudine præmiorum, ut voveant etiam ipsi

votum castitatis castissimo Jesu, ut semitam virginitatis **474** altissimam et arctissimam apprehendant, per quam incedentes bravium accipiant nominis sempiterni, et locum multo meliorem, quam qui filios et filias ex se genuerunt, incolere mereantur. Quid per hoc designantur nomen, quod Dominus promittit se suis daturum virginibus? Utique gloria propria excellensque significatur, quæ erit virginibus non communis cum multis, quamvis in eodem regno constitutis. Nam ideo fortassis *nomen* dictum est, quod eos quibus datur, distinguit a cæteris, sicut homines propriis nominibus distinguuntur. Licet enim omnes ad vitam æternam prædestinati in uno regno sint mansuri, et uno Deo fruituri; tamen, sicut ait Apostolus, ut *stella differt a stella in claritate, sic resurrectio mortuorum* (I Cor. xv, 41, 42): hæc sunt merita diversorum sanctorum. Nam sicut commune est omnibus sideribus esse in cælo, et tamen alia est gloria solis, alia lunæ, alia stellarum: sic in ipsa vita æterna distincte fulgebunt lumina meritorum. In domo autem Patris æterni mansiones multæ sunt (Joan. xiv, 2): ubi non vivet alter altero prolixius, quia omnes habebunt vitam æternam. In multis autem habitationibus honoratur alius alio clarius. Quanta, putas, ibi gloria fulgebunt virgines Christi, cordis simul et mentis puritate Christum sequentes? Quis sanctorum chorus melius lunæ comparatur, quam virgines? Solæ sequuntur solem justitiæ Christum ut Agnum Patris, quocunque ierit: unde et solæ illi similes sunt atque simillimæ. Honorabuntur ergo præ cæteris in eodem regno existentibus splendore quidem excellentiori, sicut lunam videmus præ cæteris sideribus præeminere; possidebuntque in domo Domini locum meliorem multo quam cæterorum filiorum et filiarum, qui virginitatis merito non sunt insignes.

414. Pergite itaque, sancti Dei pueri et puellæ, mares et feminæ, cælibes et innuptæ; pergite perseveranter usque in finem. Laudate Dominum dulcius, quem cogitatis uberius: sperate felicius, cui servitis instantius: amate ardentius, cui placetis attentius. Non sint in vobis incentiva ulla vitiorum, sed totum hominem vestrum vestro sponso consecrate simul et conservate specioso forma præ filiis hominum. Non conspiciatur in virgineo corpore vestro improbus vultus, non vagi oculi, non infrenis lingua, non petulans risus, non scurrilis jocus, non indecens habitus, non tumidus aut fluxus incessus. Jam non reddite malum pro malo, aut maledictum pro maledicto. Jam postremo ad illam dilectionis mensuram accedite, ut ad imitationem sponsi vestri ponatis animam pro fratribus vestris. Hæc enim addito virginitati angelicam vitam hominibus, et cæli mores exhibent terris. Sed quanto majores estis, tanto humilitate vos in omnibus, ut coram Deo inveniatis gratiam, qui superbis resistit, qui se exaltantes humiliat, qui inflatos per angustam portam non trajicit. Nulla sit superflua sollicitudo: ubi fervet charitas, non desit humilitas.

A 415. Si ergo nuptias contempsistis filiorum hominum, ex quibus filios hominis gigneretis; tanto magis corde amate Filium hominis speciosum forma præ filiis hominum. Inspicite pulchritudinem amatoris vestri, et hoc ipsum quod in eo derident superbi, inspiciate quam pulchrum sit interioribus luminibus. Inspicite vulnera pendentis, cicatrices resurgentis, sanguinem morientis, pretium et commercium redimentis. Hæc quanti valeant, cogitate: hæc in statera charitatis appendite, et quidquid amoris in nuptias vestras impendendum habetis, illi rependite, qui non pulchram carnem, sed interiorem vestram pulchritudinem quærit, qui vobis dedit potestatem filios Dei fieri. Videte autem quanta securitate amatis eum, cui displicere falsis suspitionibus non timetis. Vir et uxor invicem se amant, quia in se manifeste vident signa charitatis: sæpe tamen de se aliquid mali invicem suspicantur, quia sua occulta invicem non contuentur. Non ita est de amore vestro dulcissimo Jesu ac desiderabili, in quo nihil invenietis quod reprehendere possitis: nec vobis timendum est quod falso aliquid mali de vobis suspicetur, qui renes intuetur et corda. Si ergo magnum amorem conjugibus deberetis, quantum amare debetis eum, propter quem conjuges habere nolulistis? Totus vobis figatur in corde, qui pro vobis totus fixus est in cruce; **475** semper habentes in mente, quantam vobis exhibuit charitatem. Qui vos sibi inviolatas tam in corpore quam in anima conservavit, quantam vobis et quam specialem gloriam præparavit, quas sic sublimavit? Specialem, inquam, gloriam, specialem coronam donavit vobis in cælis, quam nostri majores aureolam appellant, quam idcirco ab auro æstimo nominatam, ut ipsum coronæ nomen quæ dabitur vobis in præmium virginitatis, insinuet excellentiam gloriæ virginalis. Quid, inquam, dabitur sacris virginibus Christi? Cæteris sanctis ut præemineant, sicut aurum cætera metalla præcellit. Dicit enim Isaias: *In die illa erit Dominus corona gloriæ, et sertum exsultationis residuo populi sui* (Isa. xxviii, 5). Attende quod corona fit de auro et de lapidibus pretiosis; sertum, de floribus, puta rosis, violis, et hujusmodi. Attende quam magnum est ipsum Deum habere pro corona! et virgines non tantum habebunt Deum pro corona, id quod est commune omnibus glorificatis; sed habebunt pro capillo florido exsultationis prærogativam spiritualis excellentiæ, quæ in virginibus in patria cælesti apparebit. Quid autem est ille locus multo melior, quam filiorum Dei? quid illud nomen æternum? quid aureola? Magnum est valde, et inexplicabile inexpertis: et propterea cum magna aviditate currendum, cum magna fortitudinis perseverandum est eis, qui soli fruendo poterunt hoc experiri. Sed quia commemorando gratiam specialem virginibus a sponso suo gratis concessam, et gloriam specialem ab ipso quoque nihilominus in cælis virginibus præparatam, ad specialem dilectionem sponsi cælestis benigni Jesu animos virginalis munditiæ,

ipse virginitatis et dilectionis auctor largitus est, incitare curamus; secundum ordinem fruendo, de dilectione proximi, sine qua Deo non subsistit, pauca quæremus adnectere, in his duobus mandatis tota lex pendet et Pro- (Matth. xxii, 40).

CAPUT XXXII.

De flosculis flavis in medio lillii, id est de dilectione proximi, et sex operibus misericordiae.

Flosculi igitur aurei coloris numero sex quilibet floris albi in lillio consistunt, charitatem proximum habendam figurant: quæ in sexus charitatis, quæ et opera misericordiae notatur, consistit. Charitas ergo quæ otiosa esse potest, ubicunque est, se operibus ostendit. beatus Gregorius dicit, « Probatio dilectionis, est operis. » (Homil. 30 in Evang.) Et ille lili dilectus Domini Joannes ait: *Qui habuerit fratrem suum in mundo, et viderit fratrem suum in mundo patientem, et clauerit viscera sua ab omni modo charitas Dei manet in eo? (I Joan. III, 17) enim fratrem suum quem videt, non diligit; quem non videt, quomodo posset diligere? n. iv, 20.* (Opera autem misericordiae, quibus visus Dei demonstratur, curavit ipsa Veritas expressit, ostendens se de iis solos justos in die extremi laudaturum, et propter horum defectum reprobaturum, dicens: *Cum venerit Filius hominis, et sederit in sede majestatis suæ, et statuerit a dextris suis, et reprobos a sinistris, dicet ex his qui a dextris ejus erunt: Venite, benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare; et dedistis mihi bibere: hospes fui, et collemis: nudus, et cooperuistis me; infirmus, et visitastis me. Quia quod uni ex minimis fecistis, mihi fecistis. Tunc dicet his qui a sinistris: Ite, maledicti, in ignem æternum. Esurivi et non dedistis mihi manducare; sitivi, et non distis mihi potum: hospes eram, et non collegistis infirmus, et in carcere, et non visitastis me. Quod non fecistis uni ex minimis meis, nec fecistis (Matth. xxv, 31-45).* Ecce opera misericordiae de charitatis radice procedentia. Considerandum est itaque, quantæ sint dignitatis, quæ solis stricto examine laudari merentur; quorum dignitas in colore aureo flosculorum lillii designatur. Valeret albi floris munditia, hoc est virginalis castitas, sine operibus charitatis.

Sed quid dicimus de his qui propter defectum terrenæ substantiæ hoc operibus implere non possunt, sive adhuc in sæculo commorentur, contumeliantes sæculo et omnibus quæ possident? nudum Christum nudi secuti sint? Nunquid non reprobis erunt, qui Christo in operibus misericordiae ministrare non possunt? Absit! Non enim volentes, sed nolentes condemnabuntur. Nam videtur id est compassionem suam, non claudit a se non indigentiam patienti, qui si posset, vellet

subvenire: sufficitque Domino cor intuenti, si sola voluntas adsit. Nam et ipsam pro facto reputat voluntatem. Nullus ergo se poterit excusare, quin omni petenti se tribuat, vel opere, vel voluntate. Non igitur se excusent qui dare non possunt. Tam enim afflicti, quam voluntaria paupertate coacti voluntatem dare tenentur. Examinet autem se quislibet, si hanc habeat voluntatem. Cum enim vides pauperem, vel infirmum, vel peregrinum, et nulla compassionem permotus tales pertransis, nec orationem, nec gemitum pro illo effundis; nunquid dandi habes voluntatem? Nequaquam. Si enim non dividis affectum charitatis cum proximo indigente, perinde est ac si non compatiaris patienti. Si enim non condoles cum dolente; quomodo substantiam exteriorem divideres? Si non das compassionis affectum, qui quo plus datur, plus abundat; quomodo terrenam substantiam dares, quæ divisa minuitur? Quoties ergo videmus aliquem indigentem, agnoscamus Christum in illo; quia et ipse indigens, membrum Christi est. Non claudamus viscera compassionis nostræ ab illo, et per hoc sciemus quia charitas Christi manet in nobis. Maxime virgines Christi intra albos flores munditiæ virginalis habeant hos aureos flosculos charitatis, sine qua nulla est munditia castitatis, nullus labor passionis, nulla scientiæ plenitudo januam vitæ ingreditur æternæ.

118. Nihilominus autem, imo et multo magis miserendum est miseris a via rectæ fidei vel operum fidei exorbitantibus, et in peccatorum sordibus jacentibus, sive ipsi sua peccata agnoscant, sive non: et frangendus est eis, id est, orationibus et lacrymis nostris ad misericordiam inclinandus ille Panis celestis angelorum dulcis Jesus. Similiter et illi quibus dedit Dominus intellectum, panem sacræ Scripturæ talibus frangent et apponent, orando Dominum, ut oculos eorum aperire dignetur, ut eum agnoscant, et cordis palatum sanent, et gustent, et videant quoniam omnino suavis est Dominus: et ipsum in fractione panis, id est sacra Scriptura, agnoscant, quorum oculi intellectus ante tenebantur, ne eum cognoscerent, peccatorum sordibus superjectis. Frangendus est panis consolationis his qui in pressuris sunt constituti, sive in languoribus corporis, sive onere paupertatis, vel in semetipsis, vel in amicis suis: ut secundum consilium Sapientis detur sicera mœrentibus, et vinum dulcis consolationis his qui amaro sunt animo (Prov. xxxi, 6), divitem semper voluntatem habentes ad omnes; non solum ad amicos et domesticos fidei, verum etiam ad inimicos, ut simus filii Patris nostri qui in cælis est, qui facit solem suum oriri super bonos et malos, et pluit super justos et injustos (Matth. v, 45). Sed forte dicet aliquis: Quid deperit Deo meo, quod solem suum et pluviam suam tam malis quam bonis largitur? Nihil inquam, imo et prodest, quia plerumque vincuntur mali multitudine bonitatis et beneficiorum Dei, et a pravis suis itineribus convertuntur. Et tu dic mihi: Quid deperit tibi, si cha-

ritatem tuam, quæ quasi sol cæteras virtutes illuminat, et pluviam lacrymarum tuarum etiam cum inimicis divides orando et lacrymando pro illis, ut quandoque revertantur ad cor, et errores suos agnoscant, et charitatis unitatem recipiant? O si scires bonitatem optimi Dei, et quam bonus est qui te monet orare pro persequentibus et calumniantibus te, et quantam mercedem talia orantibus parret! certe jam dudum petivisses ab eo, et dedisset tibi solem talis charitatis, et pluviam talium lacrymarum; qui dat omnibus affluenter, et non improperat, apud quem fons est vitæ, et in cujus lumine videbitur lumen, lux vera, quæ illuminat omnem hominem, dulcis Jesus. Ad cujus exemplum divide et tu charitatem tuam, divide lacrymas tuas, tam cum inimicis tuis, quam cum amicis; ut sis filius **¶** Patris tui cælestis, et frater et imitator Domini Jesu, qui super civitatem flevit peccatricem, pro occisoribus suis oravit, ut non perirent.

119. Sed jam ad finem floris hujus attingamus. Flosculus in medio flosculorum aureorum præeminens, cæteris omnibus longior, Divinitatem signat, quæ est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen. Habet autem hic flosculus caput unum triangulum, per quod Trinitas ipsa designatur. Unum enim caput divinæ substantiæ unitatem figurat: tres vero anguli eminentes, et se distincti, signant Trinitatis personas. Summus est hic flosculus in lilio virginali, quia virgo domini omnes cogitationes suas, omnem voluntatem suam, omnia verba sua, omnia facta sua, omnem munditiam suam corporis et cordis sui ad honorem Sponsi cælestis debet referre: quia si gloriam propriam quæsierit, lampadem, id est purum corpus, non habebit; sed oleo lætitiæ spiritualis et igne charitatis carebit. Scimus autem, quod illis virginibus dicturus sit sponsus, quæ lampades habebunt sine oleo, verbum horribile, non solum auditu, sed et cogitatu, *Nescio vos* (*Matth. xxv, 12.*) O verbum asperum! Libera nos, Domine Jesu, dum adhuc tempus est liberandi nos pauperes peccatores, a laqueo venantium, ne postmodum illud verbum asperum audiamus. Scimus, quod adversarius noster serpens ille astutissimus innumerabiles et subtilissimos laqueos nobis obtendit; ut quos a bonis operibus non potest **D** avertere, pravis suggestionibus de bonis saltem faciat operibus gloriari. Et quomodo putas eum fremere, quomodo stridere dentibus suis, cum videt virgunculas teneras a primis infantiae suæ rudimentis regnum mundi, et omnem ornatum sæculi contemnere, et tam altam semitam virginitalis ascendere? Quantas illum putas insidias tendere nunc radici, nunc trunco, nunc foliis albis, nunc flosculis aureis lili virginitatis, ut inducat eas in aliquo bonorum operum quærere gloriam propriam, ne ad virginitalis summæ spicem pertingant? Sed virgo Christi semper respiciat in faciem sponsi sui, ut omnia faciat propter ipsum, omnia ad ipsum referat, in omnibus quærat ipsam, dicens cum ipso:

A *Ego gloriam meam non quæro* (*Joan. viii, 50*); sed honorifico Dominum meum, et ipse honorificabit me; quia ipse solus susceptor meus et gloria mea, qui exaltabit caput meum, dulcis Jesus. Si quis virginum sic loquetur, sic agat; erit perfectum lilium, et floreat in æternum ante Dominum, et in Domino suo, et in sponso suo: et Dominus suus et sponsus suus floreat in ipso, qui in hortum Ecclesiæ suæ descendit, ut talia lilia colligeret.

120. Hæc autem per quemdam excessum de flore lili spiritualis, quo præcipue floreat vitis et vita Dominus Jesus, in gratiam virginum, ad quarum notitiam hunc tractatum credimus venturum, diligentius tractare studuimus; ut hic inveniant compendiose et facilius memoriæ commendent, tanto avidius legendo, quanto brevius quod ab aliis sanctis Patribus diffusius est tractatum, et multis gravibus disputationibus aggravatum, quod propter difficultatem a simplicium virginum simplici intellectu non potest comprehendere. Nec timemus linguas detractorum, dicentium nos uniformitatem materiæ non servasse, qui a tractatu Vitis in tractatum Lili ceciderimus: qui pro certo sciamus, nos a charitate et benignitate Christi, nimirum virginum sponsi, excusandos, cui in hoc tractatu confitemur, sicut intelligimus, subservisse, in cujus manu sumus et nos, et sermones nostri, quem ut firmiter speramus, in hujus materiæ tractatu secuti sumus, non gloriam doctorum, sed fructum discentium requirentes. Verumtamen, quantum intelligo, non magis floreat ullo aliquo flore. Vitis nostra, non alterius aliqujus floris tam attrahit fragrantiam, quam hujus lili, id est virtutis virginalis, cujus amore tot adolescentulæ attractæ, tam liberaliter currunt in odore unguentorum sponsi, voce simul et opere clamantes: *Trahe nos post te, in odore unguentorum tuorum curremus* (*Cant. 1, 3*). Quid enim amant tot virginum millia mundi illecebras spernentia? quid, inquam, tam amant in sponso suo, cujus virtutis delectatione attrahuntur, quam odorem lili, id est amorem virginitalis? Licuerit **¶** ergo nobis hunc florem potissimum in Vite nostra commendare, quo nullus pretiosior nec speciosior est in ipsa vite. Nunc autem ad alios compendiosius tractandos transcamus.

CAPUT XXXIII.

De flore charitatis, seu rosa rubente et ardente.

121. Floreat in Vite nostra, benigno Jesu, nihilominus rosa rubens et ardens: rubens sanguine passionis, ardens igne charitatis, roscida effusione lacrymarum dulcissimi Jesu. Flevit enim et contristatus est propter me gaudium meum, imo gaudium Angelorum, Dominus Jesus, qui, ut ait Apostolus, *in diebus carnis suæ offerens vota et supplicationes ad eum qui possit salvum facere eum a morte, cum clamore valido et lacrymis, exauditus est pro sua reverentia* (*Hebr. v, 7*). Audis, cor non carneum, sed lapideum, illum magnum Jesum et optimam in die-

nis suæ, quam pro me redimendo assumpse-
 ymis immaduisse, et adhuc aridum per-
 ? O cor durum! audis commoveri pro me
 mas illum, qui in æternum stat et non com-
 ur; nec adhuc tu ad lacrymas commoveris?
 et ignem charitatis et passionis sanguinem,
 calefias, si emolliaris, ut dulcissimo Jesu
 rymis suis et sanguinis effusione solas sal-
 ymas rependas. Adhuc addam et malleum
 , et cuneos ferreos incutiam tibi, ut scinda-
 n si tu, cor, sicut terra sine aqua, exaruis-
 que vel leviter posses emolliari solis perfu-
 rymis lacrymantis Jesu. Si autem a facie
 iniquitatum induratum es in rigorem, la-
 ddo instrumenta fortia, malleum crucis, et
 clavorum ferreorum, ut illis tibi incussis
 is, et fontem lacrymarum salubrem effun-

Quod sic nec adhuc commoveris, o cor du-
 impœnitens, durius es silice, qui in deserto
 : bis percussus virga emisit aquas largissi-
 um. xx, 11) : præsertim cum malleus crucis
 validior sit ad ferendum, quam virga Moy-
 es clavi ferrei tibi incussi efficaciores esse
 t ad aquam lacrymarum eliciendam, quam
 ïo virgæ Moysi geminata. Si vero et adhuc
 es inconcussus, eo quod in adamantis du-
 sis conversus, qui solo hædi sanguine potest
 ; affero tibi hædi pariter et Agni incontami-
 nati, Jesu, sanguinem copiosum, calore in-
 abilis charitatis ferventem, qui sua fortitu-
 am adamantinum parietem inimiciarum pon-
 nter Deum et hominem, omnino comminuit
 olvit. Hic paries per tot annorum millia du-
 , nec lege, nec Prophetis ipsum diversorum
 torum, commonitionum, et comminationum
 percutientibus aequaliter fuerat comminu-
 id accedente sanguine hædi et Agni nostri
 i Jesu, non tantum perforatus, sed et destru-
 it. Dicitur autem et bonus Jesus, etsi purissi-
 sse hædus, qui est immundum animal : quia
 i nostram gestabat, plenam in nobis immun-
 eccatorum; in ipso vero nihil ejusmodi ha-
 . Propter eximiam vero munditiam Agnus
 ii non solum non habet peccata, sed totius
 tulit peccata.

Hujus ergo hædi et agni copioso sanguine, o
 amantium, inungere et immergere; jace in
 t calefias, calefactum emolliaris, emollitum
 ntem lacrymarum effundas. Copiosa autem
 opus est, ut reficiatur populus meus et ju-
 . Est autem populus meus, motus animi mei
 ales, quærentes ea quæ tantum spiritui meo
 iunt. Habeo et jumenta, nempe alias cogita-
 , quæ circa carnem occupantur, quæ animæ
 ur servitutem impendere, ut jumentum : quas
 ue cogitationes decet refici fonte lacrymarum
 via vitæ hujus deficient, vel a recto itinere
 ent; ut quod bonum est in eis confortetur

et sordidum abluatur : quæ virtus utraque in lacry-
 mis invenitur. Quæram ergo mihi, et utinam inve-
 niam, fontem lacrymarum in lacrymis, in cruce, in
 clavis, postremo et in sanguine rubicundi Jesu. Le-
 gam ergo et intelligam, quantum ipse annuerit, ru-
 borem carnis et animæ dilecti ex dilecto aman-
 tissimi Jesu. Rubuit enim in utroque, id est tam in
 corpore quam in anima : in carne ex natura, quia
 naturaliter omnis caro rubea est; nec minus san-
 guine passionis, quo carnem suam charitate nostra
 compellente tam crebro tamque copiose perfudit :
 quas sacratissimi sanguinis effusiones in superiori-
 bus frequenter meminimus nos explicasse. In his
 igitur minime immorandum, ne lectori fastidium ge-
 neretur.

124. Sed quis, nisi totus caro et sanguis, et qui
 in se nihil habeat spirituale, sanguinem istum fasti-
 diat? Quis volens se de sanguinibus contractis li-
 berari, istum purissimum saluberrimumque san-
 guinem Jesu purissimi non affectet? Quis semel isto
 dulcissimo sanguine inebriatus, quem paravit in
 dulcedine sua pauperi Deus, non magis ac magis
 sitiatur, audiens veram vocem Sapientiae Dei, Unige-
 niti Patris, optimi Jesu dicentis : *Qui edunt me, ad-
 huc esurient : et qui bibunt me, adhuc itient* (Eccli.
 xxiv, 29.) Si verum est, imo quia verum est hu-
 mano sanguini præ cæteris tantam naturaliter in-
 esse dulcedinem, ut cum a bestia qualibet semel
 gustatus fuerit, illum de cætero semper gustare de-
 sideret, ita ut aliis animalibus postpositis, sanguini
 insidiantur humano, et in mortem suam ruant pro
 illo acquirendo : quantum in se credis habere dul-
 cedinis sanguinem Filii hominis Jesu Christi? Ecce
 sitiunt irrationales bestiae sanguinem hominis, et
 non sitiunt ego sanguinem Filii Dei? Bestiae quanto
 plus gustaverint, tanto plus sitiunt sanguinem hu-
 manum : et ego fastidiam sanguinem Dei et hominis
 benigni Jesu? Bestiae ruunt in mortem suam, dul-
 cedine sanguinis humani attractæ : ego non festi-
 nabo ad vitam meam, et sanguinem rubicundi Jesu
 et candidi? Imo vere festinabo, cinam et bibam.
 Emam absque argento et absque ulla commutatione
 vinum et mel : quæ nobis Sapientia Partis altissimi
 benignius miscuit in cratere cordis sui, nimirum
 sanguinem suum, pretium vitæ nostræ. Properate
 mecum, qui diligitis Dominum : emite non corru-
 ptilibus auro et argento, sed commutatione mo-
 rum et conversationis vestræ vinum et lac, sangui-
 nem illum dico purissimum, pretiosissimum; inebri-
 antem perfectos, ut vinum; ut lac, parvulos nu-
 trientem. Si perfectus, si fortis es, vinum est tibi
 sanguis iste, sanguis meracissimus. Si adhuc infir-
 mus es et cui opus sit lacte, lac est tibi ad nutrien-
 dum te. Bibe ergo sanguinem hunc meracissimum,
 fide, memoria, et intuitu spirituali. Ecce sub com-
 pendio, iterumque reduco tibi multiplicem sangui-
 nis effusionem largissimi Jesu, qua rosam passionis
 et charitatis suæ rubricavit. Charitatis quidem il-
 lius ardorem humanus comprehendere non sufficit

intellectus, nisi quantum ex passione ipsius, quæ cunctis apparuit comprehendit.

CAPUT XXXIV.

De rosa charitatis.

125. Verumtamen prius de rosa charitatis, quam de rosa passionis videamus. Ardorem rosæ charitatis perpendemus, si diligenter videamus, quis, qualis, quantum, quare amaverit amator misericors et mirabilis. Amator noster est ille, quo nihil majus, nihil ditius, nihil fortius; cui omnis spiritus confitetur, quoniam *Deus meus es tu, quia bonorum meorum non eges* (Psal. xv, 2). In hoc brevi versu comprehenditur, quis amator noster sit, quis Deus; et quare amaverit, ex verbo sequenti elicitur: videlicet non ideo amavit nos, ut aliquid nostri acciperet, qui bonorum nostrorum non eget; sed gratuita gratia sua. Quod si etiam in nobis esset aliquid boni quod ille appeteret, non hoc a nobis, sed ab illo haberemus. Qualiter autem amaverit nos amator noster, exponit ille qui ait: *Cum adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo* (Rom. v, 10). Justus enim injustos, solus bonus et pius peccatores et impios adamavit. O quanta dignatio! Jam vero quantum amaverit, videamus. Quis hoc sufficienter dicat?

180 CAPUT XXXV.

De rosa Passionis.

126. Ecce in expositione hujus verbi necessarium habemus rosam passionis rosæ charitatis conjungere; ut rosa charitatis in passione rubescat, et rosa passionis igne charitatis ardescat. Tantum enim dilexit nos dilector noster, ut charitatis ardore cogente ruborem passionis incideret, traderetque in mortem animam suam, mortem autem crucis, non breviter transeuntis, sed a principio ortus sui usque in finem mortis durissimæ pedurantis. Sicut etenim superius vestræ commendavimus charitati, crux optimi Jesu Christi non tantum fuit unius diei; sed tota vita illius crux fuit et martyrium. Omnia ergo quæcunque passus est Dominus in diebus carnis suæ, ad ruborem utique passionis, pertinent rosæ passionis quamvis effusionibus crebris sacratissimi sanguinis ipsius specialiter fuerit rubricata. Sed quia omnia quæ passus est enumerare non possumus, sanguinis effusiones salutiferas nos non pigeat iterare; ut quæ jugiter sunt memoranda, tenaci memoriæ arctius imprimantur.

CAPUT XXXVI.

De septem effusionibus sanguinis Vitæ nostræ Jesu Christi.

127. Primam sanguinis effusionem legimus in circumcissione, quando nomen ejus vocatum est Jesus, jam tunc mysterio hoc significante, quod effusione sanguinis sui futurus nobis esset verus Jesus, id est Salvator. Audiant et intelligant tam pueri teneri, quam puellæ; et frequenter eorum mentibus inculcetur maturum martyrium innocentis Jesu. Unde et Isaias de nativitate ejusdem Jesu Christi loquens, *Puer, inquit, natus est nobis, et filius datus est nobis: cuius imperium super humerum ejus* (Isai. ix,

6), crucem quam imperii nomine significavit nativitati statim adjungens; quia profecto a nativitatis exordio passio crucis simul exorta est. Non modicum enim pertinet ad commendationem rubicundæ passionis, quod Salvator noster in alieno loco, in media hieme, in medio noctis, in stabulo diversorii ex matre pauperula natus est, licet ibi sanguis ejus effusus non fuerit, quod tam parvo temporis intervallo, id est, septem dierum spatio secutum est. O quanta charitas! o quanta commendatio charitatis! Vix natus est cœli gloria, cœli divitiæ, cœli deliciae, dulcis Jesus; et ecce recenti ortui crucis ignominia, crucis dolor, crucis paupertas copulatur: sed redemit miseriam crucis, imperii nomen verum. Cruce etenim totum mundum simul et inferos subjugavit, qui regnavit a ligno fortis Jesus. Propter enim crucem, ad quam humiliavit se ipsum factus obediens, exaltavit illum Deus Pater, et dedit illi nomen, quod est super omne nomen; ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, et infernorum (Philipp. ii, 8-10). Bene ergo in prima effusione sanguinis Agni purissimi aptatum est ei hoc nomen Jesus, eo quod jam tunc pro salute nostra sanguinem fundere inciperet, qui in completionem salutis nostræ totus erat effundendus.

CAPUT XXXVII.

De secunda effusione sanguinis.

128. Secunda sanguinis effusio Jesu Christi, qua passionis rosa coloratur, invenitur in sudore sanguineo orantis et agonizantis benigni Jesu. Ita enim ait evangelista: *Et factus in agonia prolixius orabat: et factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* Ut cessent omnes cæteræ sanguinis purissimi effusiones, nunquid hæc sola non poterit rosam nostram sufficienter rubricare? Vere potest conscindere cor meum miserum, et sanguineis lacrymis madefacere: quia ecce Creator meus pro me sanguineo cruore perfunditur; nec levi quidem, sed decurrente in terram. Væ misero cordi! quod tali et tanto sudore non madescit perfusum. Inspice tribulationem ipsius mitissimi cordis, quaangebatur, cum toto corpore ex omni parte sanguineus sudor manaret. Neque enim corpus extrinsecus tanto talique sudore deflueret, si cor intrinsecus nullius doloris molestia frangeretur. *Contritum est cor meum in me ipso*, ait propheta (Jerem. xxiii, 9). Scisso igitur corde interius, scissa est et exterius pellis nostri Salomonis: effusus est sudor sanguineus super terram. Rubricata est rosa passionis et charitatis Christi rubicundi Jesu. Ecce quam rubicundus, et quam totus rubicundus. Nec vacat a mysterio ista sanguinis Jesu effusio generalis. Sudavit enim toto corpore sanguinem, qui nostras venerat tollere infirmitates ex carne nostra et sanguine contractas; ut ad convalescentiam et sanitatem totius corporis spiritualis, sive Ecclesiæ sufficeret sudor sanguineus ab omni parte corporis, capitis scilicet nostri Domini Jesu Christi effusus. Liberati ergo sumus de sanguinibus; Deo gratia sit, auctori

s nostræ benigno Jesu, qui suum pro nobis inem liberalissime effudit. Vel hoc certe signi-
it sudor sanguineus a toto corpore capitis nos-
fusus, quia in toto corpore suo spirituali, quod
celesia, sanguis erat martyrum effundendus,
clesia rubricanda.

CAPUT XXXVIII.

De tertia sanguinis effusione.

Tertia sanguinis effusio fuit in vellicatione
rum, cujus testimonium habemus in propheta,
te ex persona ipsius crucifixi : *Corpus meum
vercutientibus, et genas meas vellentibus (Isai.*

Quod quidam exponunt de laceratione maxil-
i facta cum unguibus impiorum Judæorum;
m autem de evulsione barbæ Domini. Potest
ique fuisse verum. Credo non sine aliqua san-
effusione id peractum. Video ergo sacrilegas
s impiissimæ gentis non saturatas colaphis et
s, et conspatione desiderabilis vultus Christi :
tiam ad genarum ipsius vellicationem exar-
et a vultu quoque dulcissimo ad rubricatio-
rosæ nostræ sanguinem elicuisse. Video Agni
immaculati patientiam admirabilem et imitan-
per quam genas pudicissimas impudicissimo-
nguibus lacerandas cum omni mansuetudine
uit; ut patienter sufferamus, si aliquando no-
faciem operiat confusio propter ipsum, imo et
is nos cædat in faciem verbis et factis propter
m Jesum.

CAPUT XXXIX.

De quarta effusione sanguinis

Quartam sanguinis purissimi effusionem in
a invenire possumus, in corona spinea, non
i leviter imposita, sed valide impressa capiti
ssimo capitis mei dulcis Jesu. Satis enim con-
veritati, ut qui oderant veritatem, non solum
brium illius, sed supplicium requirant. Nec
nto quidem rivos sanguinis defuisse, qui a ca-
rriorie et iuvide coronati defluerent in collum
et in faciem dulcis Jesu; quia suo nolissent
iatio pœnam simul cum irrisionibus irrogare,
us de aliis ramis vel virgulis arbotis alicujus
erant plexuisse coronam: sed ut morum suo-
aculeos demonstrarent, nunc gloria et honore
iatum, tunc spinarum aculeis coronaverunt
m mitissimum dulcem Jesum. Et licet in irri-
coronent, tamen ignorantes et irridentes co-
um regem fatentur, quia regum est coronari.
natus ergo rex esse a nescientibus demonstra-
in spinis vero coronantium malitia aperitur.
liter autem docemur imitari caput nostrum,
n et ducem nostrum dulcem Jesum. Si autem
rum quorumlibet perversitate compungimur et
mur: cum caput nostrum ita compunctum,
risum conspexerimus, non murmuremus, non
sitremus; pauca quæ nobis in vita præsentis et
inferuntur, cum omni æquanimitate et patien-
fferendo, ut digni simus esse membra capitis

PATROL. CLXXXIV.

A nostri; et boni bellatores simus sequendo vestigia
signiferi nostri.

CAPUT XL.

De quinta effusione sanguinis.

131. Quinta rubricatio rosæ invenitur in crudeli
flagellatione mansuetissimi Agni rosei Jesu. O cum
quanta quantitate putas illum sanctissimum sangui-
nem e conscisso corpore et flagellato distillasse in
terram! O quanta putas sævitia impiorum fremen-
tium, quanto fremitu sævientium flagellatum putas
fuisse dulcem Jesum, qui venerat ut nos a flagellis
liberaret æternis! « Sine causa, » inquit, « flagellis
cecciderunt me. » (*Respons. Offic. Eccles. in Passione.*)
Vere sine causa, nisi forte miserrimi et perversi
bona opera tua pœnis digna judicarent, qui verita-
tem tuam in mendacio detinuerunt. Sed et hic mo-
raliter erudimur, ut flagella benignissimi Patris no-
stri discamus æquanimiter tolerare, qui pessimorum
flagella pro nobis indignis tam patienter sustinuit
dulcis Jesus. Quis enim flagella non sufferret homo
in flagella paratus, ad laborem natus, in peccatis
nutritus et conversatus, hæreditati cœlestis aulæ
destinatus, quæ non nisi mundos recepit; cum vi-
deat Regem omnium regum, et Dominum dominan-
tium dulcem Jesum, qui peccatum non fecit, et in
cujus ore non est dolus inventus, tam gravibus fla-
gellationibus esse contritum? Audi, o homo stulte et
insipiens, et erudire, et non solum non refuge, sed
etiam apprehende disciplinam, ne forte quandoque
C pereas de via justa, Domino tibi irascente; qui pro-
prio Filio suo non pepercit, sed propter te tradidit
flagellandum (*Rom. viii, 32*). Non pepercit Filio suo
naturali, consubstantiali sibi, et coæterno, et im-
passibili, quin pro salute tua ipsum faceret nasci in
tempore, et passibilem; et flagellis contereret, sicut
scriptum est: *Dominus voluit eum contere in in-
firmitate (Isai liii, 10)*. Et quomodo parcat tibi filio
adoptivo, cum sensus tui proni sint in malum?
Quin in chamo et freno maxillas tuas constringet,
ut saltem vexatio det tibi intellectum: quatenus ad
ipsum approximare cogaris, qui licet moleste, salu-
briter tamen flagellat omnem filium quem recipit
(*Hebr. xii, 6*).

CAPUT XLI.

De sexta et septima effusione sanguinis.

132. Sexta effusio sanguinis, quæ rosam passio-
nis rubricavit, in fossione clavorum copiosissime
invenitur. Quis enim de fossis, imo et de perfossis
manibus pedibusque innocentis Jesu copiam sacrati
sanguinis dubitet effluxisse? In torrentibus hujus
sanguinis rosa nostra purpurata est; quia vere hic
ardentissima charitas, hic rubicundissima passio in-
venitur. In hac magnitudine passionis magnitudo
consideretur charitatis: ardorem rosæ charitatis,
ruborem considera passionis. Quis unquam tam
gravia, tam pudenda passus fuit? Deus est qui pati-
tur, nec in aliquo sibi durum torcular passionis
alleviat, qui servis suis vel omnino auferre, vel al-
leviare, vel breviare vires tormentorum consuevit,

23

Non pepercit sibi qui suis parcere novit. Hujus rei **A** evidentiam vides in Evangelio Joannis, ubi cum ab his qui ad ipsum venerant capiendum, ei diceretur, quod ipsum quærent, subjunxit: *Ego sum, quem quæritis. Si ergo me quæritis, sinite hos abiret* (Joan. xviii, 8). O ardor verissimæ charitatis! Manifestat et tradit se charitas ipsa sævientibus inimicis, non parcens sibi, rogatque pro suis, ut parcat illis. Captus ergo post plurimas illusiones tam Judæorum, quam Gentium, post sanguinis plures effusiones, clavis immitibus, manibus simul et pedibus perforatur et configitur ligno crucis Salvator noster, mitissimus Jesus. Intuere et respice rosam passionis sanguinæ, quomodo rubet in indicium ardentissimæ charitatis. Contendunt passio et charitas: illa, **B** ut plus ardeat; ista, ut plus rubeat. Sed mirabiliter per ardorem charitatis fit passio rubea, quia si non diligeret, non pateretur: et in passionis rubore, maxima et incomparabilis ostenditur charitas. Sicut enim rosa per frigus noctis clausa, solis ardore surgente tota aperitur, et foliis expansis in rubore demonstrat ardorem jucundum: ita flos cæli deliciosus, optimus Jesus-Christus, qui multo tempore a peccato primi hominis, quasi in frigore **133** noctis clausus fuit peccatoribus, nondum plenitudinem impendens; tandem plenitudine temporis accedente, radiis scilicet ardentis charitatis, in omni corporis sui parte apertus est, et rosæ charitatis ardor in rubore sanguinis effusi refulsit. Vide ergo quomodo hoc flore rosæ floruerit optima Vitis nostra, rubicundus Jesus. Vide totum corpus, sicubi rosæ sanguinæ florem non invenias. Inspice manum unam et alteram, si florem rosæ invenias in utraque. Inspice pedem et unum et alterum: numquid non rosci?

133. Inspice lateris aperturam, quia nec illa caret rosa, quamvis ipsa subrubea sit propter mixturam aquæ: quia, sicut narrat evangelista, *Cum unus militum lancea latus ejus perforasset, exivit sanguis et aqua* (Joan. xix, 34). Ipse est enim qui venit per aquam, et non per aquam solum, sed per aquam et sanguinem optimus Jesus Christus. O suavissime universorum Domine et Salvator bone Jesu, quales tibi condignas gratiarum referre poterò actiones; qui a principio ortus tui, usque ad mortem durissimam, imo et post mortem, pro me pretiosissimum sanguinem tuum effudisti, qui ardorem excellentissimæ charitatis tuæ tam crebis sanguinis tui effusionibus manifestare curasti? O quam multo numero foliorum multiplicata et exornata est rosa tua! Quis omnia ista enumeret? Numera guttas sanguinis effusi de dulcissimo corpore dulcissimi Jesu, et habebis passionis charitativæ folia enumerata. Singulæ enim guttæ sanguinis sui, folia sunt rosæ sanguinæ passionis ipsius. Sed ideo ad alia transeamus, quia septimam sanguinis dominici effusionem jam breviter diximus, cum de apertura lateris doceremus, unde exivit sanguis et aqua, per quæ Baptismatis accepimus sacramentum.

CAPUT XLII.

De croco abstinentiæ vitis nostræ.

134. Crocum etiam abstinentiæ in nostra vite, dulcissimo Jesu Christo sentimus floruisse. Qui non propterea abstinens fuerit, ut castigaret corpus suum, et in servitatem redigeret, ne forte reprobus efficeretur; sed ut nobis formam daret et documentum abstinentiæ: sicut in circumcissione et baptismo, quæ non ad emundationem suam accepit, qui semper fuit mundissimus et omnium emundator, sed ut obedientiæ nobis formam justitiæque donaret. Sine dubio virtutem habuit abstinentiæ. Rex virtutum, et præ omnibus sanctis præteritis et futuris excellentius semetipsum macerans, non necessitate, sed voluntate. Sed objicitur nobis sententia de verbis ipsius Domini Salvatoris de se dicentis, *Venit ad Judæos Joannes Baptista non manducans, neque bibens, et dixistis: Dæmonium habet*; item, *Venit Filius hominis manducans et bibens et dicitis: Ecce homo vorax et vinarius, amicus publicanorum et peccatorum* (Matth. xi, 18, 19). Ecce testimonium Veritatis, quod Joannes non manducavit neque bibit: et quod ipse Jesus et manducavit et bibit, Nunquid ergo Joannes in abstinentiæ virtute præcellit nostrum dilectum Jesum? Nequaquam.

135. Sed notandum quod duplex est abstinentiæ virtus. Una intus in mente, altera foris in actu. Et ea quidem quæ in mente est, semper est habenda: ea vero quæ est in actu, rerum ac temporum qualitate manifestanda est. Bene autem Joannes, qui purus homo erat, abstinentiam tam in mente quam in corpore exercebat, ne forte contaminaretur: sed homo noster verus Jesus, qui maculari non poterat, cibus et potibus pro tempore utebatur, ut convescentes sibi ad virtutem attraheret abstinentiæ, cæterasque virtutes. Nec credas ullo modo majorem esse virtutem omnino abstinere a cibus, quam ipsis cibariis uti moderate. Difficillimum est enim in cibariis modum servare omnimodum, ita ut ultra quam naturæ potest sufficere, nihil sumatur, nec ipsi naturæ aliquid de necessariis subtrahatur. Si ergo contingat aliquem habere virtutem abstinentiæ cum Joanne, scilicet ut ipsam mente et opere exerceat, non **D** condemnet eum qui abstinet cum perfectissimo Jesu, id est, qui abstinentiam, prout tempora exigunt et personæ, pro utilitate, vel propriis corporis, vel proximi **134** nunc intendit, nunc remittit, observans tamen in omnibus omnia quæ circa virtutem abstinentiæ sunt servanda, ut semper vitii abstinentiæ oppositi, id est gulæ, crimen evitet. Cujus vitii abusiones hoc versu notantur:

Præpropere, laute, nimis, ardentem, studiose.

Præpropere enim comedunt et bibunt, qui tempus comedendi præveniunt, sola voluptate, non necessitate coacti. Legimus in Vita Patrum de sanctis Patribus, qui hospitem spiritualium charitate devincti, tempus consuetum ciborum anticipaverunt: sed comedendo in charitate, se nequaquam solvissent

jejunium æstimabant; ita ut etiam aliqui post talem refectiuunculam Missarum celebrare solemniam non timerent: quod quamvis nobis non conveniat trahere in exemplum, ut similiter faciamus, quoniam quidem ab eorum perfectione nos nimium separamur, eos tamen sine peccato talia fecisse confidimus, quæ nequaquam nisi Spiritu sancto ipsis veraciter revelante fecissent. Laute comedunt, qui delicatis utuntur cibariis sola delectatione attracti: quibus non sufficit naturalis sapor carniū, sive piscium, quem Creator illis imposuit; sed modis naturæ contemptis quærunt adulterinos sapes piperis et salsamentorum variorum, ut sibi appetitum faciant comedendi, non metuentes optimum hominum Creatorem vituperare in creaturis, dum alios illis sapes ipsi faciunt, quam Creator naturæ earum præstiterit. O quantum hujusmodi alienos sapes homo Christianus vitare deberet, si adverteret dulcissimum et sapientissimum Dominum suum fecisse omnia bona valde, cujus creaturas vere bonas nullus nisi malus alterare consuevit! Consuevit dico, quia quandoque lautioribus uti cibariis pro infirmitate corporis repellenda, palato non alludente, sed renite te cibariis; nulla vel parva culpa est.

136. Ad eorum igitur confusionem, quorum, ut Apostolus ait, *deus venter est, et gloria in confusione eorum* (Philipp. III, 19, 18), quos idem asserit flendo inimicos esse crucis Christi, et imitatores illius pauperrimi et miserrimi divitis; qui epulabatur non aliquando pro sanitatis remedio, sed pro voluptate quotidie splendide; propter quod nec guttam aquæ, cum in inferno sepultus esset, meruit impetrare, ut refrigeraretur lingua ejus ardens profecto in flamma (Luc. XVI, 19-26), quæ alienis semper et superfluis fuerat saporibus delectata: nec naturali aquæ frigore meruit refoveri, qui in voluptatibus suis naturæ saporem adulteraverat: ad horum, inquam, confusionem gentilis hominis memorare sententiam non gravabor, ut erubescat nomine christianus, cum a meliore se ipsum ignorante docetur, qui neque creaturas per Creatorem venerari sciebat, nec asperos sciebat pati sapes pro Christo, quem vel nescivit, vel non credit pro se in crucis patibulo vinum myrrhatum bibisse cum felle mixtum: sed soli naturæ consentiens contra voluptuosos exclamat:

*O prodiga rerum
Luxuries, nunquam parvo contenta paratu,
Et quæditorum terra pelagoque ciborum
Ambitiosa fames, et lautæ gloria mensæ!
Discite, quam parvo liceat producere vitam,
Et quantum natura petat. Non erigit ægros
Nobilis ignoto diffusus consule Bacchus,
Non auro gemmisque bibunt; sed gurgite puro
Vita redit: satis est populis fluviusque Ceresque.*

(LUCAN. Pharsal. lib. IV, vers. 375-381.)

id est, aqua et panis. Hæc satis concordant cum illa usitata sententia et vera: *Panis et aqua vita*

A hominis (Eccli. XXIX, 28). Nec adhuc conteruntur hac confusione durissimæ frontes voratorum tam ipsius Veritatis verissimi Jesu, quam Apostolis ejus, imo ne gentilis quidem hominis reprehensione et eruditione percussæ, et dicunt, Christiani sumus: non tamen recipiunt vocem Christi in Apostolo loquentis et monentis, *Curam carnis ne feceritis in desideriis* (Rom. XIII, 14). Unde frequenter evenit, ut cum adhuc escæ eorum sint in ore eorum, ira Dei, ascendat super eos (Psal LXXVII, 30, 31): et qui deduxerunt in pessimis terminis dies suos, in puncto ad infernum descendunt; ubi vermis comedens ipsos non moritur, et ignis non extinguitur, pro deliciis brevibus mala recipientes sempiterna.

B 137. Nimis comedere quid sit, omnibus notum est. ~~135~~ Nimis enim comedit, qui ultra quam naturæ suæ sustentandæ possit sufficere, sumit alimenta, maxime si hoc scienter fecerit. Evenit enim non raro, ut homo suis laboribus consideratis plus vilium sumat alimentorum, ut in labore possit subsistere, et timore deficiendi cogente mensuram refectionis excedat, a quo peccato vix credo aliquem esse immunem. Sed talia peccata crebris confessionibus, intermixtis voluntariis abstinentiis, statim ut deprehenduntur, purganda sunt. In nullo autem genere ciborum illud vitium superfluitatis ciborum et potuum excusatur. Cum etiam legatur, quod *peccatum Sodomæ fuit abundantia panis* (Ezech. XVI, 49), et diabolus tentaturus Dominum non de alio aliquo quam de pane tentavit (Matth. IV, 3), sciens profecto in nimio sumptu panis peccatum non deesse, qui primos parentes, et per ipsos omnes homines unius pomi comestione decepit: quamvis non ita facile in cibis vilibus mensura excedatur, ubi sapor non decipitur, sicut in cibariis laute præparatis et saporibus alteratis.

D 138. Ardenter comedere, est cibos vel potus cum nimio desiderio sumere, quod tam in vilibus, quam in delicatis potest cibariis evenire. Cujus rei exemplum habemus in Esau, qui vilis cibi delectatione attractus, ultro vendidit Primogenita sua. Ita enim habet Genesis, quia veniente Esau de agro vidit Jacob fratrem suum coquentem lenticulam: cui dixit, *Da mihi de coctione tua hac rufa, quia oppido lassus sum*. Et facta pactione cum Jacob de venditione primogenitorum, comedit in voracitate coctionem nimis desideratam, et dignitatem primogenitorum amisit: quia enim nimium ardenter desiderabat lenticulam. *En, inquit, morior; quid mihi proderunt primogenita?* (Gen. XXV, 29-32.) Non est dubium quin ardenter comederit acceptum, quod tam ardenter fuerat desideratum. Miserere, Domine misericordissime Jesu, mihi miserrimo peccatori, qui nullam diem sine peccato hujusmodi me sentio præterire; ne per talem excessum, fidei tuæ qua tibi genitus sum, merear perdere dignitatem. E contra et sanctissimos Eliam et Joannem Baptistam carnibus nullis usos fuisse

accepimus, et per sobrietatem temperantiæ eos nullum ex hoc omnino meritum perdidisse.

139. Studiosè comedere est in cibis vel in potibus nimis diu immorari. De hoc expertis loquimur, et utinam non essemus experti, nec unquam experturi. Frequenter solet accidere, quod sumptis cibariis quæ secundum consuetudinem necessitati sumentis possent et deberent sufficere, quædam surgat nova delectatio, quæ facit hominem improvidum, et insidias diaboli non caventem illi cibo eum tanto studio inhærere, tanquam nihil ante comederit, vel intra multos dies post hoc nil sit sumpturus ciborum. At qui gulæ speciem in se deprehendunt, auxiliante Deo huic facile possunt resistere, quia impetus ejus non longius durat, quem dum a mensa surgatur et illius quod tanto studio desideratur memoria subducatur. Sunt autem pluri, qui tale studium comedendi, nec peccatum existimant, nec etiam cuiquam suggerenti esse peccatum, fidem adhibent, habentes in consuetudine damnabili, nulli desiderio resistere, quod possit a natura aliqua obumbratione defendi: nec ponunt aliquam metam desiderio comedendi, donec tempore deficiant fatigati. Sed christianus homo comedit ut vivat, non vivit ut comedat, sicut quidam ait. Ideoque et illud bene de inutilibus et voracibus:

Nos numerus sumus, et fruges consumere nati.

(HORAT. *Epist.* lib. I, ep. 2, vers. 27.)

Christianus autem non sic: sed semper ita surgat de mensa, ut adhuc habeat appetitum plura sumendi, et eum qui adhuc esset implendus cibariis, Domino Jesu pro grato munere conferat appetitum, qui pro nostra salute sæpius esurire voluit et sitire. His et aliis similibus rationibus unus aliquis inductus tanta se abstinentia macerat, ut nimia consumptus inedia in languores incidat diuturnos; ut nec sibi, nec aliis valeat omnino prodesse, imo fiat etiam omnibus gravis, qui si gravarentur, ipse potius alleviare deberet. Quis ista docet? quis ista sapiens faciet? Ignorant tales, quod

Virtus est medium vitiorum, et utrinque reductum.

(HORAT. *Ibid.* ep. 18, vers. 9.)

Est enim quoddam medium inter nimis comedere, et nimis abstinere; et illud medium est virtus: hoc est tantam **ASB** sumere alimentorum, ne nimis debilitetur natura; nec tantum, ut vitia vegetentur. Quod si omnino tale medium servare non potest, tamen hoc cavere potest, ne nimis a medio recedatur: id est, ut ille qui minus comedit quam debeat, non nimis abstineat; ut ille, qui comedendi mensuram excedit eam non nimis excedat, ut corpus non nutriatur vitiis, sed virtutibus conservetur.

140. Quare autem flos croci abstinentiam signat, color ipsius ostendit: facit enim suos cultores abstinentia croceos, flori croci assimilés. Non enim potest facies esse rubicunda cum stomacho abstinentiæ. Multitudo autem florum croci multas species designat. Non enim est abstinentia solummodo

A cibi et potus: sed etiam somni et lasciviæ, et vestimentorum, et aliorum quorumlibet commodorum, quæ corpori superflue tribuuntur; vel balneorum, unguentorum, musicorum instrumentorum, et cantilenarum, et cæterorum hujusmodi, quæ sensus humanos corrumpunt animumque subvertunt. Quod autem quædam folia rubei sunt coloris, signat charitatem semper debere immixtam esse operibus abstinentiæ; quia si quis sine charitate corpus suum ita tradat, ut ardeat, nihil ei prodest (*I Cor.* XIII, 3). Quosdam enim esse qui non propter charitatem Dei, sed propter vanam gloriam se macerant abstinendo, ostendit ipsa veritas Dominus Jesus dicens discipulis suis: *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, qui exterminant facies suas, ut videantur ab hominibus jejunantes. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam Matth.* VI, 16). Quare? Quia non sunt verus crocus, qui carent rubris foliis charitatis, sine qua nullum opus perfectum est. Ipsa enim est virtus, de qua dicitur: Qui habet unam, habet omnes, et quam qui non habet, illud quod habet auferetur ab eo.

CAPUT XLIII.

De odore florum Vitis.

141. Jam ad odorem florum Vitis nostræ accedamus, rogantes ipsum dulcissimum Jesum, ut su odoris dulcissimi fragrantia corda nostra dignetur aspirare, ut de ipso dulcia et sentire et dicere valeamus. Quid autem dicere de hoc odore poterimus? **C** Mirabilis, et supra quam potest credi aut cogitari, inæstimabilis est iste odor vitis nostræ, Floruerunt et alii sancti palmites, in quibus ipse profecto floruit; sed certissimi viri illi soli capiti nostro optimo Jesu clamabant, nempe illa spiritalis sponsa, *Meliora sunt ubera tua vino; fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum; ideo adolescentulæ dilexerunt te. Trahe me post te; curremus in odorem unguentorum tuorum Cant.* I, 1-3). Non est mirum si odor est inæstimabilis nimis, qui de hac Vite nostra florente procedit, si nomina ejus diligentius attendamus, quæ sunt Jesus, Christus, Nazarenus. Jesus autem, ut scitis, Salutaris vel Salvator interpretatur; de quo Psalmus, *Converte nos, Deus, salutaris noster Psal.* LXXXIV, 3): et iterum, *Salvasti nos de afflictibus nos (Psal.* XLIII, 8). Quis autem in afflictione positus salvari nolit? Si vis salvari et attrahi odore hujus nominis salutaris, quod effusum est sicut oleum, incipe delectari in dulcissimo Jesu, et confidenter require in vero salutari salutem, non imitando illos qui lætantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (*Prov.* II, 14), in quibus salutem suam constare putant; sed potius eam, cujus spiritus exsultavit in Deo salutari suo (*Luc.* I, 47), quæ nominis hujus salutaris odorem tanto suavius attraxerat, perfectiusque senserat, quanto illi fide, spe, et charitate vicinior fuerat, quæ ipsum de suis visceribus genuerat, nempe verum et perfectum Deum et hominem, salutarem Jesum. Non ignorabat enim qualiter sine omni carnali concupiscentia con-

ceptus, qualiter sine omni dolore ex ipsa natus; quomodo a pastoribus prædicatus, quomodo a Magis adoratus, quomodo virgineo lacte suo nutritus, quomodo a Simeone et Anna commendatus. Noverat, inquam, hæc omnia, et multo plura virgo illa fidelissima, et perfectissima fide salutarem veri salutaris sequebatur odorem. Nec poterat non sperare in eum, quem fide perfectissima cognoscebat et posse, et scire, et velle salvare omnes desiderantes salutem, Quantum enim quis credit, tantum **187** sperat: quantum sperat, tantum amat. Quanto ergo hæc optima Mater perfectior fuit in fide, tanto in spe fortior et in charitate ferventior, omnem cogitatum suum jactans in eum.

142. *Oleum enim effusum est nomen tuum.* Quare? Quia oleo nutriuntur infirmi, pascuntur famelici, lumina reparantur. Quis enim tam infirmus, qui hoc oleo salutari, nomine scilicet salutiferi Jesu, curatus non fuerit, dummodo velit curari? Ita enim ait ipse Salvator cuidam languenti, qui jacebat ad piscinam probaticam: *Vis salvus fieri? Et ille: Domine, hominem non habeo, ut cum mota fuerit aqua, mittat me in piscinam (Joan. v, 6, 7).* Stulte, ecce oleum salutiferum salutaris Jesu, cujus nomen est sicut oleum effusum. Quid tibi cum aqua? Si vis recipere salutem, ecce fons olei misericordiae, in quo te nullus prohibet baptizari, cujus nomen est effusum oleum, id est omnibus gentibus manifestum, quo oleo uncti infirmi sanantur. Quomodo cum audis et intelligis supereminentem misericordiam optimi Jesu **C** (qui propter te redimendum de sinu Patris descendit ad terras, te misericordissima passione redemit), non oboritur tibi certa spes, quod te redemptum tanto pretio nolit perdere, quem de cælo venit redimere? Jam ergo sic cogitanti, sic speranti oleum nominis Jesu tibi effusum est. Unge te, ut saneris; id est spera in misericordia Salvatoris, qui salvat omnes sperantes in se.

143. Nihilominus autem et oleum hoc pascit te, si famelicus es, si esuris, verbum est. In hoc verbo Dei optimi Jesu invenis quod te satiet, si dictis et factis ejus aurem cordis tui velis inclinare. Sanat enim animam esurientem quidquid dixit vel fecit dulcis Jesus. Quod si esuris et sitis justitiam, sanabit te verbum oris ejus, qui dixit: *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur (Matth. v, 6).* Addet quoque ignem ad oleum: quod huic nomini Jesu optime convenit; quia hujus nominis virtute fides confirmatur, charitas exardescit. Pauci enim fidem habuerunt ante hujus olei effusionem, id est ante prædicationem nominis tui, o bone Jesu: pauci igniculo charitatis arserunt. Sed ecce illa effusione, quanti fide illuminati? quanti charitate conflagrarunt? Dedit odorem, id est bonam famam, oleum nominis tui effusum, oleum Jesu, et patuit te esse etiam Christum, id est unctum. Sic enim ait Psalmus de te: *Unxit te, Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præconsortibus tuis (Psal. XLIV, 8).* Ergo et oleum

A tibus conficitur. Quid ergo mirum, si hæc Vitis admirabilem dedit odorem, quæ et uncta est, et florens? Nazarenus enim Florens interpretatur.

144. Vitis nostra Jesus Christus Nazarenus, id est salutaris, uncta et florens, qui non attraheret omnes, qui salutem, gloriam, divitias vel delicias concupiscunt? Venient omnes ad Vitam hanc. Dabit enim Jesus salutem, quia salutaris est: dabit Christus regnum, in quo gloria cum divitiis habetur, quia unctus est, quod proprie ad reges pertinet: dabit Nazarenus delicias, quia florens est. Quid enim jucundius flore? Multi autem, imo omnes, id est omnium virtutum flores in nostro Nazareno sunt, quarum delectabili odore totum mundum traxit post se. Nam qui veniunt ad ipsum propter humilitatem, violæ ejus sequuntur odorem; qui propter castitatem, lilii; qui propter charitatem passionis, rosæ; qui propter abstinentiam, croci sequuntur odorem. His ergo virtutibus optimi Jesu Christi ubique prædicatores tanquam quodam pretioso unguento effuso extraxerunt odorem ejus, et adolescentulæ odore ejus mirifico delectatæ cucurrerunt post unctum Jesum. Et adhuc nimirum currunt clamantes in toto corde suo, *Trahe me post te, ut curramus in odore unguentorum tuorum;* scientes quod neque volentis, neque currentis, sed solius Dei miserentis est. Superat autem omnes odores omnium virtutum uncti Jesu odor crucifixi, ubi perfectio præcipue efflorebat, et de floribus vulnerum suorum inæstimabilem odorem effundit. Fracto enim alabastro mundissimi corporis virginalis dulcis Jesu effusum est unguentum sacratissimi sanguinis. Ipsa quoque anima, in qua sine dubio redolebat unguentum spiritus septiformis, emissa, dilatatus et dispersus est odor Vitis nostræ florentis non per terras solum, sed et per **188** inferos; et suscitati sunt mortui, qui tam ad vitam corporis quidem, quam ad vitam animæ quotidie suscitantur, quia domus Christi, id est Ecclesia, impleta est ex odore unguenti nostræ Vitis præcipue in passione florentis. Conscissus est saccus corporis Domini Jesu, ceciderunt grana sanguinearum guttarum, quæ adhuc a fidelibus mente colligi possunt, et ab accedentibus ad crucem fideliter ac devote colliguntur. Pretiosissimus vero thesaurus et incomparabilis, guttæ sunt sanguinis Jesu Christi.

145. Accede huc, o fidelis anima, et collige tibi reliquas epularum sponsi tui; micas gratissimas, folia rosarum. Ecce in quanta multitudine distillant de manibus simul et pedibus, necnon et de latere dulcissimi crucifixi Christi Jesu. Non est morbus animæ, cui his floribus mederi non possis. Collige tantum folia florum florentis Jesu, stillas sanguinis rubicundi: et tanquam pilulas, sine quibus esse nolo, in cubiculo cordis tui reconde. Erit tibi illarum sapor et odor in medicinam salubrem, morbos, si qui fuerint, repellentem venturosque caventem. Vide tantum, ne unquam sine illis esse velis, quæ vere nomen habent, quolibet fidei dicente, sine quibus esse nolo. Hauri ergo toto cordis tui affectu

odorem Vitis veræ Jesu Christi Nazareni, et delectare in illo, sicut Pater cœlestis in illo delectatus fuit, ut vere dicere potuerit: *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus* (Gen. xxvii, 27). Vere pleni, in quo habitat omnis plenitudo divinitatis, in quo omnes thesauri sapientiæ et scientiæ reconditi sunt (Coloss. ii, 9, 3).

146. Est autem adhuc causa, quare tanto Crucifixus odore fragraverit. Modicus vel nullus est odor corporis cujuslibet animalis viventis: sed cum igni caro apposita fuerit, quam suavis, quam delectabilis inde procedat odoris fragrantia, nullus ignorat. Attendamus ergo, quis et quantus ignis corpori nostræ Vitis appositus fuerit. Flagrabat interius incendio charitatis immensæ, exterius passionis ardore verissimum, et gratissimum, et saluberrimum holocaustum in ara crucis crucifixus Jesus. Quod holocaustum simile isti? Nullum vero, quia nullum sic totum incensum dicitur: et si istud dicebatur vere holocaustum, quod totum ardebat, cum tamen ibi arderet sola caro; quanto verius nostra victima diceretur holocaustum, quod intus et foris incomparabiliter ardebat? Ardebat et totus Laurentius, Vincentius, alique quam plurimi, sed nihil ad hunc. Quis enim ardori fornacis crucis aliquod audeat supplicium comparare? De quo superius nos multa meminimus posuisse exempla. De holocausto igitur nostro crucifixo Jesu incomparabiliter ardente inæstimabilis nimis odor processit: odoratusque est Dominus Deus Pater odorem suavitatis, et benedixit nobis, avertitque iram indignationis suæ longe a nobis, pace integre reformata, et sanguine rubicundi Jesu tam nostro, quam ipsius particeps pacis æternæ obside existente. Odoraverunt et alii plures ab oriente et occidente, ab aquilone et meridiano accurrentes, et ad hoc dulcissimi odoris corpus floridum congregati, ut de eo se satient, illo tamen integro permanente, impleverunt ipsius dulcissimi Jesu verbum dicentis: *Ubi fuerit corpus, ibi congregabuntur et aquilæ* (Luc. xvii, 37). Sed jam non cruda caro ista comeditur, optime percocta cum sit duplici igne charitatis et passionis. Unde tam delectabili odore incibriati non solum viri natura fortiores, sed et virgunculæ tenerrimæ currunt toto cordis affectu, omnibus viribus animi ad delicias crucis, hausturi delicias cordis sui, quantum in præsentī vita licet unguentorum defluentium largiter ab holocausto nostro tam validis ignibus ardente.

147. Non parum enim delicatum ardentis corporis adauxit odorem spiritualium unguentorum odor, id est gratuitorum collatio, quæ post passionem a Domino Jesu Apostolis sunt collata. Ante passionem enim Spiritus nondum erat datus quia Jesu nondum erat glorificatus (Joan. vii, 39): humiliato autem et exaltato ipso Jesu, defluxit unguentum Spiritus sancti a capite, id est a Christo, id est uncto, in barbam, id est in eos qui viriliter egerunt et confortati sunt, ut superarent in Domino: et non solum in barbam

A Aaron, id est non solum Christi Apostolis datum unguentum hoc, quod liquefactum fuit igne passionis Christi, ut daret odorem bonæ opinionis per omnem terram 189; sed quod descendit in oram vestimenti (Psal. cxxxvii, 2), id est in infima membra Ecclesiæ, quæ est tanquam Christi vestimentum. Quod ita impletum est et adhuc impletur, ut etiam in nationes Spiritus sancti gratia diffundatur (Act. x, 45), et sentiant Christi odorem spiritualis unguenti de summo capite omnium defluentem, quo mundæ fiant adolescentulæ, ut attrahant et diligant Unctum nostrum, et currant in odore unguentorum illius.

B 148. Nec mirum si vehementer delectentur duplici odore Vitis nostræ: uno qui ex unguentis, altero qui ex floribus procedit. Odoratur enim et odoratum sequuntur Jesum, imitantes bestiam quamdam, quæ odore cocti panis et recentis ita delectatur, ut ubicumque illum senserit, illum sequatur etiam usque ad interitum. Ecce ipso teste panis vivus, qui de cælo descendit (Joan. vi, 33, 41, 51), decoctus duplici igne charitatis et passionis, odorem suum longe lateque dispergit. Quis hunc non sequatur? Sequitur irrationalis bestia odorem panis cocti et consumendi: non sequetur homo rationalis odorem panis bis cocti Angelorum? Imo stultior est quam bestia, qui illius odoriferi panis odorem non intelligit et honorem, Sed præterire non possumus, quod transituri mare panem bis coctum necessarium habent. Quicumque ergo se in hoc mari magno hujus sæculi esse cognoverit, quod quia spatiosum est, cito transire non potest; et propter reptilia quorum non est numerus, periculosum est, quia et ventis et tempestatibus sævit; si securus vult esse, habeat hunc panem coctum fortissimum Jesum in nave crucis suæ, quem comedat, quem adoret, quo reficiatur, quo consoletur, quo, ut breviter dicam, ab omnibus periculis eruatur. Si enim, ut ait Psalmus, *illic naves pertransibunt* (Psal. ciii, 26), id est homines in crucibus suis Jesum sequuntur; quæ navis potius pertransivit, quam navis crucifixi Jesu? Secundum vero Pauli sententiam dicentis, *Quia Christo confixus sum cruci* (Galat. ii, 19), crucifigamur et nos cum Christo, crucem ejus, imo ipsum in cruce indeficienti cordis affectu amplexemur, in vivifico odore delectemur ardentis Jesu, qui de se dicit: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris et flores mei fructus honoris et honestatis, cujus spiritus est super mel dulcis*. Ejus, inquam, odore delectemur, unguentis charismatum ejus foveamur, pane cœlesti, id est corpore suo purissimo, confortemur: ut corpus ejus edentes, sanguinemque pro salute nostra effusum in nostram salutem bibentes, gustare possimus, et videre liceat per speciem in ænigmate, quia suavissimus est Dominus; ut etiam ipsius promissio perficiatur in nobis, quantum in præsentī vita fas est, qui dicit, *Qui edunt me, adhuc esurient: et qui bibunt me, adhuc sitient* (Eccli. xxiv, 23, 27, 29).

CAPUT XLIV

Quod flores inveniendi sunt in Vite nostra.

149. Postremo videamus, quia flores et visum delectant et odoratum. Licet comedi non soleant, suguntur tamen ab apibus, et de liquore e floribus expresso dulcissima sibi mella conficiunt. Apes ejusmodi, ut puto, sunt illi qui pennis contemplationis elevari sciunt et possunt, suaque ipsorum possunt alvearia, hoc est corporis curam, relinquere, et ad hortum deliciarum transvolare, in quo omnium florum divitias et divites delicias inveniunt. Hortus enim iste paradisi est. Ita habes enim in Cantico amoris : *Emissiones tuæ, o virgo Maria secundissima, paradisi (Cantic. iv, 13)*. Processit enim hic paradisi ab utero virginali, omni flore, omnique fructu refertus, sed fructibus interim dilatis. Flores istius paradisi videamus, legamus, vel potius sugamus. Convenit enim ut tales modo apes simus, quæ sciant sugere mel de petra. Idem enim est hortus et Petra, id est Christus. Si ergo flores quærendi sunt, ubi potius quærentur, ubi promptius invenientur, quam in dulcissimo Christo? Manifesti sunt flores virtutum et vulnerum ejus. Stat ecce expansis manibus, nudo corpore, manibus simul et pedibus perforatis. capite inclinato. Confortare nunc et elevare, anima mea misera et infirma, et alis fidei et spei ad hunc hortum charitatis enitere, et totum mentis intuitum per varia dispersum in unum collige, ac apum sedulitatem imitans **190** ad conficiendum tibi mel devotionis. ad paradisi charitatis ascende, accedens ad cor altum; quia ecce quem quæris, exaltatus est, et humiliatus. Non enim elevatus est in crucem, ut se difficilem præberet accedere ad eum volentibus: sed magis, ut omnibus posset paratior inveniri.

150. Accedens ergo cum fiducia ad hunc paradisi in extensione brachiorum cognosce, suscipe affectum paratum ad tuos, et te ad suos invitantis amplexus, et quodammodo miserabiliter misericorditerque clamantis : *Revertere, revertere, ut intueamur te (Cantic. vi, 12)*. Revertere, a mala voluntate a malis factis, ab obstinatione, a desperatione. Revertere, inquam, ad me, quæ a me aversa fuisti, ut intueamur te intuitu gratiæ, quo mulierem peccatricem, Petrum et Latronem respexi. Lege me librum vitæ scriptum intus et foris, et lectum intellige. Collige tibi flores meos sanguineos, ut paradisi illius possis januam introire, ante cujus fores Cherubim collocatus est cum gladio flammeo ac versatili. Valet enim scientia, quam ex me plenarie discere potes ad admovendum impedimentum Cherubim. Flores ergo sanguinis mei, gladii versatilis flammæ horrendas ac tibi formidabiles extrahant. Intra ergo, o anima, paradisi omnibus paradisi meliorem, nunc solo cogitationis quo potes affectu; ut postmodum anima et corpore et terrestrem, et cœlestem paradisi valeas introire.

151. Nec breviter amplexandus est hic paradisi, sed volandum est per singulos istius paradisi flores,

A et singulorum florum folia sunt sugenda: nunc ad dexteram, nunc ad sinistram rivulos et guttas sanguinis spargentem propius et interius accedendum. Undelibet quærenda devotio et gratia lacrymosæ compunctionis: utrinque considerandum, quam immites fixuræ clavorum, quam amara venarum ossiumque perfractio in manibus illius, qui cœlum fabricavit et terram, qui operatus est salutem in medio terræ, et inter horum considerationem frequenter repetendum. *Redde mihi lætitiā salutaris tui (Psal. L, 14)*, ad imitationem apis quæ inter volandum semper quemdam sonum habet, nec conticescit donec inter florem intraverit; ubi mellis optati dulcedinem colligit, et exsugit. O quam felix eris, si postquam intra florentis paradisi nostri flores sanguineos, vulnera dico, fueris intromissus; ab hujus mundi strepitu et tentationum incurribus, per dimidiam saltem horam omnino valeas liberari, et soli ei, ad quem introisti, vacans, gustare, et intelligere possis, quam bonus, quam dulcis est Dominus. Sic lustrandi sunt et pedes non minus sanguinis habentes; non minus quam manus, perfossi et ipsi et perfracti, sanguineis manantes guttis.

152. Tandem accedendum est ad cor humilimum altissimi Jesu per januam lateris lanceati. Ibi procul dubio thesaurus ineffabilis desiderabilis charitatis latet: ibi nova devotio invenitur, inde lacrymarum gratia extrahitur, dicitur mansuetudo, patientia in adversis, compassio in afflictis. Præcipue cor contritum et humiliatum ibi invenitur. Ipse Jesus complexus tuos desiderat, talis ut complectatur, expectat. Caput floridum multis spinarum aculeis confixum ad te inclinat, ut ad pacis osculum te invitet, tanquam dicat tibi: *Ecce quomodo configuratus sum, quomodo confossus, quomodo mactatus, ut te possim ponere super humeros meos, quæ aberraveras, ovis mea, et ad pascua reducere paradisi. Redde vicem, et super vulnera mea misericordia commovere, et pone me talem, qualem nunc vides, ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum (Cantic. viii, 6)*; ut in omnibus cogitationibus cordis tui, in omnibus operibus brachii tui mihi taliter, ut vides, signato possis similis inveniri. Conformaveram te imagini divinitatis meæ cum te crearem: conformatus sum imagini humanitatis tuæ, ut te reformarem. Tu ergo qui non retinisti formam divinitatis meæ tibi impressam in tua formatione, retine saltem formam humanitatis tuæ mihi impressam in tua recreatione: id est, si non retines qualem te creavi, retine saltem qualem te recreavi. Si non capis quantas virtutum divitias tibi dederim te creando: cape saltem, quantas in humanitate tua miserias propter te acceperim recreando; **191** et ad potiores, quam ad quas te formaveram, delicias reformando. Nam propterea homo visibilis factus sum, ut a te visus amarer, qui in deitate mea invisibilis non amabat. Da te ergo præmium incarnationi et passioni meæ, pro quo incarnatus simul

et passus dedi me. O dulcissime atque amantissime Jesu, Pater luminum, a quo est omne datum optimum, et omne donum perfectum, misericorditer respice humiliter tibi confitentes, et vere sentientes quia sine te nihil possumus facere : et qui dedisti te pro nobis in pretium, da, licet tanto pretio minus simus digni, ut tuæ gratiæ tam integri reddamur, ut conformati imagini passionis tuæ, ad eam quoque quam peccando amisimus, tuæ divinitatis imaginem reformemur.

153. Nec prætereundum est, quod apes de liquore florum collecto favum conficiunt, id est ceram in se mel continentem. Quid est hoc? Per ceram, tenacem memoriam accipe, quæ apta est ad recipiendum formam sigilli, et ad nutriendum ignem, si tamen in ea sit linum (*al.* lignum) : quæ cera mel in se continet dulcissimum, mundificativum, descensivum. Nos vero si vere spirituales apes sumus, de floribus nostri paradisi Nazareni, id est horti florentis floridissimi Christi, nobis memoriam componamus tenacem, quæ non qualibet tentatione dissolvatur, sed apta sit illa memoria recipere impressionem sigilli, id est crucifixi Jesu, ut illum semper in memoria habeamus, qui dicit, *Pone me sicut signaculum*. Signaculum enim regum Crux est, quam si in cordis nostri memoria portaverimus, tanti regionem Regis, quæ finem non habet, secure poterimus transire. Habet hoc sigillum imaginem crucifixi Jesu in ipso sigillo crucis multis fossuris effossam et expressam, sicut in sigillis imago regum exprimitur fodiendo. Habet et superscriptionem titulum a Pilato conscriptum, *Jesus Nazareus Rex Judæorum* (*Joan.* xix, 19). Hujus superscriptionis significationem spirituales consequetur, si quis hoc sigillum crucis gestare curaverit tenaci memoriæ impressum ; habebit Jesum, id est salutem, quod primum est in superscriptione. Salus autem, quæ ab omnibus sanæ mentis appetitur, in tribus consistit, ut quæ in tribus dictionibus exprimitur. In hac dictione, *Nazareus*, quod interpretatur Florens, voluptatem sive delectationem intellige, quia florum pulchritudo delectat. Unde in libro Sapientiæ luxuriosorum voluptas exprimitur his dictis : *Nulum pratum sit quod non pertranseat voluptas nostra. Coronemus nos rosis, antequam marcescant* (*Sap.* ii, 8). In hac dictione, *Rex*, divitiæ exprimentur. Reges enim divites esse solent super omnes quos regunt. In hac dictione, *Judæorum*, gloria accipitur ; quia uno modo Judæus Glorians interpretatur. Portitor ergo voluntarius sigilli regis nostri crucifixi Jesu fructum superscriptionis consequetur, ut sit salvus, scilicet ut voluptatem consequatur, sempiternam, torrente voluptatis summi Regis potatus, æternas quoque divitias thesaurizet in optimo Jesu, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ reconditi : in ipso quoque gloriatur sine termino, qui excelsus est super omnes gentes, et cujus gloria super cælos. Illuminat quoque domum cordis nostri, et fovet in eo ignem charitatis divinæ. Cera tenacis memoriæ

per lignum intelligitur ; ita tamen si sit in eo linum, id est exercitium spiritualis laboris, quod per linum intelligitur, sumptum de lino, quod multis laboribus conteri solet, ut ad utilitatem aliquam perducatur.

154. Si ergo in memoria nostra passionis Christi laborem habemus, potes accendi et ardere charitas [*al.* proprietas] ejus in nobis, qui illuminat tenebras ignorantiae nostræ, et accendit frigus tarditatis nostræ ut et nos parati simus pati pro illo, et cum illo, qui prior pro nobis passus est. In tali cera memoriæ nostræ debet esse mel, id est, delectatio de recordatione Crucis, quæ est mel dulcissimum. Quid tam amarum, quod in recordatione vivificæ passionis non possit dulcescere ? Certe legimus Hebræos cum exissent de Ægypto, venisse ad aquam amarissimam, quam nullus gustare poterat : cui cum Moyses lignum injecisset, dulcorata est (*Exod.* xv, 23-25), sic ut eam delectabiliter biberent. Quid apertius per aquam amaram, quam cujuslibet adversitatis amaritudo signatur ? cui cum lignum Crucis injicitur, id est est, cum passio dulcis Jesu consideratur, necesse est omnem passionem hominis levem videri respectu passionis dominicæ quam pro hominibus voluit sustinere Deus et homo, mediator Dei et hominum Dominus Jesus. Est et mel mundificativum, qua vere nihil est quod ita ab omnium vitiorum impulsu et contagiones cogitationem nostram purificet et in puritate conservet, sicut jugis memoria crucis et passionis Domini Jesu.

155. Est et mel descensivum, quia contra aliorum liquorum consuetudinem naturalem, quod in melle est purissimum, ad ima descendit, fæculentum vero ascendit. Quid per talem descensum, nisi virtus humilitatis designatur ? Quæ profecto virtus in passionis dominicæ memoria acquiritur et conservatur ; quia non potest quis non humiliari, cum recordatur pro se humiliatum Dominum majestatis. Indignum quippe esset hominem, lutum et cinerem, per sui elevationem illuc ascendere, ubi angelus perfectissimus in omni scientia et decore, quia humilitate caruit, non potuit remanere. Colligamus ergo nobis in floribus Vitis nostræ Domini Jesu talem memoriam, talem delectationem, ut stigmata Crucifixi nostri in memoria jugiter retinentes, ita in ipso, qui solus est dulcis, delectemur, ut omnes per ipsum præsentis vitæ amaritudines superemus, mundemur ab omni delicto, et in bonis operibus jugiter per humilitatis custodiam conservemur.

CATUT LXV.

De odore florum Vitis.

156. Superest ut dulci Jesu adjuvante dicamus, quid sit quod per odorem florum vitis omnia venenata præcipue effugentur. Cujus rei ratio citius invenitur, si quid serpentes significant, agnoscat. Quod autem de serpentibus dicitur, de aliis quoque venenosis reptilibus accipiat. Quid autem melius

per serpentes, quam diabolicas suggestiones accipiamus? Ad similitudinem enim serpentum reptant occulte per mentes hominum; sed subito, nisi agnoscantur, morsu mortales incautis affigunt: quod pæfiguratum accipimus in filiis Israel in deserto a serpentibus miserabiliter interemptis (*Num. xxi, 6*). Hujus interemptionis causam ponit Apostolus dicens: *Neque tentemus Deum, sicut quidam eorum tentaverunt, et a serpentibus perierunt (I Cor. x, 9)*. Quid est autem tentare Deum? Non credere Domino. Incredulitatis namque vitio urgebantur, eoque a serpentibus occisi sunt. Quid est autem desertum, in quo occisi sunt, nisi hic mundus, in quo vagamur, per Baptismum tanquam Rubrum transeuntes mare, liberati per nostrum legislatorem Dominum Jesum a servitute Ægyptiaca, qua ante Baptismi gratiam premebamur?

157. Si autem diligentius consideremus, cuncta pene vitia ex incredulitatis vitio inveniemus oriri. Quis enim vanam mundi gloriam quæreret, si perfecte crederet aliam esse futuram in cœlis immarcessibilem, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ humilibus conservantur? Putasne, huic gloriæ mundanæ tam incertæ, quam transitorie animum inclinaret? Nequaquam. Sed quod tales asserunt se Deo credere, provenit ex quadam consuetudine, quia totum pene mundum tali vident et audiunt fide teneri. Quod si infidelium numerus excresceret, et nomen Christi non possent sine pœna, vel sine timore confiteri; citius audires eos quod corde gerunt, lingua propalare et verbis etiam abjurare eum, quem factis denegare non timent. Simile est de avaris, qui cœlestes non curant divitias; et de invidis, qui charitatis laudem et præmium non attendunt; et de iracundis, qui in patientia animas suas non possident; et de acediosis, qui pro æterno commodo labores subire refugiunt temporales; et de luxuriosis, qui cœlestibus voluptatibus mentis oculum non intendunt, et de gulosis, qui panem illum delicatissimum angelorum suis epulis terrenis postponunt: quia si ea quæ futura promittuntur, vere crederent, nequaquam terrenis tam ardenter inhiarent. Propter ergo incredulitatem suam dantur, non solum vulnerandi per tentationes, sed etiam **193** occidendi per veneni sui infusionem serpentibus ignitis, id est, dæmonibus illius maximi et tortuosi serpentis primi perversoris ministris, qui illos secum pervertunt, et incendiis æternis addicunt, quos in hac vita incendio suarum pravarum suggestionum corrumpunt.

158. Sed remedium attendamus, per quod vitium incredulitatis correctum est. Dixit Dominus ad Moysen: *Fac serpentem æneum, et pone in ligno erecto; quem qui intuiti fuerint, a serpentium morsibus sanabuntur (Num. xxi, 8)*. Cujus serpentis mysterium ipse Dominus Jesus curavit exponere, dicens: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis; ut omnis qui credit in illum, non pereat (Joan. iii, 14, 15)*. Videsne, quorsum fe-

A ramur? Prorsus an exaltatum in cruce benignum Jesum, qui optime serpenti æneo et exaltato comparatur. Serpens enim dicitur mortifer, quia per suggestionem serpentis mors intravit in orbem. Æneus vero, quia charitatis simul et passionibus ignibus conflatus, passionis sanguine rubricatus, ad modum æris in resurrectione induratus est, quia ultra non moritur. Exaltatio autem serpentis exaltationem crucifixi Jesus figurat. Hic est serpens, quem increduli a malignis spiritibus vulnerati, ad crudelitatem conversi, si volunt salvari, respicere commonentur. Est enim serpens iste de virga Moysi transformatus. Per virgam, quæ est insigne regium, Deum intellige: per serpentem vero, cujus suggestionem primi parentes mortui sunt, hominem mortalem accipe. **B** Mutata est virga in serpentem, quando Verbum caro factum est, assumens quod non erat, id est humanitatem, manens quod erat, id est Deus. Sicut ergo factus serpens Magorum Ægyptiorum serpentes devoravit (*Exod. vii, 10, 12*): sic Deus factus homo inimicorum suggerentium peccata, et fraudes evacuavit, maxime tamen cum esset exaltatus in cruce, cum sanguinis sui flores ostenderet, et florum, scilicet virtutum suarum odorem per totum mundum effunderet, et corda quibuscunque vitiis vulnerata sanaret.

159. Respiciamus igitur et nos in faciem serpentis ænei elevati, Christi, si volumus a pravorum dæmonum suggestionibus serpentinis liberari. Respicere autem, fide in ipsum tendere est: quod non infirma, sed forti et perfecta fide completur. Sunt autem qui quidem ore confitentur quoniam christiani sunt, factis autem negant: quos non puto fide tendere in crucifixum pium Jesum. Ut autem hoc per similitudinem aliquo modo ostendamus: similis est enim fides vino, quod tantum colorem habet vini, sed a sapore veri vini et viribus est alienum. cujusmodi vinum non credo fideliter Deo acceptum, sed quale in Cantico canticorum laudatur, ubi ipse sponsus ad sponsam ait, *Guttur tuum, sicut vinum optimum*. Et illa statim respondet, *Dignum dilecto meo ad potandum, et dentibus ejus ad ruminandum (Cant. vii, 9)*: et post pauca, *Dabo, inquit, tibi vinum conditum et mistum malorum granatorum meorum (Cant. viii, 2)*. Ecce quale vinum erit placens dilecto, et quod in amorem nostri illum accendat. Est namque vinum optimum fides perfecta, cordis sententia, et oris confessione pariter concordante. Et quod subditur, *Dabo tibi vinum conditum*, fides bonis virtutum operibus condita et exercitata intelligitur. Tali fide tenditur et intenditur in pium Deum, non fide ficta, operibusque carente, sine quibus fides mortua est. Demus ergo dilecto nostro pio Deo vinum optimum fidei perfectæ, et vinum diversis aromatibus virtutum saporosum: et sic intueamur in faciem ejus, pro nobis ad similitudinem serpentis ænei in cruce suspensi. Et quoties alicujus serpentinæ tentationis morsu nos cognoverimus vulneratos, ad crucem curramus, et ad thronum crucis quandoque ignominie,

nunc summæ gloriæ accedamus; et fide, et spe, et charitate in liberatorem piissimum intendentes, per mortem nostri Serpentis, qui mortem antiqui serpentis occidit, a serpentum morsibus petemus ac poterimus liberari.

194 CAPUT XLVI.

De fructu Vitis nostræ, seu Christi, pro nobis passi et crucifixi.

160. Quia docente et ducente, ut spero, nos pariter pio Jesu, duce optimo et doctore, prolixiorem multo quam speravimus, sermonem habuimus de floribus Vitis nostræ; nunc eodem nos adjuvante, qui usque in finem diligit et dirigit suos, in cujus manu sumus et nos, et sermones nostri; ad fructum ejusdem vitis animum acclinemus, florum dispendium fructuum compendio redempturi. Confortata est enim scientia fructus Vitis nostræ hujus, et non potest ad eam nostri ingenioli tarditas elevari. Ut ergo omnes abscindamus ambages, si fructus perquiramus, præcipue redemptio est plantata in terra benedicta, in Virgine virginum Maria. Illa Vitis vera, dulcis Jesus, apparuit in nativitate, præcisa in circumcissione, circumfossa in insidiis, perfossa clavis, ligata vinculis multiplicibus, fronduit in virtutibus, fructificavit in passione; et redemit hominem, quem alio modo redimi non conveniebat. Sed dicis: Quomodo dicitur in passione fructificasse, qui paulo ante dictus est in nativitate [fort. passione] floruisse? Nunquid idem sunt flores et fructus? An ita subito sine intervallo temporis fructus suum florem secutus est? Non enim id videmus fieri in rerum naturis: præcedunt enim flores, et intercedit multi temporis intervallum, ut fructus ad maturitatem perducatur. Quod nos verum quidem esse fatemur; verum ea quæ habemus præ manibus, non tantum humana, sed et divina sunt; unde non sequuntur rerum naturas in omnibus, sed naturæ magis suum sequuntur auctorem.

161. Quod videlicet apertius intelliges, si diligentius volueris intueri in omni arborum genere, in ortu fructus florem decidere et perire; in hominibus quoque et fere cunctis animantibus fructus foliorum florem virginitatis abscindit. Non sic erat in nativitate Vitis nostræ. Beatissima enim Mater illius fructum quidem protulit benedictum non amisso virginitatis flore, imo magis per partum mirabilem et mundissimum est decorata; ubi lex, ubi jura naturæ abscissa sunt. Non est igitur magnum, si sine temporis intervallo flores Vitis nostræ non pereuntes fructus saluberrimus consecutus est. Protulit eum Mater pulcherrima flore virginali non perdit, protulit et ipse fructus redemptionis nostræ floribus virtutum non marcescentibus. Nec tamen caret ratione maturitas fructus accelerata. Patet enim quia secundum augmentum et diminutionem caloris, maturitas fructus vel accelerat, vel tardat. Vide ergo magnitudinem caloris, imo fervoris in patiente pio Jesu, et non miraberis fructus sui accelerationem. Ardebat incomprehensibiliter [charitatis intrinsecus, et

passionis extrinsecus igne, ut fructum nostræ redemptionis sine mora produceret. Productus est ergo botrus ille optabilis cunctis Patriarchis et Prophetis aliisque justis, scilicet redemptio nostra: quem fructum Ecclesia non solum ex his qui sunt sub tempore gratiæ, sed a mundi principio juste congregata, dulcem sibi fore gratulatur, dicens de sponso in Cantico amoris, *Sub umbra illius, quem desiderabam, sedi; et fructus ejus dulcis gutturi meo* (Cantic. II, 3).

162. Quid mirum, si redemptio justorum a diabolica tyrannide, a tenebris et umbra mortis, a carcere infernali, quo inclusi tenebantur, reductio in paradysum, Angelorum custodiæ deputatur? Quid mirum, præsentiam Christi fuisse delectabilem atque votivam, tanto tempore expectati ac desiderati? In afflictis enim rebus constitutis tanto solet esse gratior liberatoris adventus, quanto fuerit diuturnior afflictio. Quanto enim tempore primus Abel justus, primus martyr, qui sua passione primus liberatorem præfiguravit, expectaverat? Quamdiu ipse Adam et Eva parentes nostri, adhuc etiam in inferno paradisi gaudia ad memoriam invicem revocantes, istam redemptionem sitiverant cum aliis sanctis et justis, qui se liberandos sperabant? Quanto putas eos exultasse tripudio, cum ille crucifixus adveniret, Angelis præcedentibus et clamantibus: *Tollite portas, principes, vestras; et elevamini, portæ æternales, et introibit rex gloriæ?* (Psal. XXIII, 7, 9.) Quanta putas eos alacritate concinuisse, et consonis jubilis in communem lætitiâ prosiluisse ac dixisse: « Advenisti desiderabilis, quem expectabamus in tenebris, ut educeres vinctos de claustris. Te nostra vocabant suspiria, te larga requirebant lamenta. Tu factus es spes desiderantibus, magna consolatio in æternum? » (Eccles. Offic. Pasch.). O quam dulcis fructus redemptionis his, qui in tanta et tam amara servitute fuerant constituti! Hic est fructus, de quo sponsus loquitur in Cantico amoris: *Dixi, Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus* (Cantic VII, 8). Quid est in palmam? In crucem ejus, cujus una pars de arbore palmæ dicitur facta fuisse.

163. De quatuor enim generibus arborum facta fuisse refertur: de cypresso, de cedro, de oliva, de palmis. Cypressus in profundo, cedrus in longo, oliva in alto, palma in lato. Unde dicit Apostolus: *Ut possimus comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas et profundum* (Ephes. III, 18). Profundum vero in cruce vocatur illud lignum, quod infixum erat terræ: in quo stabat lignum erectum et cui dorsum crucifixi Domini applicandum fuerat, quod est crucis longitudo. Lignum vero ex transverso illi appositum, cui manus erant affixæ, latitudo crucis nominatur. Illud autem, quod a Pilato fuit appositum, in quo titulus triumphalis fuit scriptus, altitudo nuncupatur. Habent autem horum lignorum singula suas mysticas significationes secundum naturas suas. Cypressus

morem sive humilitatem significat, ubi est rucis, per quam non solum situs humilis, ura ejus exprimitur : quia, ut dicitur, fugat erpentes, id est diabolos, quorum proprius er superbia ab humilitatis virtute fugatur. arbor longitudine præstans aliis arboribus, linem crucis, id est, perseverantiam significat patientiam. Naturali enim sua virtute aper, quia est valde durabilis et corrumpi ex non potest. Oliva vero arbor oleum effunder quam misericordiæ opera significantur, em significat, quæ arbor bene latitudinem rucis : quia lata est charitas, quæ etiam ad s extendi præcipitur. Palma porro arbor visignificans, altitudinem crucis optime signi- em de supernis habendam, non ad infima endam. Hæc arbor habet in se titulum trium- scriptum, in quo invenitur fructus crucis. nim dictio est Jesus, per quam intelli- alvatio, quæ idem est quod redemptio. Ecce crucis. Propterea enim Christus crucifixus redimeret hominem. Quod autem ait, *Ascen- palmam*, a parte crucis totam crucem signi- Et bene per palmam, in qua titulus signum tionis, quæ fructus crucis est, invenitur.

Sed dicet aliquis : Dicturus eras de fructu it dicis de fructu palmæ. Quæ concordia est palmæ? Ad quod ego : Palma crucem, vitis gnificat Crucifixum. Dic igitur, Numquid di- est fructus crucis, et crucifixi? Non puto. C idem est fructus et palmæ, et vitis. Ascen- in palmam, apprehendit fructus palmæ, non lma habuit ex se, sed ex vite in palmam ex- Quare ergo dicit ipsa Vitis, *apprehendam ejus*, et non potius dicit Meos; cum palma i habuerit a vite, non vitis a palma? Christus uit hunc fructum sine palma, imo et per , id est per crucem; quia si Christi cruci- on esset, non fuisset secuta redemptio. Ap- lit ergo Christus fructum crucis, illum pro- uem ipse per crucem fuerat operatus.

Sed habet hic botrus grana multa, scilicet nem Scripturæ, victoriam de diabolo, resur- s gloriam, ascensionis mirabilem elevatio- lonorum Spiritus sancti missionem. De im- D Scripturæ ipse Dominus testimonium per- icens Petro : *Calicem quem dedit mihi Pater, ut bibam illum ? Joan. xviii, 11.) Quomodo plebuntur Scripturæ, quia sic oportet fieri? xxvi, 54.) Et in alio loco : Nonne oportet eri omnia, quæ scripta sunt in Lege, et Pro- et Psalmis de me ? (Luc. xxiv, 44.) Victoria olo, etsi alio modo potuit, tamen alio modo non debuit. Multum enim desipit, qui san- n Dei et Domini aliud aliquid putat, nisi id æstantissimum 496 fuit, ordinasse. Neces- fuit eum per hominem vinci et per lignum, inem vicerat per lignum : ut unde mors ir, inde vita resurgeret; et qui in ligno vin-*

cebat, in ligno quoque vinceretur (*Præfat. Missæ de cruce*) Quare autem per hominem qui erat Deus, et non per simplicem hominem, satis manifestum est ; quia omnes homines peccato erant obnoxii, et non poterat quisquam aliorum solvere vincula, qui se ipsum solvere non valebat. Christus enim fortis, qui originali peccato nihil debebat, eo quod singulari privilegio nascendi sine omni carnali concupiscentia conceptus erat, qui solus est inter mortuos liber, solus a morte poterat mortuos liberare, sicut ait Apostolus : *Non habebat necesse pro se offerre sacrificium, quemadmodum alii sacerdotes, tam pro sua, quam pro populi ignorantia (Hebr. vii, 27).*

166. Si autem quæritur, quare Deus potius per se, quam per aliquam aliam creaturam hominem voluerit liberare, possumus hoc quidem charitati ejus imputare, quam ut nobis commendaret, non solum incarnatus, sed et mortuus est pro nobis. Tradidit nihilominus per hoc formam charitatis, ut parati simus cum necessitas exegerit, pro fratribus nostris animas nostras ponere, cum Regem nostrum pro nobis animam posuisse videmus. Est et adhuc alia rationabilis causa, quare per Dominum redempti sumus : scilicet quia nequaquam decuit nos per alium reformari, quam per eum, per quem formati eramus. Plus enim excitat nos ad charitatem reformatio, sicut sæpius supra dictum est, quam formatio. Si ergo per alium, quam per ipsum per quem sumus formati, formati essemus, plus re- formatori nostro, quam formatori deberemus; et sic plus diligeremus creaturam quam Creatorem, quod esset inconveniens. Ut ergo incitaret nos ad diligendum ipsum ex toto corde, ex tota anima, et ex omnibus viribus nostris; impendit nobis quidquid debuit creando et recreando nos optimus Deus, cu- jus beneficiis non communicat alienus.

167. Fructum igitur redemptionis nostræ toto desiderio complectamur, et sæpius, imo sine in- termissione ad memoriam revocantes latentem in ipso dulcedinem, lingua intellectus nostri degu- stemus, et in vase memoriæ nostræ recondamus san- guinem hujus uvæ meracissimum, sanguinem, in- quam, rubicundi Jesu; quia factus est nobis re- demptio, quia per ipsum salvati et liberati sumus. His floribus, hoc fructu, quo redempta est a tyran- nide dæmoniaca, jugiter reficienda est fidelis anima ne in hoc tædioso deserto deficiat, in quo sine requie, sine intermissione laborat, suspirans ad illam terram lacte et melle manantem, et cum sponsa proclamans : *Fulcite me floribus. stipate me malis, quia amore langueo (Cantic. ii, 5).* Non igno- rat ipsa, quis et qualis fuerit fructus vitis ligni vitæ Jesu Christi. Nonnunquam enim lectum conscien- tiæ suæ floribus virtutum et passionis sponsi sui resperserat, quæ eidem in eodem Cantico amoris proclamat : *Lectulus noster floridus (Cantic. i, 15);* non de alienis, sed de tuis floribus, dulcis Jesu, Veni ergo et agnosce tuos flores : requiesce in lectulo tuis floribus adornato. His ergo floribus petit a sociis

sponsi, ab annuntiatoribus verbi Dei se sponsa fulciri; sciens profecto quid virtutis habeant, qualem effectum operentur in ipsa tales flores per ministrum verbi ad memoriam revocati; quantum ipsam in tentationibus et periculis præsectis vitæ confortent, quantum ad supernæ patriæ desiderium accendant. Nec dubito quin eadem sponsa in hortum sanctarum Scripturarum sui sponsi quandoque fuerit introducta, ubi procul dubio lignum vitæ. Vitem veram invenit, cujus alacriter fructum apprehendit, volvens in mente sua et revolvens et intuens diligenter ac perspicaciter, qualem ex ardore dilecti sui, imo ex ipso dilecto fuerit fructum consecuta: sensitque infallibiliter, quantum amoris ei debeat, quantum ad omnia pericula sustinenda merito debeat confortari gustato spiritu fructuosissimo, quem ex arbore tam dilecta suscepit. Optat ergo sibi sæpius ad memoriam revocari hos flores et hunc fructum: quia et illis fulciri, ne cadat; et his stipari, ne aliquo modo moveatur, exorat: sciens nimirum quid virium habeant et illorum odor, et hujus sapor.

168. Quod autem addit, *Quia amore langueo*, quid est, nisi quod sponsa desiderio supernæ patriæ accensa dilationem diuturnam non patitur? Unde in eodem: *Filiæ Jerasalem, nuntiate dilecto quia amore langueo* (Cant. v, 8). Quis est amor iste tam validus, et languorem inducens? Numquid non est amor, de quo scriptum est: *Fortis est ut mors dilectio*? (Cant. viii, 6). Qualis est ista fortitudo, quæ infirmitatem inducit? Respondeant illi qui in libro experientiæ hujus quæstionis solutionem perlegerunt. Experientiæ dixi. Et quare non sapientiæ, quæ a sapore dicta est? Qui ergo in libro sapientiæ legerunt, id est, qui saporem internum experti sunt, dicant et doceant nos, quis sit iste amor, qui cum sit fortis ut mors, facit amantes languere usque ad mortem: quia in morte hujus corporis, et non ante sanantur. Possent quidem medio tempore, dum in vita hac mortali sive in hac morte vitali degunt, dilecti ac desiderabilis floribus et fructibus consolari, at non satiari, donec veniat dies, quem cum Propheta desiderant dicentes, *Satiabor cum apparuerit gloria tua* (Psal. xvi, 15); et in alio loco: *Adimplebis me jucunditate cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem* (Psal. xv, 11). De qua dextera alias legitur: *Læva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me* (Cant. ii, 6). Et vide quam bene ista auctoritas cum superioribus concordat: ut *læva* dilecti appelletur recordatio illius charitatis, qua nulla major est, quam ea qua posuit animam suam pro amicis suis. In *dextera* vero beata Dei visio, quam promittit amicis suis, et gaudium de præsentia divinæ majestatis. Merito illa Dei et deifica visio, illa divinæ præsentiae inæstimabilis dilectio in dextera deputatur, de qua delectabiliter canitur: *Delectationes in dextera tua usque in finem*. Merito in *læva* memorialis illa et semper memoranda dilectio collocatur; ut, donec transeat iniquitas, super eam sponsa requiescat et recumbat.

A Merito ergo læva sponsi sub capite sponsæ, super quam videlicet caput suum inclinata sustentet, id est, mentis suæ intentione iucurvetur, ne inclinetur ad carnalia et sæcularia desideria: quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (Sap. xi, 15). Idem ergo per flores et fructum nostræ Vitæ, et per lævam ipsius sponsi figuratur: languoris autem sanatio per dexteram ejus.

169. Per hos ergo flores et fructum Vitæ nostræ petunt se fulciri, nec aliena dilectione gloriantur se sustentari, qui spem et fiduciam suam non in rebus caducis posuerunt: sed illa tantum anima, quæ modo pro amore et desiderio dilecti corporalibus et mundanis curis languet, imo et moritur, cui et dicitur, *Quæ est ista quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum?* (Cant. viii, 5.) De deserto quippe hujus mundi ascendit, quæ cor suum cum corde dilecti in ea charitate connexuit, quærens ea quæ sursum sunt, non quæ super terram. Unde deliciis virtutum affluit, tanquam unguento delibuta diversorum aromatum, quæ de dilecti paradiso collegit, sequens eum qui pro ea passus suum ipsi reliquit exemplum. Unde et bene dicitur, *Innixa super dilectum suum*, non super hominem; quia maledictus homo qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum (Jerem. xvii, 5): nec super aliquas res terrenas, quæ omnia reputavit quasi stercora, ut Christum lucrifaceret. Talis ergo anima, quæ nunc floribus et fructu Vitæ veræ sponsi sui fulcitur, quæ modo præ amore illius languet usque ad mortem, dicens cum Job, *Desperavi, nequaquam jam ultra vivam* (Job, vii, 16), talis, inquam, post hæc sponsa dulcissima dextera ineffabiliter amplexari, et fructu æternæ jucunditatis saturi merebitur, languore non solum sanato, sed et aucto. Sanabitur enim languor intolerabilis desiderii in perfruitione jucundissima dilecti desiderati; non tamen auferetur, imo augebitur idem desiderium: sed tunc non erit languor, sed depulsio fastidii, cum desiderans plenissime satiabitur desiderato, et satiatus discet in satietate desiderare mutua et interminabili et inexplicabili generatione, desiderio generante satietatem, et satietate desiderium pariente. Sed jam revertamur ad uvam.

170. Est tertium granum in botro redemptionis nostræ dominica resurrectio, quæ quantum habuit habeatque dulcedinis, quis explicet? Ponat aliquis tamen, si quis potest, in corde suo magnitudinem ineffabilem illius beatissimæ et tristissimæ passionis: videat quanto desperationis mœrore illa dilectorum passi Jesu corda percussa fuerunt: videat illarum fidelium mulierum lamentationes, quæ dulcissimum Jesum ad passionis locum euntem, cum sibi crucem bajularet, et cum dulcissimam animam exspiraret, non deseruerunt. Videat præcipue illam tunc spectantem mulierculam, nunc vero mundi dominam Matrem Domini, quam acutus dolor gladius animam ejus pertransierit. Videat to-

tius mundi machinam fabricatori suo compatientem, tetra caligine involutam. Videat, inquam, hæc, et tantæ turbationi serenitatem tertiæ diei, et insperatam lætitiæ lætissimæ resurrectionis annectat recogitetque propensius, cum quanta exultatione susceperint Dominum a mortuis resurgentem, quem cum ingenti tristitia viderant morientem. Vide cum quanta jucunditate recompensaverit in resurrectione discipulis suis tristitiam illam, et sanctissimam extremæ comestionis suæ cœnam, in qua dixit: *Non bibam amodo de generatione vitis, donec bibam illam vobiscum novam* (Matth. xxvi, 29). Ecco jam nunc resurrexit in gloria Vitis vera: comeditque et bibit cum eisdem discipulis cum gaudio maximo procul dubio, seque dubitantibus aliquibus videndum pariter et tangendum exhibuit.

171. Nec putet quisquam, quod resurrexit ad gaudium solis discipulis: imo et resurrexit nobis et toti mundo, beatificans omnes, qui quamvis non videant, credunt tamen ipsum passum fuisse propter delicta nostra, et resurrexisse propter justificationem nostram (Rom. iv, 25); quibus docemur, quoniam si socii fuerimus passionis, erimus et resurrectionis; et ut non dubitemus mortalia corpora nostra resurrectionis gloria sublimanda, cum caput nostrum morte turpissima condemnatum resurrexisse credamus. Nam sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur. Primitiæ enim dormientium Christus: deinde hi qui sunt Christi, in adventu ejus (I Cor. xv, 22, 23), qui ad exemplum Christi resurgentis, ad gloriam ultra non morituri resurgent.

172. Est et ascensio granum in botro redemptionis per passionem factæ; dulce quidem granum, plurimum in se continens dulcedinis, faciens gaudium cœlis et terris. Quis enim dubitet gaudium magnum factum discipulis, cum eum ut hominem viderent cœlestia penetrantem? Stabant animis simul et cordibus in cœlum erectis, animi sui gaudium non capientes: sed in voce jubilationis eunti Domino gratulantes. Exsultavit procul dubio et cœlum: omnes videlicet Angelorum chori purpurato suo Domino nostræ carnis trabea occurrentes, et summa cum laude summum suscipientes victorem. Quod si in unius justis sine martyris animæ adventu omnis Angelorum exsultat chorus; quantum putas in singularis sui Imperatoris adventu omnium ordinum spiritus exsultasse? Humano igitur intellectu ad hujus laudis et gaudii magnitudinem succumbente, gaudeamus et nos, dulcedinem hujus grani recolendam admirando, diligendo sugamus, exsultantes in Spiritu sancto pro eo quod carnis nostræ portio in dulcissimo Domino in summo Trinitatis throno excellentissime sit collocata; intendentes animos nostros, quantum possumus, post ipsum et in ipsum, ipsi in humilitatis spiritu supplicantes, quatenus nos post se trahere dignetur, ut in odore unguentorum ipsius currentes, in illa cellaria, in illam supremam apothecam aromatum, in illa interiora Sancta san-

ctorum mereamur introduci, quo ipse Christus caput nostrum præcessit.

173. Quintum botri nostri granum, missio Spiritus sancti est. Quis vinum jucundissimum hujus grani valeat explicare? Vinum, inquam, et, si magis placeat, mustum. Mox enim accepto ab Apostolis et aliis qui cum eis erant expectantibus. Spiritu sancto inebriati sunt, eructaverunt verbum bonum, loquebantur variis linguis magna Dei. Ante timore absconditi, nunc cucurrerunt foras: non jam timuerunt aquam populi frementis, charitatis igne succensi. Tunc pro certo experientes verum esse, quod scriptum est: *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, et flumina non obruerunt illam* (Cant. viii, 7). Irruerunt enim in eos flumina potestatum, fluxerunt aquæ populosæ multitudinis: flaverunt venti ac procellæ comminationum, ~~488~~ verborum; et ignis charitatis non est extinctus, imo etiam auctus est. Ibant enim Apostoli gaudentes conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Christi contumeliam pati (Act. v, 41). Est autem auctus ignis charitatis, pluribus per eorum prædicationem accensis, et eadem, qua ipsi ardebant, jucunditate succensis. Sed quid aiebant Judæi omnium bonorum increduli? *Musto, inquit, pleni sunt*, (Act. ii, 13). Mentientes et ignorantem verum dixerunt. Musto quippe illo nobilissimo charitatis Dei, imo charitate Deo repleti erant, inflammante ad amorem, et confortante ipsos contra timorem. Unde sicut mustum non patitur se contineri a vase, nisi foramen habest, unde prorumpat, sic ab istorum corde per ora eorum se mustum Spiritus Sancti manifestavit, loquentia magna Dei cum mirabili eloquentia. Non enim impedit, sed expedit linguam haustus musti hujus: ut illud poeticum verum inveniatur.

Fecundi calices quem non fecere disertum?

(HORAT. Epist. lib. i. epist. 5, vers. 19.)

Fecundus vero calix Domini et præclarus inebriaverat eos; quia, sicut ait apostolus, charitas Dei diffusa erat in cordibus eorum (Rom. v, 5). Sed videntur verbis nostris verba Petri contraria, qui haustu novi musti audax factus, jam non solum non timuit verba mulieris cujusquam, ut ante; sed nec verba principum. Hic ergo objiciens se in medium dixit, discipulos ebrios non a vino. Sed audiamus verba ipsius optime distincta. *Non enim, inquit, sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt* (Act. ii, 15). Non enim musto terreo ebrii sunt, sicut vos putatis, sed cœlesti Spiritu. Hauriamus igitur et nos, charissimi, de vino jucundissimo grani hujus. Quod si vel in quo hauriamus, scilicet vas intellectus, non habemus; curramus cum plena fiducia ad singularem nostrum ac providum conditorem, cujus figmentum sumus, oremusque ut vas formet in anima nostra hujus dulcissimi musti capax: ut nostro consolatore, Spiritu gratiæ septiformis accepto, multiformes tentatoris adversarii nostri laqueos evadamus, et pedes affectuum nostrorum in compedes sapientiæ injiciamus.

mus ; ut cum ipsa sapientia colligati vinculis charitatis indesinenter et indefesse curramus post illum, donec et saporis ipsius plenitudinem attingamus, ubi jam non per speculum et in ænigmate, sed facie ad faciem Regem nostrum in decore videamus, et sicut sumus cogniti, cognoscamus.

174. Hic enim advertendum puto, quod Vitis nostræ fructus et comeditur, et bibitur. Masticatur enim uva, bibitur vero vinum quod in uva continetur, et in utroque usu jucunditas est : sed in vino et jucunditas et utilitas prolixior est, quod ad botri hujus, de quo locuti sumus, fruitionem mihi pertinere videtur. In præsentem enim vitam hunc botrum masticamus, cum suavitate, jucunditate, et utilitatem nostræ redemptionis dentibus intellectus nostri discutimus ; cum resurrectionis potentiam, ascensionis gloriam, et adventus Spiritus sancti utilitatem in cordis nostri consideratione versamus tanquam uvas in ore, fitque de his nonnunquam aliqua lætitia cordi nostro. Erit autem plena, postquam cessaverit tempus, id est mutabilitas temporum, quando hæc jam non comedimus, sed bibemus, inæstimabilem de his perpetuam lætitiā consecuti. In comedendo enim aliquis labor est : quod vero bibitur, sine labore recipitur. Unde per comestionem delectatio quæcumque, vel qualiscumque, vel quantumcumque sine corpore non percipitur ; sed semper aggravat animam. Per potum vero sine labore acceptum, illius loci et temporis gaudia significantur, ubi et quando jam non erit luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, quoniam hæc omnia transierunt. Et ipse ab æterno stabilis, qui pro nobis, ne velut umbra transiremus, transiens factus fuit, ministrabit nobis. Ibi etiam tunc jam non cum labore timore et impedimento corporis mortis hujus comedimus : sed cum magna jucunditate bibemus vinum redemptionis nostræ, et secundam naturam nobile vinum quanto plus biberimus, licet saturemur, tanto plus sitiemus, admirantes et laudantes sine termino ~~500~~ et sine intermissione bonitatem admirabilem Redemptoris nostri, quam in fructum redemptionis nostræ circa nos voluit exhibere.

175. Et vide, si non ista differentia cibi et potus nobis in verbis sponsi in Cantico amoris commendatur, cum ait : *Comedite, amici, et bibite ; et inebriamini, charissimi* (Cantic. v, 1). Præmonet enim comedere, quod utique ad præsentem vitam pertinet, in qua, sicut diximus, contemplatio labori actionis admixta est. In futura vero vita, quæ omni actione caret, gaudio tanquam poculo perfruemur. Bibemus enim et inebriabimur ab ubertate domus Dei, et torrente voluptatis ejus potabimur, jam nos tunc esse Regis et Sponsi nostri charissimos liquido cognoscentes, cum aqua omnis laboris et actionis terrenæ in viam divinæ contemplationis commutabitur, implebunturque omnes hydriæ usque ad summum. Omnes enim implebuntur in bonis domus Domini ; cum ille desiderabiles nuptiæ Sponsi, id est Christi, et Sponsæ, in est universalis Ecclesiæ,

A celebrabuntur. Bibeturque in summa lætitiā cordis omnium clamantium Domino, et dicentium : *Tu bonum vinum servasti usque adhuc* (Joan. ii, 10). Nos autem dicimus hanc lætitiā per cibum significari, cum scriptum sit. *Ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo* (Luc. xxii, 30) : licet expositio præcedentis auctoritatis etiam in hac possit locum obtinere. Si vero asserat aliquis indignum fore, ut tanta Vitis tantum laborata et laborans, unum tantum botrum produxerit ; potest, si vult, ea quæ nos grana appellamus, botros appellare, et singulis aliquam granorum multitudinem adjungere.

176. Verumtamen non irrationabiliter in præsentem botros Vitis innumeros inveniēmus, si omnes ecclesias, omnia monasteria, omnes congregationes, quæ in universa Ecclesia sunt, volumus intueri. Hos enim botros quis produxit, nisi Vitis nostra ? Nam et Christus et Ecclesia vitis una sunt, sicut unum corpus ; singulæ congregationes, singuli botri ; grana vero singularitatem expriment personarum, et non inconveniēter, ut mihi videtur. Nam per exteriorem folliculum grani sive uvæ corpus exprimitur, per nucleos ossa ; per liquorem anima figuratur, vel sanguis, qui est sedes animæ. In morte hominis anima a corpore, tanquam vinum de acino, exprimitur : et dignum fuerit, in regale defertur cellarium paradisi cœlestis, ut gaudium fiat Regi cœlesti, et convivis suis beatis, qui ad nuptias Agni vocati sunt et perveniunt. Bibit enim et ipse Sponsus vinum proprium de vite sua et vinea sua, Ecclesia scilicet, cujus et ipse caput est. Bibit et ipse sanguinem uvarum meracissimum, scilicet animas sanctorum expressas, et separatas ab acinis in torculari crucis, in labore et siti, in frigore et nuditate, in vigiliis multis, et aliis exercitiis spiritualibus. Bibet has, id est, sibi delectabiliter incorporabit, faciens ut unus spiritus secum effecti, cum ipso et in ipso a cunctis de cætero laboribus requiescant. Timeant et caveant sibi illa putrida grana, fratres falsos, perversos christianos dico, qui in se vinum non continent, sed venenum ; qui in torculari crucis premi nolunt, et in labore hominum non sunt. Caveant, inquam dum tempus est, ne porcis, id est diabolis, devorandi projiciantur quia in cellaria regia non nisi per torcular crucis iter est.

177. Restabat nobis dicere de secundis floribus Vitis nostræ, et de fructibus illorum, secundum quod scriptum est, *Et refleuruit caro mea* (Psal. xxvii 7) quod de resurrectione dici nullus est qui ambigat, cujus fructus erit gloria resurrectionis secundæ : sed nos magis legentem volentes sitientem relinquere, quam fastidientem, hic huic sermoni terminum imponimus, parati emendare, demere, et mutare, sicubi contra fidem, et contra sacras Scripturas aliquid diximus ; in omnibus gratias humiliter agentes ei qui gratuita gratia sua nos edocuit, qui aperit os mutorum, et linguas iufantium disertas facit ; nomini cujus novum principium opusculi hujus finemque consecramus optimo et dulcissimo Jesu. Amen.